

**Decizii
ale Comisiei Naționale
a Pieței Financiare**

2

**Arbitrajul – o alternativă
eficientă de soluționare
a conflictelor**

4

**Lansarea afacerilor
în R. Moldova – un risc justificat
sau un curaj necugetat**

5

În Moldova va fi înăspriată pedeapsa pentru atacurile raider

Acestea sunt prevederile modificărilor operate la legislația în vigoare, care au fost adoptate de Parlament în prima lectură. Modificările au fost făcute pentru prevenirea și contracararea acțiunilor ilegale de a obține în proprietate acțiuni și active ale societăților comerciale și stabilirea unui control asupra lor.

Pentru lupta cu atacurile raider au fost înăsprițe pedepsele existente și au fost introduse altele noi. În Codul Penal au fost impuse mai multe articole care prevăd pedepse pentru încălcarea legislației în cadrul acțiunilor care țin de evaluarea valorilor mobiliare și a activelor ce țin de acestea, care au împiedicat realizarea drepturilor participanților (acționarilor) societăților comerciale și lipsirea ilegală a acestora de drepturile lor etc.

La încălcarea legislației, de către evaluatori, la evaluarea valorilor mobiliare (subestimare, supraestimare), care duce la încălcarea gravă, aceștia vor plăti o amendă de 500-2000 uc cu posibilitatea de lipsire a persoanei implicate de dreptul de a ocupa anumite funcții pe un termen de 5 ani. Amendă pentru persoanele juridice a rămas de 2-4 mii uc cu lipsirea dreptului de a ocupa anumite funcții sau

cu lichidarea persoanei juridice. Aceleași acțiuni care au provocat pierderi foarte mari sau au dus la lansarea procedurii de insolvență se vor pedepsi cu o amendă de 1-3 mii uc sau privațiune de libertate pe un termen de 3 ani, cu lipsirea dreptului de a ocupa anumite funcții pe termen de 2-5 ani. Persoanele juridice vor fi pedepsite în acest caz cu o amendă de 4-6 mii unități convenționale cu lipsi-

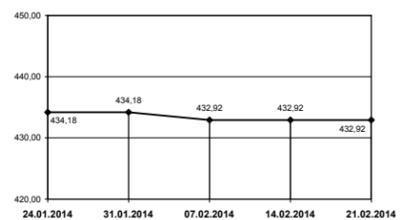
rea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau lichidarea persoanei juridice. Împiedicarea realizării drepturilor acționarilor în societățile comerciale și lipsirea ilegală a acestora de drepturi va fi pedepsită cu amendă de 500-3000 uc sau muncă neremunerată în folosul comunității de 160-240 ore cu posibila lipsire de dreptul de a ocupa anumite funcții pe termen de până la 3 ani. Aceleași acțiuni efectua-

te prin impunerea acționarilor sau membrilor Consiliului societăților comerciale de a vota, într-o formă sau alta, sau de a renunța la vot, acțiuni legate de șantaj, presiuni, agresiuni etc. care au adus pierderi considerabile, se pedepsesc cu 2-5 mii uc sau privațiunea de libertate pe termen de 2 ani cu lipsirea de dreptul de a ocupa anumite funcții pe un termen de 2-5 ani.

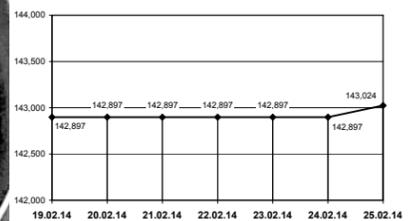
InfoMarket

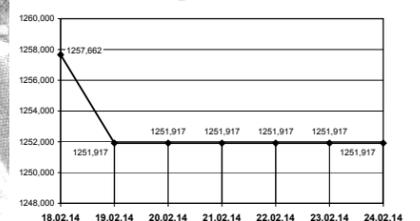
CNPF

Banking Stock Index –
InfoMarket

EVM-Composite

Curs valutar
26.02.2014

Valuta	Rata	Cursul
USD	1	13.5662
EUR	1	18.6487
RON	1	4.1279
RUB	1	0.381
UAH	1	1.3843

Sumarul tranzacțiilor bursiere din săptămâna trecută

În perioada 17-21 februarie 2014 la Bursa de Valori a Moldovei au fost efectuate 17 tranzacții cu acțiunile a 6 emitenți.

Toate tranzacțiile au fost înregistrate în Secția de Bază a Bursei (piața interactivă). Volumul total al tranzacțiilor a constituit 1,9 mil. lei. Circa 85% din volumul total au constituit tranzacțiile cu acțiunile societății din Chișinău „Radiator” la prețul de 144,32 lei pentru o acțiune. Pe parcursul săptămânii prețul de piață al acțiunilor „Moldova Agroindbank” a scăzut de la 1040 până la 1000 lei. Cele mai tranzacționate au fost valorile mobiliare ale companiei de construcții „Bălmontaj” (Bălți) – 7 tranzacții cu 1 leu pentru o acțiune.

Bursa de Valori a Moldovei prestează servicii de consulting în domeniul activității licențiate (bursiere).

Informații la telefonul: 022 27-76-36.

www.moldse.md

Bursa de Valori a Moldovei

În atenția acționarilor, Societăților pe Acțiuni și participanților profesioniști ai pieței financiare!

Ziarul Capital Market, în baza campaniei de abonare pentru anul 2014, desfășoară acțiunea „Abonează-te la ziarul Capital Market”.

Abonații vor primi o **reducere de 10 la sută** la publicarea raportului financiar.

Pe lângă aceasta, abonații ziarului vor putea, în calitate de bonus, să obțină informația despre anunțurile și dările de seamă ale Societăților pe Acțiuni publicate anterior în ziar.

CAPITAL Market

Împreună
în lumea
finanțelor

Secția de marketing
Tel.: +373 69 821216

Moldpresa®
Tu alegi, noi difuzăm!

Decizii ale Comisiei Naționale a Pieței Financiare

La 21 februarie 2014 a avut loc ședința ordinară a Consiliului de administrație al Comisiei Naționale a Pieței Financiare.

Consiliul de administrație a anulat suspendarea operațiunilor bancare la conturile curente ale Societății pe acțiuni "COMPLECONS", informând Inspectoratul Fiscal Principal de Stat și băncile comerciale cu privire la decizia aprobată.

La fel, a fost aprobată hotărârea cu privire la modificarea Ordonanței Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr. 3/7-O din 20.01.2012 "Cu privire la suspendarea operațiunilor cu valorile mobiliare emise de Societatea pe acțiuni „Reparații Auto”.

De asemenea, Consiliul a aprobat proiectul Hotărârii Comisiei Naționale a Pieței Financiare privind aprobarea Regulamentului privind modul și condițiile admiterii spre tranzacționare a valorilor mobiliare emise de Ministerul Finanțelor, ce va fi expediat spre avizare autorităților și instituțiilor interesate, precum și va fi supus consultărilor publice, în condițiile prevederilor legislației în vigoare.

În urma examinării cererii depuse, Consiliul de administrație al CNPF a avizat înregistrarea de stat a modificărilor operate în documentele de constituire și în datele Societății de Asigurări-Reasigurări „DONARIS GROUP” S.A. înscrise în Registrul de stat al persoanelor juridice privind schimbarea directorului Reprezentanței Rîșcani, mun. Chișinău.

Totodată, a fost avizată înregistrarea de stat a modificărilor operate în documentele de constituire și în datele Societății de Asigurări-Reasigurări „MOLDCARGO” S.A. înscrise în Registrul de stat al persoanelor juridice privind includerea în anexa la Statut a Reprezentanței Edineț, cu sediul: or. Edineț, str. O. Cîrîmpei 68; precum și înregistrarea de stat a Reprezentanței Edineț la Oficiul Teritorial al Camerei Înregistrării de Stat și desemnarea administratorului acestei reprezentanțe.

Consiliul de administrație al Comisiei Naționale a Pieței Financiare a reperfectat licențele:

– Întreprinderii Mixte Companiei de Asigurări „GRAWE CARAT ASIGURĂRI” S.A. seria CNPF nr. 000668, eliberată la 30 august 2011 pentru dreptul de a desfășura activitatea în domeniul asigurărilor (asigurări generale) și seria CNPF nr. 000097,

eliberată la 9 decembrie 2008 pentru dreptul de a desfășura activitatea în domeniul asigurărilor (asigurări de viață), prin substituirea anexelor la licențe cu: modificarea adresei de desfășurare a activității licențiate din or. Taraclia, str. Comsomoliscăia, 4 în or. Taraclia, str. General Inzov, 4; includerea adresei de desfășurare a activității licențiate din or. Ialoveni, s. Nimoreni.

– Societății de Asigurări “ACORD GRUP” S.A. seria CNPF nr. 000741, eliberată la 16 martie 2012, pe termen nelimitat, pentru dreptul de a desfășura activitate în domeniul asigurărilor (asigurări generale), prin substituirea anexei la licență cu modificarea adresei de desfășurare a activității licențiate din str. Națională 10, of. 60, or. Ungheni, în str. Boico 2A, or. Ungheni.

– Brokerului de Asigurare-Reasigurare “PARTENER-BROKER” S.R.L. seria CNPF nr. 000629, eliberată la 22 mai 2009, valabilă până la 22 mai 2014, pentru dreptul de a desfășura activitate de intermediere în asigurări a brokerului, prin substituirea anexei la licență cu excluderea următoarelor adrese de desfășurare a activității licențiate: str. Bucovinei 7, com. Stăuceni; str. Independenței 36, or. Rîșcani; str. Pobedi 202, or. Comrat; str. Lenin 13, or. Ceadîrlunga; str. Suveranității 15, or. Glodeni.

– Brokerului de Asigurări “BROKER EXPERT” S.R.L. seria CNPF nr. 000751, eliberată la 1 mai 2013, pe termen nelimitat, pentru dreptul de a desfășura activitatea de intermediere în asigurări a brokerului, prin substituirea anexei la licență cu excluderea următoarei adrese de desfășurare a activității licențiate: str. Miron Costin 7, of. 212, mun. Chișinău.

Consiliul de administrație al CNPF a suspendat prin ordonanță operațiunile bancare la conturile curente ale Brokerului de Asigurare-Reasigurare „EXTRA ASIG” S.R.L. “ și Societății de Broker de Asigurare – Reasigurare „SEMASIG-PRIM” S.R.L. “ până la conformarea acestora cerințelor legislației, cu excepția operațiunilor de alimentare a conturilor respective și a decontărilor cu bugetul public național, informând Inspectoratul Fiscal Principal de Stat și instituțiile financiare privind restricțiile aplicate asupra brokerilor menționați.

HOTĂRÎRE

cu privire la aprobarea listei registratorilor independenți care pot fi desemnați pentru emitenții ce nu asigură ținerea registrelor

Nr. 12/1 din 14.02.2014

Monitorul Oficial nr. 43-46/265 din 21.02.2014

***

În temeiul art. 1, art. 3, art. 8 lit. b) din Legea nr. 192-XIV din 12.11.1998 “Privind Comisia Națională a Pieței Financiare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 117-126 BIS) și pct. 14.3. din Regulamentul cu privire la modul de ținere a registrului deținătorilor de valori mobiliare nominative de către registrator și deținătorul nominal, aprobat prin Hotărârea Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 15/1 din 16.03.2007 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 51-53, art. 199), Comisia Națională a Pieței Financiare

HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă lista registratorilor independenți care pot fi desemnați pentru emitenții ce nu asigură ținerea registrului în corespundere cu legislația în vigoare, conform anexei.

2. Se abrogă Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr. 46/3 din 15.10.2010 “Cu privire la aprobarea listei registratorilor independenți care pot fi desemnați pentru emitenții ce nu asigură ținerea registrelor” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 206-209, art. 723).

3. Prezența hotărâre intră în vigoare din data publicării.

PREȘEDINTELE COMISIEI NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE Artur GHERMAN
Chișinău, 14 februarie 2014. Nr. 12/1.

Anexă la Hotărârea CNPF nr. 12/1 din 14 februarie 2014

LISTA registratorilor independenți (în ordine alfabetică) care pot fi desemnați pentru emitenții ce nu asigură ținerea registrelor

Nr. d/o	Registratorul independent	Adresa
1	“GRUPA FINANCIARĂ” S.A.	str. Armenească 55, mun. Chișinău
2	“INTERMEDIA-GROUP” S.A.	str. Podgorenilor 36, mun. Chișinău
3	“REAL-REGISTR” S.A.	str. Kiev 122, of. 3, mun. Bălți
4	“REGISTRATOR-CENTRU” S.A.	str. Calea leșilor 10, mun. Chișinău
5	“REGISTRU” S.A.	str. Sciusev 47, mun. Chișinău
6	“REGISTRU-IND” S.A.	bd. Gr. Vieru 22/1, of. 60, mun. Chișinău
7	“SOLIDITATE” S.A.	str. Feredeului 4, mun. Chișinău

Moldova a introdus pedepse pentru prezentarea datelor incorecte la obținerea creditelor

Moldova a introdus pedepse dure pentru prezentarea datelor incorecte la obținerea creditelor și asigurărilor. Potrivit agenției “INFOTAG”, cu referință la legea adoptată de parlament pe 20 februarie, pedepsele pentru prezentarea datelor false la obținerea creditelor și indemnizațiilor de asigurare se vor manifesta prin amenzi de la 30 la 60 mii lei (2,2-4,2 mii USD), precum și privarea de libertate pe un termen de la doi la șase ani.

În document se vorbește că prejudiciul în sume deosebit de mari, cauzat de persoanele fizice, se va pedepsi cu amenzi de la 40 mii la 60 mii lei și privațiunea de libertate pe un termen de 3-8 ani. Amenziile pentru agenții economici vor varia între 60 și 120 mii lei.

În baza legii adoptate, sancțiunile se vor aplica și în privința persoanelor care au încălcat regulile de creditare și achitare a indemnizațiilor de asigurare. Amenziile vor varia de la 20 la 40 mii lei, cu condiția că prejudiciul cauzat va depăși 10 mii lei.

Legea prevede pedepse și pentru manipulații pe piața valorilor mobiliare sub formă de amenzi de la 20 la 80 mii lei. În textul legii se vorbește că activitatea profesională pe piața financiară fără licență se va amenda cu o sumă de la 10 la 60 mii lei.

Un termen de 1-6 ani de închisoare și amenzi de la 20 la 80 mii lei sunt prevăzute pentru cei care vor încălca taina comercială sau bancară.

În Moldova va fi implementată semnătura electronică de trei tipuri cu diferite nivele de securitate și importanță juridică pentru diferite acte juridice

Acestea sunt prevederile Legii privind semnătura electronică și documentele electronice, care a fost adoptată, în prima lectură, de Parlament. Este vorba despre implementarea semnării electronice, a semnăturii electronice fortificate necalificative și a celei calificative.

Semnătura electronică simplă se va folosi în calitate de posibilitate de autentificare, fără trimitere la semnatar. Cel de-al doilea tip va face trimitere la semnatar, va permite identificarea acestuia. Această semnătură va fi creată în baza mijloacelor care sunt sub control strict al semnatarului.

Semnătura fortificată necalificativă va avea legătură cu datele care pot identifica orice modificare care are loc ulterior. Semnătura electronică calificativă va răspunde tuturor cerințelor înaintate unei astfel de semnături, dar, suplimentar, se va baza pe un certificat calificat al cheii deschise. Acesta va fi creat cu folosirea unui utilaj protejat în baza căruia se creează semnătura și va fi verificat protejat cu folosirea instrumentelor de verificare a semnăturii electronice sau cu produse asociate semnăturii electronice.

Cel de-al treilea tip de semnătură va fi aplicat pe buletinul de identitate electronic. Semnăturile simple și cea necalificativă vor fi folosite în relațiile dintre agenții economici, iar cea calificativă – în relațiile cu structurile de stat și asigurarea serviciilor electronice populației. Al treilea tip de semnătură va fi egalat din punct de vedere juridic cu semnătura personală. Aplicarea semnăturii electronice și a documentelor electronice sunt părți ale Acordului de asociere RM – UE. Legea privind semnătura electronică și a documentelor electronice are menirea să creeze condiții juridice pentru folosirea eficientă și protejată a formelor alternative de autentificare a semnăturii personale.

Parlamentul a adoptat în prima lectură modificări la legislația în vigoare care ușurează procesul de deschidere a noilor întreprinderi

Acestea prevăd anularea cerințelor pentru persoanele juridice privind obligațiunea de a deține ștampilă pentru înregistrare, exclud obligațiunea de a avea capital social de cel puțin 5,4 mii lei, transferarea până la momentul înregistrării de stat a companiei a mijloacelor financiare în mărime de cel puțin 40 la sută din capitalul social.

Potrivit modificărilor, cerința de a avea ștampilă pentru înregistrare va fi una facultativă. Mărimea capitalului social va fi stabilită de fondator în regulamentul său intern.

Se prevede înregistrarea obligatorie a contribuabilului la organele fiscale doar în cazul în care numărul de identificare de stat nu este și cod fiscal. Modificările la Codul Fiscal, Codul Civil, la Legea privind principiile de bază de reglementare a activității antreprenoriale, a Legii privind societățile cu răspundere limitată, au fost aprobate anterior de Guvern în conformitate cu Foaița de parcurs a acțiunilor direcționate spre înlăturarea limitelor critice care împiedică dezvoltarea unui climat de afaceri benefic pentru anii 2013-2014.

Modificările au menirea să optimizeze procedurile, timpul și cheltuielile antreprenorilor la etapa de lansare a afacerilor, precum și îmbunătățirea poziției Moldovei în ratingul Băncii Mondiale “Doing Business”.

Cum au evoluat profiturile de după criză a celor mai mari bănci

În ultimii trei ani, sistemul bancar din Republica Moldova a înregistrat cumulativ creșteri spectaculoase ale profitului. Astfel, dacă în 2010 profitul net al băncilor moldovenești constituia 219,1 mil. lei, atunci în anul 2013 profitul net a fost de aproape cinci ori mai mare.

Deși în Republica Moldova sunt 14 bănci, trei dintre ele (Agroindbank, Moldindconbank și Victoriabank) domină piața după volumul activelor care, la sfârșitul anului trecut, constituiau cumulativ 50% din totalul activelor pe sistemul bancar de 76,18 miliarde de lei.

Astfel, anul trecut Victoriabank a obținut un profit de 232,3 mil. lei, iar acum doi ani banca înregistra un profit net de 220,7 mil. lei, cu peste 16,4% mai mult față de prognoză și cu peste 37,7% peste nivelul anului 2011. Activele băncii la sfârșitul anului 2012 însumau 10,12 miliarde de lei. Profitul net, pe sistemul bancar în general fiind influențat de pierderile mari de peste 300 mil. lei ale Băncii de Economii ca urmare a înrăutățirii calității creditelor și activelor băncii. Iar cu un an mai devreme, Victoriabank a obținut un profit de 160,8 mil. lei, cu 10% mai mult decât obiectivele stabilite în planul de afaceri. Principalul indicator de risc reglementat prin norme interne și internaționale, respectiv indicatorul de solvabilitate (rata de acoperire a capitalului) s-a situat la un nivel de 23,32% la 31.12.2011 (nivelul minim reglementat de BNM – 12%). Creșterile indicatorilor bilanțieri și obținerea rezultatelor financiare peste nivelul planificat au contribuit la înregistrarea indicilor de rentabilitate peste valorile medii pe sistemul bancar, astfel s-a înregistrat: rentabilitatea activelor (ROA) – 2,1%, comparativ cu media în sistemul bancar de 2%, rentabilitatea capitalului (ROE) – 17,7%, în comparație cu media în sistemul bancar de 11,5%. Astfel, la acea vreme Victoriabank deținea una din pozițiile de lider la indicatorul de rentabilitate a capitalului, plasându-se pe locul II în clasamentul băncilor comerciale mari din sistemul bancar din Moldova.

În anul 2010 profitul net al Victoriabank a fost de 191,739 mil. lei.

ÎN TREI ANI, AGROINDBANK ȘI-A CRESCUT PROFITUL CU 61 MIL. LEI, IAR MOLDINDCONBANK A AJUNS PE LOCUL DOI ÎN TOP

Agroindbank, banca de top din Republica Moldova după volumul profitului obținut anul trecut de 320,83 mil. lei, înregistrează creșteri spectaculoase în ultimii ani. Astfel, cea mai mare instituție financiară din țară a avut un profit de 303,38 mil. lei în 2012, de 282,36 mil. lei în 2011 și de 259,91 mil. lei în 2010.

Acum patru ani, în 2010, Moldindconbank pornea de la un profit modest de 51,37 mil. lei, iar în 2011 câștigul s-a dublat și a însu-

mat, la sfârșitul anului, 111,28 mil. de lei. Acum doi ani banca a înregistrat un profit de 172,19 mil. lei, iar anul trecut s-a clasat pe locul doi în topul celor mai profitabile bănci din Moldova cu o cifră de 301,27 mil. lei.

CRIZA DIN 2009 A ADUS PIERDERI DE 145,5 MIL. LEI PENTRU BĂNCILE MOLDOVENEȘTI

Pe parcursul anului 2009, sistemul bancar din Republica Moldova a înregistrat tendințe generale involutive condiționate, în mare parte, de criza financiară globală și, în același context, de incertitudinea prognozei de către agenții economici a activității lor pe termen mediu.

„Astfel, capitalul de gradul I pe sistem s-a micșorat cu 2,4 la sută, până la 6453,1 mil. lei. Conform cerinței BNM, capitalul de gradul I trebuie să fie de cel puțin 100 de milioane MDL. La toate băncile, indicatorul în cauză depășește valoarea minimă reglementată și reflectă, în continuare, capacitatea de rezistență a acestora la riscurile asumate (riscul creditelor neperformante, al altor active ș.a.)”, se spune în informația BNM.

Descreșterea capitalului de gradul I a fost determinată de retragerea licenței BC “Investprivatbank” S.A., de asemenea, de înregistrarea la unele bănci a pierderilor legate preponderent de completarea rezervelor pentru acoperirea riscurilor de credit. În condițiile dificile de criză, unii acționari au acordat băncilor o susținere financiară, prin emisiuni suplimentare de acțiuni în sumă de 290,3 mil. lei.

Ponderele creditelor neperformante în 2009, în totalul creditelor, s-a majorat cu 10,4 p. p. față de începutul anului, constituind, la sfârșitul aceluși an, 16,3 la sută. Totuși, comparativ cu luna noiembrie 2009, s-a profilat o dinamică pozitivă neînsemnată, acest indicator micșorându-se cu 0,3 p. p.

Necesitatea de a acoperi eventuale pierderi cauzate de creditele sus-menționate a condus la majorarea ponderii reducerilor pentru pierderi la credite în portofoliul total cu 4,7 p. p., până la 9,7 la sută la sfârșitul anului. Tot la capitolul credite vom menționa și administrarea riscurilor, în contextul destinației creditării, care reflectă prioritățile economiei naționale. Astfel, ponderea cea mai mare în totalul portofoliului de credite la 31.12.2009 au deținut-o creditele acordate industriei și comerțului – 51,6 la sută, urmate de cele acordate agriculturii și industriei alimentare – 15,9 la sută, creditele acordate pentru imobil, construcții și dezvoltare – 12,5 la sută și creditele de consum – 8,7 la sută.

REVENIREA DUPĂ CRIZĂ CU UN PROFIT DE 219 MIL. LEI

Efectele crizei din 2009 s-au făcut resimțite și în 2010, în condițiile în care revenirea sistemului bancar a fost lentă ca urmare a profitului cumulativ de 219,1 mil. lei.

Potrivit datelor BNM, în structura activelor, pe parcursul anului 2010, au crescut: creditele și leasingul financiar net cu 15,3 la sută, până la 23350,5 mil. lei, valorile mobiliare nete – cu 9,9 la sută, până la 6651,1 mil. lei, mijloacele dato-

rate de BNM – cu 22,7 la sută, până la 2384,6 mil. lei. Concomitent, s-au micșorat mijloacele datorate de bănci și mijloacele overnight net cu 24 la sută, până la 4155,2 mil. lei, alte active nete – cu 7 la sută, până la 3767,2 mil. lei și numerarul – cu 8,5 la sută, până la 1994,3 mil. lei. Ponderele cea mai mare a creditelor și leasingului financiar net – 55,2 la sută sau cu 4,5 p. p. mai mult comparativ cu finele anului 2009 – indică o redistribuire a activelor în favoarea componentei menționate și deci o înviorare a acestei direcții de activitate.

Profitul băncilor moldovenești a continuat să crească, iar în anul 2011, venitul net pe sistemul bancar a însumat 879,7 mil. lei sau de 4,7 ori mai mult față de venitul înregistrat în anul precedent. Rentabilitatea activelor și rentabilitatea capitalului acționar, la 31.12.2011, a constituit 2 la sută și, respectiv, 11,5 la sută, fiind în creștere față de finele anului precedent cu 1,5 p. p. și, respectiv, 8,9 p. p.

În structura activelor, pe parcursul anului 2011, au crescut: creditele și leasingul financiar net cu 19 la sută, până la 27747,6 mil. lei, mijloacele datorate de BNM cu 84,1 la sută, până la 4390,3 mil. lei. Concomitent, s-au micșorat mijloacele datorate de bănci și mijloacele overnight net cu 17,2 la sută, până la 3442,3 mil. lei, valorile mobiliare nete cu 3,5 la sută, până la 6416,9 mil. lei, alte active nete cu 1,2 la sută, până la 3719,9 mil. lei și numerarul cu 0,2 la sută, până la 1990,9 mil. lei.

MICȘORAREA VENITURILOR NEAFERENTE DOBÂNZILOR “A MÂNCAT” 300 MIL. LEI DIN PROFIT

La sfârșitul anului 2012, profitul pe sistemul bancar a însumat 572,6 mil. lei sau mai puțin cu 28,9 la sută față de perioada similară a anului precedent. Acest rezultat a fost influențat de majorarea cheltuielilor aferente și a celor neafereente dobânzilor, precum și de micșorarea veniturilor neafereente dobânzilor. BNM spunea, la acea vreme, că reducerea cererii interne pe fondul evoluțiilor economice externe și, ca urmare, restrângerea activității agenților economici autohtoni s-au răsfrânt, într-o măsură oarecare, asupra unui șir de indicatori financiari ai situației sistemului bancar. Volumul total al creditelor noi acordate pe parcursul anului 2012 s-a diminuat cu 2914,0 mil. lei sau cu 9,8 la sută, până la nivelul de 26694,0 mil. lei comparativ cu anul 2011. Volumul total al depozitelor noi atrase la termen în 2012 a scăzut cu 1522,9 mil. lei sau cu 3,8 la sută față de anul 2011, însumând 38927,3 mil. lei.

Totodată, datele BNM relevă că la sfârșitul anului trecut profitul băncilor licențiate a totalizat 1,02 miliarde de lei. Comparativ cu perioada similară a anului precedent acesta s-a majorat cu 585,6 mil. lei (134,8 la sută). Evoluția dată s-a produs din contul micșorării cheltuielilor neafereente dobânzilor cu 549,9 mil. lei (15,9 la sută) și, în special, a reducerii deprecierei activelor financiare cu 422,2 mil. lei (57,3 la sută). Concomitent, au sporit veniturile din dobânzi cu 348,5 mil. lei (7,9 la sută).

Victor URSU

Telefonul de încredere

Telefonul de încredere a fost creat în scopul conlucrării mai eficiente cu societatea civilă în direcția prevenirii cauzelor de abuz în serviciu comise anterior sau în prezent de către angajații **Comisiei Naționale a Pieței Financiare**, precum și de către participanții profesioniști la piața valorilor mobiliare, la piața asigurărilor și sectorul plasamente colective și microfinanțare. Examinarea mesajelor și luarea măsurilor, în conformitate cu Legislația Republicii Moldova, sunt garantate.

Telefonul de încredere: (+373 22) 859-405. E-mail: info@cnpf.md

Tranzacțiile cu valută la casele de schimb din Moldova sunt în descreștere

În ianuarie curent, tranzacțiile cu valută la casele de schimb din Moldova au însumat 296,6 mil. USD, fiind în descreștere cu 21,4 la sută în comparație cu luna precedentă

Potrivit Băncii Naționale a Moldovei, în luna ianuarie 2014, volumul achizițiilor de valută străină contra MDL de pe piața internă în numerar a scăzut cu 21,9% – de la 287,4 milioane dolari (echivalent), până la 224,6 milioane dolari, iar vânzările – cu 20,1%, de la 90,1 milioane de dolari, până la 72 mil. USD.

În rulajul total al lichidității valutare domină, în continuare, tranzacțiile cu moneda euro care, în ianuarie 2014, au însumat 144,1 milioane dolari (48,6% din totalul tranzacțiilor), fiind în scădere cu 16,1%. În același timp, volumul achizițiilor EUR au scăzut cu 16,4% – până la 102,7 milioane dolari, în timp ce vânzările au scăzut cu 15,3% – până la 41,4 milioane dolari. Volumul tranzacțiilor cu dolarul SUA a scăzut cu 24,9%, până la 83,4 milioane dolari (28,1% din totalul operațiunilor). Astfel, volumul achizițiilor USD a scăzut cu 23,6%, până la 62,4 milioane dolari, în timp ce vânzările s-au redus cu 28,6%, până la 21 milioane dolari. Volumul tranzacțiilor cu rubla rusească a fost, în ianuarie, de 64,3 milioane dolari (21,7% din totalul tranzacțiilor), fiind mai mică decât în luna precedentă cu 27,3%. În același timp, volumul achizițiilor de rublă rusească a scăzut cu 28,3%, până la 57,2 milioane dolari, iar vânzările – cu 18,4%, până la 7,1 milioane dolari. Volumul tranzacțiilor cu RON a fost de 2,4 mil. dolari SUA (0,8% din totalul operațiunilor), fiind în descreștere față de luna precedentă cu 29,4%.

Astfel, volumul de cumpărare și de vânzare a RON a scăzut cu 29,4%, în ambele cazuri, până la 1,2 milioane dolari. Operațiunile valutare cu hrivna ucraineană au însumat, în ianuarie, 2,4 mil. dolari SUA (0,8% din tranzacții), în scădere cu 14,3%, comparativ cu luna precedentă. Volumul achiziției hrivnei ucrainene a scăzut cu 21,4%, până la 1,1 milioane dolari, iar vânzările – cu 7,1%, până la 1,3 milioane dolari. Comparativ cu luna decembrie 2013, în ianuarie 2014, cota tranzacțiilor cu dolari în CSV a scăzut cu 1,3 puncte procentuale, cu moneda euro – a crescut cu 3,1 puncte procentuale, cu rubla rusească – a scăzut cu 1,7 puncte procentuale. Ponderele tranzacțiilor cu leul românesc a scăzut cu 0,1 puncte procentuale, iar cu hrivna ucraineană a rămas neschimbată.

InfoMarket.

CAPITAL Market

Împreună
în lumea finanțelor

**Secția de marketing
Tel.: +373 69 821216**

CAPITAL Market

Publicație bilingvă a CNPF

INDICE DE ABONAMENT:

Moldpres: 67770
Poșta Moldovei: PM21700
EDITOR: CAPITAL MARKET Î.S.

Nr. de înregistrare:
1003600114204, 27 octombrie 2003
FONDATOR: COMISIA NAȚIONALĂ
A PIEȚEI FINANCIARE
CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE:

Președinte: Iurie FILIP,
Elena VASILACHE, Eugeniu VIȚU,
Zoia TULBURE, Nadejda FILIP.

REDACTOR-ȘEF:

Ghenadie TUDOREANU
Tel.: /373 22/ 229-445

REDACTOR-ȘEF ADJUNCT:

Tatiana SOLONARI
Tel.: /373 22/ 229-335

Recepționarea anunțurilor și rapoartelor

anuale: capital@market.md, zianulcm@gmail.com
TEL.: /373 22/ 22-12-87, 22-77-58
FAX: /373 22/ 22-05-03

ADRESA REDACȚIEI:

Str. Vasile Alecsandri, 115
(Colț cu bd. Ștefan cel Mare)
CONT BANCAR: 225139437,
c/f 1003600114204,

BC "Eximbank - Gruppo Veneto Banca", SA.,
fil. 11, Chișinău, BIC EXMMMD22436

În ziar au fost utilizate știrile agenției

«Moldpres» și «InfoMarket»

Articolele marcate cu semnul ■ reprezintă publicitate.
Orice articol publicat în "Capital Market" reflectă punctul
de vedere al semnatarului, care nu neapărat coincide
cu cel al redacției. Republicarea textelor și imaginilor se
permite doar cu acordul scris al publicației.

Tipar: Tipografia "Edit Tipar Grup"

Arbitrajul – o alternativă eficientă de soluționare a conflictelor

Interviu cu Irina Selevestru, președinte al Arbitrajului Internațional de pe lângă Asociația Lichidatorilor și Administratorilor din RM (ALARM)

– Sunteți o instituție neguvernamentală și independentă. În acest context, cum calificați relațiile de colaborare cu instituțiile statului: judecătoria și cele care reglementează anumite sectoare economice?

– Statul ar trebui să informeze mediul de afaceri în particular, dar și societatea în general despre posibilitatea și existența unor astfel de servicii alternative de soluționare a conflictelor precum medierea și arbitrajul. Nu am văzut ca statul să mediatizeze și să promoveze această idee.

– Care ar fi avantajele metodei arbitrale de soluționare a conflictelor comparativ cu cea judiciară?

– Unul dintre principalele avantaje constă în rapiditatea soluționării conflictelor, deoarece procedura arbitrală se desfășoară pe parcursul a cel mult 6 luni. De asemenea, arbitrajul prezintă șansa de a nu se supune unui formalism excesiv care, deseori, sufocă desfășurarea în condiții de eficiență și celeritate a unui litigiu. Astfel, sub rezerva respectării dispozițiilor imperative ale legii, a ordinii publice sau a bunelor maniere, părțile pot stabili, prin convenția arbitrală sau printr-un act separat, regulile de procedură pe care tribunalul arbitral să le urmeze în soluționarea litigiului. În lipsa unor asemenea norme, tribunalul arbitral poate să reglementeze procedura de urmat, conform propriilor regulamente adoptate.

În acest context, trebuie menționat faptul că instituțiile de judecată sunt suprasolicitate. Și dacă litigiile de muncă, cele administrative și penale sunt examinate preferențial, atunci cele economice – în regim normal. În acest sens, merită de menționat că, zilnic, un judecător trebuie să examineze aproximativ 30 de cazuri. Vă dați seama care este calitatea actului judecătoresc în asemenea condiții? Astfel, soluționarea unui caz în instanțele de judecată ajunge să dureze în medie câte 2-3 ani. Reformele sistemului judecătoresc din ultima perioadă au agravat și mai mult situația la acest capitol. Astfel că, agentul economic care are de recuperat o datorie, pierde timp, bani și, până la urmă, nu știe cu ce se va alege în rezultatul unui litigiu, deoarece pârâțul, între timp, are suficient timp să vândă activele și să ajungă în situație de insolvență. Actuala modalitate de soluționare a conflictelor pe cale judiciară este convenabilă părților care au interesul să tergiverseze procesul de soluționare a conflictului.

Pe de altă parte, modalitatea arbitrajului presupune soluționarea situațiilor de conflict cel mult în decursul a șase luni. De obicei, conflictele sunt soluționate pe parcursul a două ședințe, chiar și fără prezența părților. Aceasta este posibil în virtutea faptului că părțile de comun acord aleg arbitru care să le împace, altfel spus au totală încredere în arbitru ales.

Alte avantaje ale soluționării litigiilor de către Arbitrajul Internațional sunt:

– Hotărârile arbitrale definitive și obligatorii pentru părți – conform art. 28 (6) a Legii cu privire la arbitraj, hotărârea arbitrală remisă părților are efectele unei hotărâri judecătorești definitive, care poate fi desființată numai pe calea acțiunii în anulare, dar nu pentru motive care vizează fondul litigiului, ci doar pen-

tru excepțiile procedurale. Hotărârea arbitrală poate fi investită cu formulă executorie astfel încât, ulterior, să i se aplice procedura executării silite;

– Recunoaștere internațională a hotărârii arbitrale – hotărârea unui tribunal arbitral se bucură de o recunoaștere internațională mai puternică decât cea a unei instanțe judecătorești naționale. Mai mult de 120 de state au semnat și ratificat Convenția Națiunilor Unite cu privire la recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine, încheiată la New York, în 1958, la care a aderat și Republica Moldova. Pe lângă aceasta mai există și numeroase tratate bilaterale sau multilaterale menite să faciliteze recunoașterea internațională;

– Neutralitatea – decurgând din principiul autonomiei de voință a părților, în cadrul procedurii arbitrale apare avantajul plasării părților, inclusiv din state diferite, pe o poziție de perfectă egalitate în ce privește locul arbitrajului, limba în care au loc dezbaterile, procedura și regulile de aplicare, naționalitatea arbitrilor și reprezentarea legală. Această posibilitate de alegere este în măsură să asigure o perfectă neutralitate, înlăturând avantajarea uneia din părți;

– Competența specializată a arbitrilor – arbitrii Arbitrajului Internațional sunt specialiști cu înaltă calificare în domeniul dreptului și relațiilor comerciale internaționale și ei pot fi aleși de către părți de pe Lista de arbitri. Există, astfel, posibilitatea alegerii, în calitate de arbitri în litigiile comerciale, a unor specialiști în domeniul dedus judecății, sporind încrederea părților și garanția competenței celor ce-i vor judeca. Astfel arbitrajul oferă o judecată eficientă, prin arbitri cu experiență îndelungată și de o competență recunoscută în domeniul respectiv. De altfel, neîndeplinirea condițiilor de calificare poate constitui o cauză de recuzare a arbitrilor;

– Confidențialitate – arbitrajul conferă confidențialitate, desfășurarea procedurii arbitrale realizându-se în cerc închis, ce permite păstrarea secretului comercial și evitarea publicității judiciare, aspect deloc neglijabil mai ales în raporturile comerciale. Natura privată a arbitrajului explică faptul că arbitrajul nu este guvernat de principiul publicității. Astfel, numai părțile – personal sau prin reprezentanții lor – participă la dezbaterile litigiului. Nici hotărârea tribunalului arbitral nu se pronunță în ședință publică, ea fiind adusă numai la cunoștința părților implicate. De altfel, legea instituie răspunderea arbitrilor pentru încălcarea acestei obligații. În acest fel, reputația părților, îndeosebi a comercianților, poate rămâne neafectată, indiferent de soluția finală pronunțată în arbitraj.

– Ce puteți spune la capitolul costurilor serviciilor de arbitraj, comparativ cu cel din instanțele de judecată?

– Costurile reduse reprezintă un alt avantaj important al arbitrajului. Taxele de arbitraj sunt exprimate procentual, regresiv, pe tranșe, la valoarea obiectului litigiului, potrivit Normelor privind taxele și cheltuielile arbitrale. De asemenea, taxa arbitrală include și onorariile arbitrilor. Părțile pot conveni asupra soluționării pe calea arbitrajului a litigiilor patrimoniale ce le vizează. Ideea de parteneriat în arbitraj este susținută, între altele, și de posibilitatea ca suportarea cheltuielilor de judecată poate fi făcută în baza înțelegerii părților. Numai în absența unei astfel

de înțelegeri, se aplică regula prevăzută pentru soluționarea litigiilor de către instanțele de judecată și anume – cheltuielile antrenate sunt achitate de către partea care a pierdut litigiul.

Putem face o comparație între aceste două modalități de soluționare a conflictelor la capitolul costuri: în sistemul judecătoresc se achită o taxă la stat de 3% din suma acțiunii, dar nu mai mică de 270 lei și nu mai mare de 50 mii lei. În arbitraj, se achită o taxă de cel puțin 3 mii lei. Însă, dacă suma litigiului este de 1 milion de lei atunci reclamantul va achita o taxă de stat în mărime de 30 mii lei, pe când în arbitraj – 15 mii lei. La o acțiune de 1,7 milioane lei, statul percepe o taxă de 50 de mii lei, pe când arbitru – 18,5 mii lei. Pentru definitivarea unui litigiu în sistemul judiciar – beneficiarul trebuie să mai achite încă două taxe de stat (pentru apel și recurs), în timp ce în metoda de arbitraj nu este necesară achitarea altor taxe în cazul în care beneficiarii nu sunt de acord cu decizia arbitruului și recurs la instanța de judecată.

– În ce măsură business-ul din Moldova este deschis înțelegerii avantajelor aplicării metodei arbitrajului în soluționarea conflictelor?

– Pentru a fi mai ilustrativ o să vă spun că doar 1% dintre persoanele care sunt în litigiu pe cazuri economice apelează la arbitraj. De exemplu, în Rusia această cifră constituie 30 la sută din numărul total al conflictelor economice. Rusia este o țară foarte bine arbitrată. Majoritatea contractelor conțin clauze care prevăd apriori adresa la arbitru în caz de conflict. Aici joacă un rol foarte important faptul că reprezentanții business-ului înțeleg lacunele sistemului judecătoresc: corupție, suprasolicitare ce generează calitate proastă a actului judecătoresc, costuri mari, proces îndelungat etc. Or, arbitru este foarte bine motivat, inclusiv din punct de vedere financiar, deoarece jumătate din taxa percepută pentru soluționarea unui conflict revine arbitruului în calitate de onorariu.

La acest capitol aș spune că solicitarea sau nu a acestor tipuri de servicii ține foarte mult de cultura de business, inclusiv și de cea care vizează soluționarea conflictelor.

În general, soluționarea amiabilă a litigiilor este pentru cei care fac un business corect.

– Faceți un „portret” al clientului-clasic de servicii de arbitraj comercial?

– Nu știu dacă aș putea face o descriere general-valabilă pentru toți beneficiarii acestui serviciu. Însă, cu siguranță pot spune că acesta este un serviciu destinat pentru businessmenii care au încredere că legislația este de partea lor, fac afaceri într-o manieră corectă, pun accentul pe relații de parteneriat și nu de asuprire sau de acaparare. De asemenea, acești oameni de afaceri își dau seama că merg într-o instanță unde nu pot trișa sau influența decizia arbitruului.

– În ce măsură exponenții domeniului de asigurări fac apel la serviciile de arbitraj?

– De cinci ani de când a demarat activitatea de arbitraj în Moldova și de când activează Arbitrajul Internațional de pe lângă ALARM, nu am avut nici un client din domeniul asigurărilor. Or, studiind Legea cu privire la asigurări, este lesne de înțeles că acesta este unul dintre principalele domenii care ar necesita serviciile arbitrilor în soluționarea unor situații de

conflict. În acest sector sunt prezente situații de conflict care necesită decizii prompte și imparțiale. Or, scopul asigurării, în sine, presupune apriori garantarea despăgubirii persoanei al cărei bun a fost deteriorat. Iar în condițiile actuale, când soluționarea unui litigiu durează cel puțin un an în instanțele judecătorești, această misiune este practic imposibilă. Dacă mai ținem cont de faptul că pentru a merge în instanță, atât clientul, cât și compania de asigurări, suportă cheltuieli suplimentare, atunci lucrurile au o notă și mai tristă. În vederea evitării unor astfel de situații complicate și neplăcute, părțile ar putea stipula în contract posibilitatea adresării la arbitru în cazul unor eventuale conflicte. Astfel, dacă mai este prevăzută și procedura de soluționare a conflictului fără prezența părților, timp de 30 de zile, părțile ar putea primi decizia arbitruului și situația ar fi soluționată foarte simplu.

– Expuneți, vă rog, care este procedura de soluționare a unui conflict prin intermediul instituției de arbitraj?

– În primul rând, părțile ar trebui să stipuleze în contract clauza care prevede faptul soluționării unor neînțelegeri prin intermediul arbitrajului. Informația privind serviciile arbitrale sunt pe mai multe pagini web. De exemplu: www.arbitraj.md, www.arbitraj.chamber.md, www.insolv.md, www.aita.md, toate acestea în dependență de domeniul de activitate al agentului economic. Pe aceste pagini cei interesați pot afla informații despre procedura arbitrală, legislația în domeniu, avantajele comparativ cu alte metode de soluționare a conflictului, competența specializată a arbitrilor, costurile, hotărârile arbitrale. De asemenea, potențialii clienți pot veni la instituțiile care activează în domeniul arbitrajului pentru a obține în mod gratuit informații suplimentare.

Apoi partea căreia i se propune contractul spre semnare trebuie informată despre avantajele și dezavantajele arbitrajului. În contract urmează a fi indicată modalitatea de soluționare a litigiului: cu un arbitru sau cu 3 arbitri, limba de comunicare, modalitatea (accelerată sau simplă) și alte detalii.

În cazul în care a apărut o situație de conflict între cei care au semnat contractul, urmează să fie întocmită o cerere către instituția de arbitraj. Secretarul arbitral examinează prezența tuturor actelor în pachetul de documente, după care transmite cererea președintelui pentru a emite încheiere prin care se dă curs cererii, sau acordă reclamantului termen de cel mult 10 zile pentru înlăturarea neajunsurilor. Încheierea prin care se dă curs precum și acțiunea cu anexe se remite pârâțului care, în termen de 15 zile, prezintă referința prin care recunoaște sau respinge acțiunea depusă de reclamant. Cât privește numirea arbitruului, în cazul în care arbitru unic sau, după caz, arbitrii nu au fost numiți prin convenție de arbitraj și nici nu s-a prevăzut modalitatea de numire, partea care vrea să recurgă la arbitraj, înainte sau odată cu depunerea cererii de arbitraj, trimite personal sau prin intermediul Arbitrajului Internațional (AI), o notificare scrisă părții adverse, prin care acesta din urmă este invitat să numească arbitru. Prin întâmpinare sau prin înștiințare separată adresată Arbitrajului Internațional (AI) și/sau reclamantului, în termen de cel mult 15 zile de la primirea notificării, iar în litigiile cu

element de extraneitate în cel mult 30 zile de la primirea notificării, pârâțul va numi un arbitru arătând numele acestuia sau, după caz, va răspunde la propunerea reclamantului privind soluționarea litigiului de un arbitru unic precum și la persoana acestuia.

Dacă pârâțul nu răspunde în termen sau nu dă curs invitației de numire a arbitruului, ori există neînțelegeri între părți cu privire la numirea arbitruului, acesta se numește de către președintele Arbitrajului.

Arbitru ales trebuie să prezinte o declarație în care indică că nu are grad de rudenie sau alte interese cu părțile implicate în proces. După care arbitruului îi este transmis dosarul și acesta fixează de regulă două ședințe despre care părțile aflate în conflict sunt informate prin citații. În cadrul celei de a doua ședințe se ia hotărârea, iar dispoziția se înmânează părților. La final, părțile primesc recomandările arbitruului.

În cazul în care în contract se conține o clauză ce prevede examinarea situației de conflict de către arbitru în lipsa părților, atunci litigiul se soluționează fără citirea părților într-o singură ședință.

– Câți arbitri certificați activează în Moldova?

– La moment, sunt 26 arbitri incluși în lista arbitrilor dusă de ALARM, însă acest fapt nu înseamnă că doar atâți arbitri activează în R. Moldova. Or, arbitru poate fi orice persoană căreia părțile unui conflict îi încredințează soluționarea divergenței. În R. Moldova sunt câteva arbitraje.

– Cum sunt promovate serviciile de arbitraj în Moldova?

– Fiecare instituție de arbitraj are o pagină web, care este o bună sursă de informare pentru cei interesați. Însă, în rest, nu văd anumite activități concrete de promovare. Nu putem remarca nici anumite tendințe care ar influența în mod indirect promovarea instituției arbitrajului în Moldova. Aici am în vedere faptul că statul nu lasă loc pentru o clauză privind soluționarea potențialelor conflicte prin intermediul arbitrajului sau a medierii în contractele-tip cu diferiți furnizori. De exemplu, cu Moldova-Gaz, Apă Canal, Union Fenosa și alți furnizori de servicii. Aceste aspecte nu sunt promovate nici de Agenția Națională pentru Reglementare Energetică, nici de Guvernul R. Moldova și chiar nici de Agenția pentru Protecția Consumatorilor. În rezultat, au de pierdut atât furnizorii, cât și consumatorii suportând cheltuielile pentru procesele judiciare interminabile. Asemenea prevederi în contractele de acest tip ar contribui într-un mod indirect la promovarea instituției arbitrajului în rândul populației.

La moment, mai mulți experți s-au reunit în vederea examinării posibilității de a promova instituția arbitrajului și cred că în viitorul nu foarte îndepărtat activitatea arbitrajului va fi mai vizibilă în R. Moldova.

– În ce măsură deciziile prescise de arbitri sunt puse în aplicare de părțile unui conflict?

– Pe parcursul a cinci ani de activitate, în care am examinat peste 300 de litigii, am avut doar patru situații în care beneficiarii nu au fost de acord cu decizia arbitruului. Eu cred că acesta este un indicator foarte bun. Arbitrii nu sunt atât de solicitați de numărul mare de dosare precum sunt judecătorii, astfel că au posibilitatea să intre în esența cazului și să presteze servicii calitative.

Tatiana SOLONARI

Lansarea afacerilor în R. Moldova – un risc justificat sau un curaj necugetat

Tot mai puține afaceri sunt lansate în Republica Moldova. Această concluzie poate fi desprinsă analizând datele făcute publice de Camera Înregistrării de Stat a R. Moldova. Statisticile respective relevă că în ultimii șapte ani, numărul întreprinderilor înregistrate în Republica Moldova se află într-o continuă descreștere. Cum explică această situație specialiștii de la Ministerul Economiei și ce părere au experții independenți, Vă invităm să aflați din materialul ce urmează.

TOT MAI PUȚINE ÎNTEPRINDERI NOI

Valentina Veveriță, șefa Direcției politice de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii și profesii libere din cadrul Ministerului Economiei (ME), afirmă că descreșterea numărului întreprinderilor noi în Republica Moldova este cauzată într-o oarecare măsură de insuficiența de instrumente financiare. „Finanțele rămân a fi principala barieră pentru antreprenori în activitatea ce o desfășoară, deși cadrul legislativ național este complet și nu reprezintă un obstacol pentru accesul la finanțare. În mod deosebit, acest lucru este valabil pentru întreprinderile nou-create”, este de părere Valentina Veveriță.

Potrivit acesteia, capitalul propriu ocupă un loc important în activitatea de antreprenariat, reprezentând, totuși, o sursă insuficientă de finanțare pentru necesitățile, mereu în creștere, de mijloace bănești. Posibilitățile de activitate din contul surselor proprii se diminuează de la an la an, astfel conturându-se o creștere a rolului capitalului împrumutat.

„În același timp, lipsa gajului reprezintă o barieră în accesarea unui credit. Încrederea redusă a antreprenorilor față de bănci care, de fapt, trebuie să fie partenerul financiar principal ai unei afaceri, de asemenea, este o lacună în acest sens”, afirmă reprezentantul ME.

Veveriță susține că lipsa resurselor pentru investiții și a mijloacelor circulante constituie un impediment pentru diversificarea producției, ridicarea competitivității, dezvoltarea afacerilor mici în întreprinderi mari, internaționalizarea IMM (încheierea de afaceri internaționale, efectuarea exportului pe piețele internaționale).

La rândul său, Alexandru Fala, director de program la Centrul Analitic Independent Expert-Grup, afirmă că tendința de descreștere a numărului de întreprinderi noi înregistrate în R. Moldova provoacă îngrijorări. O explicație al acestui fapt este că oamenii nu doresc să inițieze afaceri pentru că mediului economic nefavorabil este demotivant. O altă cauză ar fi faptul că, în linii mari, unele sectoare deja sunt consolidate și este mai dificilă intrarea pe piață pentru a lansa o afacere.

„Existența în unele sectoare ale economiei a schemelor anticoncurențiale, de asemenea, descurajează și face ca lansarea afacerilor să devină puțin atractivă. Însă, cea mai gravă problemă pentru întreprinderile nou-create din R. Moldova este insuficiența de mijloace financiare”, consideră Alexandru Fala.

În opinia acestuia, o constrângere mare pentru întreprinderile nou-create este nivelul de pregătire nesatisfăcătoare a forței de muncă, inclusiv a managerilor. De multe ori, cei care se lansează în afaceri nu sunt pregătiți și nu dețin cunoștințele necesare cu privire la raportarea financiară, la TVA sau chiar la factura fiscală. Însă, sunt și oameni care, neavând o pregătire specială, reușesc să dezvolte afaceri de succes, grație inteligenței lor deosebite.

AGENȚII ECONOMICI ÎȘI SPUN PĂSUL

Antreprenorii susțin că în procesul de lansare a afacerilor întâmpină mai multe obstacole. Printre provocările invocate de medii de afaceri se numără:

- nivelul relativ înalt al dobânzilor la credite (inflația mare și riscul înalt al ratei dobânzii; competiția limitată în sectorul bancar);
- lipsa gajului (unele bănci solicită gaj ce depășește 180% din valoarea creditului acordat);
- lipsa unei piețe secundare suficient de dezvoltate;
- lipsa resurselor financiare pe termen lung pentru creditare;
- dezvoltarea insuficientă a intermediarilor financiari și asimetria informațională dintre creditori și clienți.

Cu toate acestea, ME declară că în domeniul înregistrării întreprinderilor au fost făcute schimbări radicale care au permis reducerea termenilor de înregistrare de la 42 zile și 11 proceduri în 2004, până la 7 zile și, respectiv, 6 proceduri în 2013.

„Lipsa unui spor clar la crearea noilor întreprinderi în Republica Moldova este motivul perpetuării crizei economice mondiale care are impact și asupra țării noastre”, consideră Valentina Veveriță.

SUPORTUL PENTRU AFACERI PUȚIN PROMOVAT PRINTRE ANTREPRENORI?

Surse din cadrul ME declară că Guvernul întreprinde măsuri de susținere a antreprenorilor prin diverse programe de stat, cum ar fi Programul Național de Abilitare Economică a Tinerilor (PNAET) și Programul de atragere a remitențelor în economie „PARE 1+1”, care au componenta de grant.

Programul PNAET are drept scop promovarea și facilitarea implicării tinerilor din Republica Moldova în activitatea antreprenorială. Acesta este destinat tinerilor cu vârsta cuprinsă între 18-35 ani și presupune finanțarea proiectelor investiționale rurale prin acordarea de împrumuturi comerciale rambursabile, cu porțiune de grant, precum și finanțarea contractelor de leasing. Suma maximă a creditelor este de 300 mii lei cu o porțiune de grant de 40% și este oferită pe o perioadă de la 2 la 5 ani.

Programul „PARE 1+1”, are drept scop mobilizarea resurselor umane și financiare ale persoanelor plecate benevol peste hotarele țării pentru a desfășura activitate de muncă, în dezvoltarea economică durabilă a Republicii Moldova. Programul conține Regula 1+1 (fiecare leu investit de către beneficiarul la Program este suplinit cu un leu din parte statului, dar nu mai mult de 200 mii lei).

La fel, activează Fondul de Stat de Garantare a Creditelor care oferă 5 produse de garantare destinate facilitării accesului la resurse creditare a subiecților implicați în activitatea antreprenorială:

1. Pentru întreprinderile active:
  - garanția – până la 50% din mărimea creditului, dar nu mai mult de 1000 mii lei;
  - perioada de garantare – maxim 5 ani;

2. Pentru întreprinderile nou create, care continuă să întâmpine dificultăți în obținerea unui credit, atât din cauza lipsei istoriei creditare, cât și a insuficienței gajului:
  - garanția – până la 70% din mărimea creditului, dar nu mai mult de 500 mii lei;
  - perioada de garantare – maxim 5 ani.

3. Pentru beneficiarii PARE 1+1:
  - garanția – până la 50% din mărimea creditului, dar nu mai mult de 200 mii lei;
  - perioada de garantare – maxim 5 ani.

4. Pentru beneficiarii PNAET:
  - garanția – până la 50% din mărimea creditului, dar nu mai mult de 150 mii lei;
  - perioada de garantare – maxim 5 ani.

5. Pentru întreprinderile exportatoare:
  - garanția – până la 50% din mărimea creditului, dar nu mai mult de 2000 mii lei;
  - perioada de garantare – maxim 5 ani.

La 31 decembrie 2013, Fondul a gestionat 112 garanții active, care au permis debursarea către agenții economici a creditelor în sumă de 56,2 mil. lei și au stimulat investiții în sumă de circa 73,7 milioane lei în economia națională, precizează reprezentanții ME.

Pe de altă parte, expertul Alexandru Fala afirmă că mulți agenți economici nu sunt informați despre existența proiectelor de susținere financiară a micului business, deși Guvernul, în persoana ministrului economiei, derulează astfel de programe. „Cu părere de rău, informația despre avantajele oferite de aceste proiecte nu este suficient de bine diseminată în rândul populației. Există mulți oameni care vor să inițieze afaceri, dar nu știu cum pot beneficia de asistență sau, în general, nu sunt la curent cu esența unor astfel de programe”, spune expertul.

„Lipsa unui spor clar la crearea noilor întreprinderi în Republica Moldova este motivul perpetuării crizei economice mondiale care are impact și asupra țării noastre”, consideră Valentina Veveriță.

SCADE „DURATA DE VIAȚĂ” A ÎNTEPRINDERILOR

Statisticile oficiale relevă că aproximativ 97,5% din numărul total al agenților economici din țară sunt IMM, acestea participând destul de activ la fabricarea bunurilor și prestarea serviciilor, satisfăcând cererea, în special pe piața internă.

În același timp, Lilia Taranenco, doctorand la Universitatea Liberă Internațională din Moldova, afirmă că „durata de viață” a întreprinderilor mici și mijlocii, în medie, nu este una mare. Conform analizei efectuate de Taranenco, aproximativ 25% din întreprinderile mici activează mai mult de 5 ani, 10% din întreprinderile mici activează mai mult de 10 ani și mai puțin de 1% – peste 15 de ani. „Întreprinderile mici și mijlocii se caracterizează prin situații permanente de criză sau de precriză, motivele fiind diferite”, afirmă aceeași sursă.

Potrivit Lilei Taranenco, recesiunea economică globală, instabilitatea politică și legislativă, concurența acerbă sunt doar unii dintre factorii care agravează situația financiară a întreprinderilor mici și mijlocii sau chiar le duc la faliment.

La rândul său, reprezentanții ME spun că există mai mulți factori care au impact negativ asupra dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii din țară. Este vorba de nivelul scăzut de elaborare și absorbție a inovațiilor;

competitivitatea redusă a IMM-urilor; cultura antreprenorială și formarea profesională scăzută, dar și cunoașterea slabă a tehnicilor de export/acces pe piețele externe.

Cu referire la acest subiect, expertul Alexandru Fala punctează că inițierea unei afaceri, din start, presupune anumite riscuri. Iată de ce „supraviețuiesc” doar acei care se adaptează anumitor condiții. „Faptul că în R. Moldova există o rată înaltă de sistare a activității antreprenoriale nu trebuie să ne alarmeze. Lansarea afacerilor și stoparea lor într-o perioadă scurtă de timp este un fenomen normal. De cele mai multe ori, durata de viață a unei întreprinderi este dictată nu doar de mediul economic, dar și de managementul ineficient, calificarea proastă a angajaților”, este de părere Alexandru Fala.

STATISTICILE PENTRU ANTREPRENORIAT TOT MAI SUMBRE

În ultimii șapte ani, numărul întreprinderilor înregistrate în Republica Moldova se află în continuă descreștere, conform datelor Camerei Înregistrării de Stat.

Astfel, în ianuarie-noiembrie 2013, în țară au fost înregistrate 5724 întreprinderi, cifră care este comparabilă cu anul 2000, când au fost înregistrate – 5794 de întreprinderi. Punctul de vârf la acest capitol a fost consemnat în anul 2007, când la Camera Înregistrării de Stat au fost luate la evidență – 11 480 de întreprinderi.

În același timp, este de notat că și numărul întreprinderilor radiate din Registrul de stat este în scădere. Astfel, în ianuarie-noiembrie 2013, au fost radiate 2521 de întreprinderi, față de anul 2012 când au dispărut 3218 întreprinderi. Cele mai multe companii au fost scoase de la evidență în anul 2011 (3430 întreprinderi), iar cele mai puține – în anul 2004 (982 de entități economice).

În total, la 1 ianuarie 2014, în Republica Moldova erau înregistrate 164 566 persoane juridice și întreprinzători individuali, dintre care:

- 51% – societăți cu răspundere limitată (84 410);
- 40% – întreprinzători individuali (65 134);
- 3% – societăți pe acțiuni (4664);
- 2% – cooperative (3987);
- 1% – revine întreprinderilor de stat și municipale (1524);
- 1% – organizații necomerciale (1735);
- celelalte 2% – revin altor forme de întreprinderi, cum ar fi filiale, reprezentanțe, societăți în nume colectiv, societăți în comandită, întreprinderi de arendă, întreprinderi intergospodărești, colhozuri, asociații de gospodării țărănești și alte întreprinderi, numărul cărora este echivalent cu 3 112.

Dacă e să analizăm genurile de activitate declarate la momentul înregistrării, de către cele 164 566 de întreprinderi, constatăm că cea mai mare parte a acestora, mai exact 54%, practică comerțul (30% – comerțul cu ridicata și 24% – comerțul cu amănuntul), 12% desfășoară activități în industria prelucrătoare, 6% – în domeniul agriculturii, 5% – în sfera transportului și comunicațiilor, 3% – sunt specializate în domeniul tranzacțiilor imobiliare, 3% – construcții, altele 3% – revine hotelurilor și restaurantelor, 2% – practică activități financiare și 1% – activează în sfera sănătății și asistenței sociale.

STANDARDELE UE – UN PARCURS LUNG

Întrebată cum va fi influențată dinamica întreprinderilor mici și mijlocii din R. Moldova de apropierea de standardele UE, Valentina Veveriță a ținut să remarce că apropierea și aplicarea noilor standarde europene, cu certitudine, va genera apariția unor noi idei de afaceri pentru IMM-urile din Moldova. Toate acestea vor depinde, în mare măsură, de nivelul implementării activităților inovative și de creativitatea acestora.

„În procesul de integrare și de concurență mondială, utilizarea eficientă a instrumentelor tehnologiilor informaționale și de comunicare nu doar că va spori capacitatea de gestionare a întreprinderilor, dar va îmbunătăți competitivitatea și va crea noi oportunități pentru acestea”, a estimat sursa citată.

De aceeași părere este și expertul Alexandru Fala, care a afirmat că apropierea de normele UE va impulsiiona în special restructurările din economie. Astfel, companiile care sunt ineficiente vor avea de pierdut și vor rămâne doar companiile care vor putea face față concurenței. Concomitent, vor apărea șanse pentru crarea și dezvoltarea unor noi sectoare ale economiei.

Reprezentantul Expert-Grup consideră că R. Moldova trebuie să soluționeze problema cu privire la calitatea produselor exportate. „Atât timp cât nu va fi îmbunătățită calitatea produselor moldovenești, exportatorii moldoveni nu vor putea concura pe alte piețe”, este de părere acesta.

Potrivit lui, situația dată este valabilă și pentru livrările pe piața din CSI. „Într-un termen mediu sau îndelungat, exportatorii moldoveni vor fi nevoiți să concureze pe această piață cu bunurile, fie chinezești, care sunt mai ieftine, fie din UE, care sunt mai calitative. Astfel, în situația în care nu vom putea micșora costurile până la nivelul mărfurilor chinezești, cel puțin, calitatea produselor noastre trebuie să fie la nivelul celor europene”, consideră expertul.

În același context, Alexandru Fala consideră a fi greșită ideea vehiculată, precum că aderarea la UE presupune renunțarea la piața CSI. „De fapt, Acordul cu UE reprezintă doar o echilibrare a pozițiilor noastre dintre Est și Vest. Acest Acord nu contravine Acordului de liber schimb pe care îl avem cu CSI. Dimpotrivă, odată cu semnarea noului acord cu UE, vor apărea noi oportunități pentru agenții economici moldoveni, atât cu partenerii din CSI, cât și din UE”, a spus Fala.

Expertul consideră că aderarea la Uniunea Vamală „Rusia-Belarus-Kazahstan” va contribui la „închiderea” R. Moldova și va determina scumpirea importurilor din Uniunea Europeană, fapt ce va lovi puternic în competitivitatea produselor moldovenești.

„Cu atât mai mult, că o eventuală aderare la Uniunea Vamală presupune, de asemenea, o îmbunătățire a calității produselor, fiindcă una dintre piețele principale spre care tinde Uniunea Vamală este, la fel, piața UE. Astfel, odată cu semnarea Acordului de liber schimb cu UE, R. Moldova va fi cu câțiva pași înaintea statelor din Uniunea Vamală. Și viceversa, în cazul în care țara noastră va renunța la acest avantaj, vom merge practic în același ritm cu Uniunea Vamală și vom pierde câteva poziții din parcursul unei dezvoltări economice dorite”, a conchis Alexandru Fala.

Lilia ALCĂZĂ

Comaniile nu vor plăti TVA și taxe pentru materii prime, dacă vor produce și vor exporta mărfuri în mai puțin de 180 de zile

Agenții economici care importă materii prime pentru producția de mărfuri destinate exportului nu vor plăti TVA și taxe vamale, dacă producția și exporturile de mărfuri au o durată de sub 180 de zile. Astfel prevede o hotărâre aprobată de guvern menită să ușureze activitatea investitorilor în R. Moldova.

Potrivit agenției "INFOTAG", prevederea vizează materialele, accesoriile, ambalajele primare și articolele de completare. Termenul de achitare a TVA și a taxelor vamale la importul acestora a fost extins cu 180 de zile, iar producătorul care se va încadra în acest termen la procesarea, fabricarea și exportarea produselor, va fi scutit totalmente de aceste plăți.

Vicepremierul, ministrul Economiei, Valeriu Lazăr, a amintit că instituirea unui regim favorabil de administrare fiscal-vamală, care încurajează realizarea proiectelor de investiții, este prevăzută în politica bugetar-fiscală pentru anul 2014.

Conform spuselor oficialului, hotărârea are ca scop ordonarea procesului de producție industrială în republică și ușurarea administrării fiscale. Datorită documentului, producătorii de mărfuri nu vor "îngheța" mijloacele circulante, necesare în procesul de producție.

În opinia lui Lazăr, măsurile aprobate sunt benefice, în primul rând, pentru companiile străine din domeniul producției de automobile, care importă materiale și piese scumpe în cantități mari pentru asamblarea finală în Moldova și care exportă articolele finite în proporție de 100%.

De asemenea, executivul a aprobat Regulamentul cu privire la cuantumul și criteriile de determinare a cheltuielilor suportate și determinate de angajator pentru transportul, hrana și studiile profesionale ale angajatului. Actul scutește de impozite sumele cheltuite de angajator pentru alimentarea, transportul și instruirea angajaților. Limita acestora a fost stabilită de 25 de lei pe zi pentru un angajat în cazul transportului și 35 de lei pe zi în cazul alimentării.

Totuși, dreptul de a deduce din impozite cheltuielile pentru alimentația angajaților îl vor avea doar angajatorii care plătesc un salariu mediu de cel puțin 3/4 din cuantumul salariului mediu prognozat lunar pe economie, în fiecare an. Totodată, trebuie să existe un ordin intern, emis de angajator, privind stabilirea politicii

de alimentație a muncitorilor, un act privind acordul acestora de a se alimenta, acte care să confirme cheltuielile pentru alimentație, un contract de servicii catering, facturi fiscale.

Cheltuielile pentru formarea profesională vor fi deduse în funcție de specificul activității întreprinderii și a angajatului.

Prevederile urmăresc sporirea productivității și îmbunătățirea condițiilor de muncă ale angajaților întreprinderilor autohtone, dezvoltarea mediului de afaceri al statului și creșterea nivelului de atractivitate al acestuia pentru investitori.

Melissa Rekas: În septembrie 2014, Banca Mondială planifică să lanseze cel de-al doilea Proiect de creștere a competitivității în Moldova

În cadrul conferinței "Mediul de afaceri în Moldova: foaia de parcurs pentru reformarea proceselor de reglementare și stimularea a investițiilor private", specialistul pentru dezvoltarea sectorului privat al Băncii Mondiale a menționat că Proiectul de asigurare a competitivității II va avea trei componente: consolidarea potențialului reformelor regulatorii, dezvoltarea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii, asigurarea accesului la finanțare.

Prima componentă presupune cultivarea culturii petrecerii reformei regulatorii și elaborarea mecanismului de simplificare a activității mediului de afaceri. Cea de-a doua componentă este îndreptată spre creșterea posibilităților instituționale a ODIMM și MIEPO pentru dezvoltarea pieții întreprinderilor mici și mijlocii orientate spre export. Cea de-a treia componentă presupune asigurarea unui acces mai mare la finanțare a întreprinderilor mici, inclusiv prin deschiderea liniilor de creditare pentru investiții în IMM.

Sursa citată a spus că în ultimii 10 ani Moldova a înregistrat progrese în procesul de simplificare a reglementării afacerilor. Însă, problemele din administrarea fiscală și vamală, accesul la finanțare, probleme ce țin de justiție rămân încă deschise. Astfel, analiza efectuată de BM privind investițiile companiilor din Moldova (anii 2003-2004 și 2008-2009) au arătat că 23 la sută din investiții nu au fost eficiente.

Melissa Rekas a spus că fără voință politică implementarea reformei nu este posibilă. Responsabilitatea pentru implementarea reformei regulatorii și creșterea nivelului competitivității în

Moldova, mai ales în contextul creării zonei de comerț liber cu UE, o poartă în totalitate autoritățile țării.

Potrivit sursei citate, Guvernul trebuie să asigure promovarea reformelor, claritatea și monitorizarea implementării acestora, consultări cu asociațiile profesionale precum și feed-back-ul acestor reforme. Amintim că Proiectul creșterii competitivității I în Moldova s-a implementat în anii 2005-2012, fiind alocate 14,3 mil. USD din partea Băncii Mondiale. Totodată, la finele anului trecut, BM a acordat 30 mil. USD pentru realizarea Programului de creștere a competitivității în Moldova. Din anul 1992, BM a realizat în Moldova 48 de proiecte în sumă de 990 mil. USD.

MIEPO a elaborat un proiect de atragere a investițiilor în parcurile industriale din Moldova

Potrivit ministerului Economiei, proiectul a fost elaborat cu sprijinul Organizației pentru Dezvoltarea Industrială a Națiunilor Unite (UNIDO) și Corporației Financiare Internaționale (IFC) din cadrul Grupului Băncii Mondiale.

Proiectul prevede sporirea capacității instituționale a MIEPO în atragerea investițiilor în parcurile industriale din Moldova, astfel încât să fie impulsionată evoluția acestora în epicentre de dezvoltare industrială cu atragerea investițiilor străine directe. Activitățile din cadrul proiectului includ schimbul de experiență dintre MIEPO și omologii din alte state întru preluarea practicilor performante pentru sporirea performanței instituției, stabilirea rețelelor de accesare a investițiilor locale și străine, acordarea sprijinului în identificarea experților în parcuri industriale din regiune, desfășurarea cercetărilor și evaluărilor comparative etc. "Având în vedere importanța strategică a parcurilor industriale pentru economia națională, precum și potențialul investițional oferit de acestea, vom propune partenerilor de dezvoltare ai țării să susțină, inclusiv și financiar, la nivel local și internațional, măsurile necesare de promovare a oportunităților oferite de parcurile industriale din țară", a spus Dona Școla, directorul executiv al MIEPO.

Amintim că, în prezent, în Moldova activează șase parcuri industriale: Tracom (Chișinău), Bionergagro (Drochia), Cimișlia (Cimișlia), Răut (Bălți), CAAN și La Triveneta Cavi Development (Strășeni), Edineț (Edineț). Acestea vor permite crearea a circa 6,5 mii locuri de muncă noi și atragerea investițiilor de circa 160 mil. euro.

InfoMarket

Cine câștigă de pe urma interdicției ardeziei?

Moldovenii sunt privați de materialul tradițional pentru acoperișuri ieftine – ardezia. Acest lucru este prevăzut de modificările aduse la Legea cu privire la Protecția Mediului și Legea cu privire la protecția aerului, aprobate de Guvern, la inițiativa Ministerului Mediului.

Modificările interzic fabricarea, importul, comercializarea și utilizarea în procesele tehnologice a materialelor de construcții cu conținut de azbest, plumb, arsenic și alte substanțe care sunt considerate periculoase. În ardezie nu se conține plumb, arsenic și alți aditivi nocivi, dar în compoziția sa este un astfel de ingredient natural precum azbestul.

Anume fibrele sale oferă rezistență fizică, durabilitate, termorezistență foilor de ardezie. Încadrate ermetic în ciment ele nu pot să iasă de acolo ca să polueze aerul. În orice caz, nu au fost depistate concentrații mari de fibre de azbest în apropierea acoperișurilor de ardezie. Azbestul, în formă naturală există peste tot și nici o lege privind protecția aerului, chiar aprobată de Guvern, nu ține să-l distrugă, deoarece azbestul este o parte componentă a atmosferei. Cu toate că Agenția Internațională pentru Cercetare în Domeniul Cancerului clasifică

azbestul în prima categorie cancerigenă, în ciuda acestui fapt, umanitatea este încă în viață. Această listă mai include: cromul, compușii nichelului, cuarțul, radiația solară, clorura de vinil, alcoolul, peștele sărat, tutunul, praful de lemn, contraceptivele orale, fabricarea și repararea încălțăminte, producerea mobilierului, turnarea fontei și oțelului, industria cauciucului etc.

Clasificarea Agenției Internaționale pentru Cercetare în Domeniul Cancerului stabilește doar pericolul potențial al substanței. Această organizație nu răspunde la întrebarea, cât pește sărat e necesar să mănânci pentru a face cancer, dar atârână foarte ușor etichete cancerigene peste tot. Și nu este vorba despre interdicție, ci de controlul aplicării. Trebuie de menționat faptul că azbestul este diferit. Sub un singur brand "azbest" sunt doi antipozi: azbest amfibol și azbest crisolit. Acel crisolit este

larg răspândit în scoarța terestră și în aer. Anume amfibolul, anterior utilizat în Europa, este interzis. Fibrele lui sunt lungi, insolubile și dificil de eliminat din organism. Ele pot cauza cancer. Fibrele de crisolit sunt scurte, ușor descompuse de acizi (chiar și de acizii slabi din lichidele tisulare) și nu sunt reținute în organism.

În materialele de construcție produse în Rusia și CSI, produse anterior și în Republica Moldova,

este utilizat anume azbestul crisolit.

Chiar și inițiatorii interdicției ardeziei în Republica Moldova nu sunt prea siguri de nocivitatea acestuia, din moment ce, potrivit documentelor, materialele de construcție deja utilizate cu conținut de azbest pot fi folosite în viitor până la finalizarea ciclului lor de viață. Un ciclu de viață a ardeziei este de mai multe decenii.

De ce Europa a interzis materialele ce conțin azbest, fără a le

diferența în crisolit și amfibol? Răspunsul este simplu: acest lucru este în interesul corporațiilor transnaționale – producătorii de materiale de construcție alternative, mai scumpe. Pentru materialele noi sunt necesare piețe noi. Una dintre ele este Republica Moldova, care este condusă în UE. Pentru corporații, acesta reprezintă un nou profit, iar pentru moldovenii de rând – o povară grea.

Vasile GHERGHI

Oferte/cereri comerciale la BVM la data de 25.02.2014

Коммерческие предложения на ФБМ на 25.02.2014 г.

Cod ISIN	Denumirea emitentului	Cereri pentru cumpărare, un.	Prețul pentru unitate, lei	Oferte pentru vânzare, un.	Cod ISIN	Denumirea emitentului	Cereri pentru cumpărare, un.	Prețul pentru unitate, lei	Oferte pentru vânzare, un.
MD14CARP1005	SA "FLOARE - CARPET"	0,00	23,00	1023070,00	MD14JLC1001	SA "JLC"	0,00	45,00	33,00
MD14VNOV1002	SA "VITA NOVA"	0,00	11,00	26081,00	MD14LUPA1009	SA "CAHULPAN"	0,00	12,00	750,00
MD14AVAD1005	SA "AVICOLA - VADUL - LUI - VODA"	0,00	0,42	139000,00	MD14LUTE1001	SA "MULTEVIT"	0,00	0,21	21052,00
MD14TRAN1008	SA "TRANSSTROI"	0,00	4,29	1226,00	MD14MAUR1006	SA "MAURITUS"	0,00	180,00	782,00
MD14IAHN1003	SA "IAHNI"	0,00	3,00	2271,00	MD14MBIS1000	BC "MOBIASBANCA-Groupe Societe Generale" SA	0,00	60,00	996,00
MD14CIUA1009	IM "CIUMAI" SA	0,00	32,27	1398,00	MD14MBIS1000	BC "MOBIASBANCA-Groupe Societe Generale" SA	0,00	100,00	126,00
MD14DEUN1007	SA "FABRICA DE UNT DIN TARACLIA"	0,00	3,00	9535,00	MD14MBIS1000	BC "MOBIASBANCA-Groupe Societe Generale" SA	0,00	115,00	4195,00
MD14COVI1002	SA "COMBINATUL DE VINURI DIN TARACLIA"	0,00	8,60	36224,00	MD14MBIS1000	BC "MOBIASBANCA-Groupe Societe Generale" SA	0,00	120,00	4535,00
MD14OLNE1005	SA"AGROSERVICE-OLANESTI"	0,00	4,10	11687,00	MD14MBIS1000	BC "MOBIASBANCA-Groupe Societe Generale" SA	0,00	124,00	1794,00
MD14OLNE1005	SA"AGROSERVICE-OLANESTI"	0,00	4,10	12197,00	MD14MBIS1000	BC "MOBIASBANCA-Groupe Societe Generale" SA	0,00	124,99	335,00
MD14OLNE1005	SA"AGROSERVICE-OLANESTI"	0,00	4,10	13448,00	MD14MBIS1000	BC "MOBIASBANCA-Groupe Societe Generale" SA	0,00	125,00	800,00
MD14ENER1001	BC"ENERGBANK"SA	0,00	125,00	23050,00	MD14MBIS1000	BC "MOBIASBANCA-Groupe Societe Generale" SA	0,00	130,00	516,00
MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	0,00	1000,00	1290,00	MD14MBIS1000	BC "MOBIASBANCA-Groupe Societe Generale" SA	0,00	138,00	683,00
MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	0,00	1040,00	240,00	MD14MBIS1000	BC "MOBIASBANCA-Groupe Societe Generale" SA	0,00	150,00	1141,00
MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	0,00	1044,00	28,00	MD14MEZO1000	SA "MEZON"	0,00	10,00	2000,00
MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	0,00	1045,00	200,00	MD14MICB1008	BC "MOLDINDCONBANK" SA	0,00	90,00	294,00
MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	0,00	1045,18	266,00	MD14MICB1008	BC "MOLDINDCONBANK" SA	0,00	95,00	240,00
MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	0,00	1100,00	103,00	MD14MICB1008	BC "MOLDINDCONBANK" SA	0,00	100,00	2282,00
MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	0,00	1150,00	3,00	MD14MICB1008	BC "MOLDINDCONBANK" SA	0,00	115,00	428,00
MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	0,00	1185,00	322,00	MD14MICB1008	BC "MOLDINDCONBANK" SA	0,00	145,00	34,00
MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	0,00	1200,00	71,00	MD14MICB1008	BC "MOLDINDCONBANK" SA	0,00	200,00	144,00
MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	0,00	1210,00	5,00	MD14MICB1008	BC "MOLDINDCONBANK" SA	0,00	299,00	196,00
MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	0,00	1225,00	5,00	MD14MICB1008	BC "MOLDINDCONBANK" SA	0,00	390,00	4247,00
MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	0,00	1300,00	615,00	MD14MIOA1005	SA "MIOARA"	0,00	1,00	4086,00
MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	0,00	1375,00	25,00	MD14MITE1006	SA "MIDGARD TERRA"	0,00	2,00	984,00
MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	0,00	1400,00	95,00	MD14MOLG1004	SA "MOLDOVAGAZ"	0,00	29,00	30,00
MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	0,00	1487,00	8,00	MD14MOLG1004	SA "MOLDOVAGAZ"	0,00	30,00	30,00
MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	0,00	1500,00	4,00	MD14MOLG1004	SA "MOLDOVAGAZ"	0,00	50,00	100,00
MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	0,00	1560,00	100,00	MD14MOLG1004	SA "MOLDOVAGAZ"	0,00	120,00	100,00
MD14AGRN1003	SA "AGROMASINA"	0,00	8,00	5,00	MD14MOLG1004	SA "MOLDOVAGAZ"	0,00	199,99	130,00
MD14AGRN1003	SA "AGROMASINA"	0,00	10,00	144,00	MD14MOLG1004	SA "MOLDOVAGAZ"	97,00	20,00	0,00
MD14ALET1005	SA "ALET"	0,00	0,10	106970,00	MD14MTUR1005	SA "MOLDOVA - TUR"	0,00	12,00	4568,00
MD14AMAS1009	SA "ALIMENTARMAS"	0,00	2,99	100,00	MD14NELI1003	SA "FABRICA DE CONFECTII "IONEL"	0,00	5,00	5200,00
MD14AMAS1009	SA "ALIMENTARMAS"	0,00	3,00	1365,00	MD14NELI1003	SA "FABRICA DE CONFECTII "IONEL"	0,00	5,50	6880,00
MD14APRO1001	SA "APROMAS"	0,00	5,75	4112,00	MD14NELI1003	SA "FABRICA DE CONFECTII "IONEL"	0,00	6,50	3310,00
MD14ARTU1009	SA "RAUT"	0,00	6,00	13800,00	MD14NICO1002	SA "NICODIM"	0,00	0,17	34697,00
MD14AVCO1000	SA "AVICOLA "	0,00	25,00	26602,00	MD14NLAC1003	SA"COMBINATUL DE INDUSTRIALIZARE A LAPTELUI din CUPCINI "INLAC"	0,00	4,99	1150,00
MD14AVIP1003	SA "AVIS PRIM"	0,00	0,30	3804,00	MD14NLAC1003	SA"COMBINATUL DE INDUSTRIALIZARE A LAPTELUI din CUPCINI "INLAC"	0,00	5,00	11875,00
MD14BALT1008	SA IM "BALTEANCA"	0,00	6,00	242100,00	MD14NLAC1003	SA"COMBINATUL DE INDUSTRIALIZARE A LAPTELUI din CUPCINI "INLAC"	0,00	6,00	5427,00
MD14BATI1003	SA "BASTINA"	0,00	20,00	25,00	MD14NOCA1000	SA "BETACON"	0,00	10,00	20,00
MD14BAZA1003	SA "BAZA TRANSPORTULUI AUTO NR. 14 DIN FLORESTI"	0,00	10,00	4850,00	MD14NTEH1006	SA UZINA EXPERIMENTALA DE UTILAJ TEHNOLOGIC "INTEH"	0,00	15,00	30,00
MD14BECM1002	BC "BANCA DE ECONOMII"	0,00	35,00	1833,00	MD14OBIS1008	SA "MOBISTIL"	0,00	0,10	20,00
MD14BECM1002	BC "BANCA DE ECONOMII"	0,00	39,00	1000,00	MD14OBIS1008	SA "MOBISTIL"	0,00	1,00	1759,00
MD14BECM1002	BC "BANCA DE ECONOMII"	0,00	40,00	56308,00	MD14OTIS1008	Compania Internationala de Asigurari "ASITO" SA	0,00	17,00	30,00
MD14BECM1002	BC "BANCA DE ECONOMII"	0,00	64,50	49,00	MD14OTIS1008	Compania Internationala de Asigurari "ASITO" SA	0,00	20,00	2780,00
MD14BECM1002	BC "BANCA DE ECONOMII"	0,00	200,00	88,00	MD14OTIS1008	Compania Internationala de Asigurari "ASITO" SA	0,00	93,00	102,00
MD14BSOC1004	BC "BANCA SOCIALA" S.A.	0,00	132,00	921,00	MD14OTIS1008	Compania Internationala de Asigurari "ASITO" SA	0,00	100,00	2346,00
MD14BSOC1004	BC "BANCA SOCIALA" S.A.	0,00	180,00	516,00	MD14PIEE1000	SA Intreprinderea Mixta "PIELE"	0,00	14,00	30,00
MD14BSOC1004	BC "BANCA SOCIALA" S.A.	0,00	220,00	2036,00	MD14PIEL1001	SA "PIELART"	0,00	15,00	4,00
MD14BSOC1004	BC "BANCA SOCIALA" S.A.	0,00	270,00	169,00	MD14PROC1009	SA "PRODUSE CEREALIERE"	0,00	0,50	26277,00
MD14BSOC1004	BC "BANCA SOCIALA" S.A.	0,00	280,00	509,00	MD14PROC1009	SA "PRODUSE CEREALIERE"	0,00	5,25	106300,00
MD14BSOC1004	BC "BANCA SOCIALA" S.A.	0,00	1000,00	50,00	MD14PROC1009	SA "PRODUSE CEREALIERE"	0,00	8,05	115000,00
MD14BSOC1004	BC "BANCA SOCIALA" S.A.	0,00	1150,00	145,00	MD14REME1002	SA "REMEDIUM FARM 306"	0,00	2,00	833,00
MD14BZAS1003	SA "BAZA DE TRANSPORT AUTO nr.35 DIN SINGEREI"	10,00	12,14	0,00	MD14REVI1007	SA "TRANSSERVICE"	0,00	10,00	100,00
MD14CARE1008	SA "CARIERA DE GRANIT SI PIETRIS DIN SOROCA"	0,00	18,50	512,00	MD14RFCO1001	SA "MARFCONSUM - SUD"	0,00	10,00	200,00
MD14CARP1005	SA "FLOARE - CARPET"	0,00	23,00	2189,00	MD14RICA1004	SA "FABRICA DE CONSERVE DIN GLODENI"	0,00	5,00	24000,00
MD14CEPU1006	SA "CEREALE-PRUT"	0,00	20,00	9000,00	MD14RICA1004	SA "FABRICA DE CONSERVE DIN GLODENI"	0,00	10,00	107729,00
MD14CERA1008	SA "CERAMICA_T"	0,00	1,60	331579,00	MD14RMEZ1007	SA "CARMEZ"	0,00	10,00	1356,00
MD14CERF1003	Combinatul de Produse Cerealiere "CEREALE FLOR"	0,00	9,99	255,00	MD14RMEZ1007	SA "CARMEZ"	0,00	25,00	88,00
MD14CICU1007	SA "PISCICULTORUL"	0,00	5,00	9930,00	MD14ROZA1009	IM "SUDZUCKER-MOLDOVA"	0,00	30,00	2000,00
MD14CIMA1009	SA "ICAM"	0,00	5,00	99,00	MD14ROZA1009	IM "SUDZUCKER-MOLDOVA"	70,00	22,00	0,00
MD14COBI1006	S.A. "Combustibil-Solid"	0,00	6,00	514,00	MD14SCOM1001	SA "UNIVERSCOM"	0,00	19,00	938,00
MD14CONO1004	SA "CONSMONT"	0,00	4,15	1930,00	MD14SCOM1001	SA "UNIVERSCOM"	0,00	20,00	1842,00
MD14COPA1008	SA "INTREPRINDEREA DE COLECTARE A VITELOR SI A PASARILOR"	0,00	8,00	13717,00	MD14SCOM1001	SA "UNIVERSCOM"	0,00	25,00	816,00
MD14CORM1002	SA DE PRODUCERE A NUTRETURILOR "COMBICORM"	0,00	30,00	1390,00	MD14SCOM1001	SA "UNIVERSCOM"	0,00	29,99	3470,00
MD14COVI1002	SA "COMBINATUL DE VINURI DIN TARACLIA"	0,00	7,00	990,00	MD14SCOM1001	SA "UNIVERSCOM"	0,00	30,00	6458,00
MD14COVI1002	SA "COMBINATUL DE VINURI DIN TARACLIA"	0,00	10,00	19377,00	MD14SECA1007	SA "MICARNES"	97,00	25,00	0,00
MD14CPCC1000	SA "COMBINATUL DE PRODUSE CEREALIERE DIN CHISINAU"	0,00	17,90	23000,00	MD14SLIR1003	SA "SLI"	0,00	30,00	1100,00
MD14CPCC1000	SA "COMBINATUL DE PRODUSE CEREALIERE DIN CHISINAU"	0,00	18,00	13310,00	MD14SPIL1005	SA "SPICUL"	0,00	6,00	4171,00
MD14CPCC1000	SA "COMBINATUL DE PRODUSE CEREALIERE DIN CHISINAU"	0,00	48,45	58176,00	MD14STEJ1009	SA "STEJAUR"	0,00	50,00	106,00
MD14CUPC1008	SA "CEREALE CUPCINI"	0,00	30,00	4,00	MD14STEJ1009	SA "STEJAUR"	0,00	95,00	20,00
MD14DEUN1007	SA "FABRICA DE UNT DIN TARACLIA"	0,00	1,00	13332,00	MD14SUCS1007	SA "SUCCES"	0,00	10,00	183690,00
MD14ENER1001	BC"ENERGBANK"SA	0,00	115,00	958,00	MD14SUDT1005	SA "SUD TRANS"	0,00	2,60	22973,00
MD14ENER1001	BC"ENERGBANK"SA	0,00	125,00	2202,00	MD14TAXI1007	SA "TAXI SERVICE"	0,00	20,00	330,00
MD14ENER1001	BC"ENERGBANK"SA	0,00	140,00	2280,00	MD14TCTC1007	SA "TUTUN-CTC"	0,00	25,00	498,00
MD14FLAU1001	SA "FLOAREA SOARELUI"	0,00	250,00	500,00	MD14TCTC1007	SA "TUTUN-CTC"	0,00	50,00	724,00
MD14FRAN1004	SA Combinatul de panificatie "FRANZELUTA"	0,00	19,99	646,00	MD14TCTC1007	SA "TUTUN-CTC"	0,00	100,00	1028,00
MD14FRAN1004	SA Combinatul de panificatie "FRANZELUTA"	0,00	21,50	1077,00	MD14TEBS1007	SA"TEBAS"	0,00	10,00	68,00
MD14FRAN1004	SA Combinatul de panificatie "FRANZELUTA"	0,00	22,36	21196,00	MD14TERM1005	SA "TERMOTRANSAUTO"	0,00	20,00	26634,00
MD14FRAN1004	SA Combinatul de panificatie "FRANZELUTA"	0,00	26,00	140,00	MD14TICO1006	SA "TIPAR - COLOR"	0,00	5,00	26351,00
MD14FRAN1004	SA Combinatul de panificatie "FRANZELUTA"	0,00	27,00	168,00	MD14TIRE1001	SA "TIPOGRAFIA-RECLAMA"	0,00	7,50	800,00
MD14FRAN1004	SA Combinatul de panificatie "FRANZELUTA"	0,00	32,00	297,00	MD14TRAC1001	SA "UZINA DE TRACTOARE "TRACOM"	0,00	23,00	410,00
MD14FRAN1004	SA Combinatul de panificatie "FRANZELUTA"	0,00	36,00	158,00	MD14UTIL1007	SA "UTILAJCOM"	0,00	21,00	27,00
MD14FRAN1004	SA Combinatul de panificatie "FRANZELUTA"	0,00	38,00	41,00	MD14UZIN1007	SA "UZINA ABA1"	0,00	100,00	16725,00
MD14FRAN1004	SA Combinatul de panificatie "FRANZELUTA"	0,00	39,00	350,00	MD14VCTB1004	BC "VICTORIABANK" S.A.	0,00	33,50	1476,00
MD14FRAN1004	SA Combinatul de panificatie "FRANZELUTA"	0,00	40,00	1272,00	MD14VCTB1004	BC "VICTORIABANK" S.A.	0,00	33,75	6500,00
MD14FRAN1004	SA Combinatul de panificatie "FRANZELUTA"	0,00	42,00	573,00	MD14VCTB1004	BC "VICTORIABANK" S.A.	0,00	34,99	15000,00
MD14FRAN1004	SA Combinatul de panificatie "FRANZELUTA"	0,00	44,00	144,00	MD14VCTB1004	BC "VICTORIABANK" S.A.	0,00	35,00	9000,00
MD14FRAN1004	SA Combinatul de panificatie "FRANZELUTA"	0,00	45,00	1526,00	MD14VCTB1004	BC "VICTORIABANK" S.A.	0,00	42,50	451,00
MD14FRAN1004	SA Combinatul de panificatie "FRANZELUTA"	0,00	50,00	8157,00	MD14VCTB1004	BC "VICTORIABANK" S.A.	0,00	52,50	5000,00
MD14FRAN1004	SA Combinatul de panificatie "FRANZELUTA"	0,00	55,00	273,00	MD14VCTB1004	BC "VICTORIABANK" S.A.	0,00	100,00	333,00
MD14FRAN1004	SA Combinatul de panificatie "FRANZELUTA"	0,00	60,00	4321,00	MD14VCTB1004	BC "VICTORIABANK" S.A.	0,00	300,00	1424,00
MD14FRAN1004	SA Combinatul de panificatie "FRANZELUTA"	0,00	65,00	265,00	MD14VCTB1004	BC "VICTORIABANK" S.A.	0,00	368,00	3409,00
MD14FRAN1004	SA Combinatul de panificatie "FRANZELUTA"	0,00	70,00	1777,00	MD14VCTB1004	BC "VICTORIABANK" S.A.	15000,00	30,00	0,00
MD14FRAN1004	SA Combinatul de panificatie "FRANZELUTA"	0,00	80,00	4155,00	MD14VEST1003	IM "EFES VITANTA MOLDOVA BREWERY"SA	0,00	400,00	50,00
MD14FRAN1004	SA Combinatul de panificatie "FRANZELUTA"	0,00	90,00	332,00	MD14VINA1005				

Tranzacții cu valori mobiliare ale emitenților din Republica Moldova, pe piața bursieră (Perioada 17-21 februarie 2014)

Data tranzacției, ora	codul ISIN	Denumirea emitentului	Preț (lei)	Numărul de acțiuni (unități)	Volumul total al tranzacțiilor (lei)	Tipul tranzacției	Emisia	Ponderea VM tranzacționate în total emisie (%)	Valoarea nominală, lei
17.02.14 14:31	MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	1040,00	40	41600,00	Vinzare Cumparare	1037634	0,00	200,00
19.02.14 14:31	MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	1000,00	158	158000,00	Vinzare Cumparare	1037634	0,02	200,00
19.02.14 14:31	MD14AGIB1008	BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA	1000,00	52	52000,00	Vinzare Cumparare	1037634	0,01	200,00
19.02.14 14:31	MD14BELR1006	SA "BALTMETREUT"	12,00	2350	28200,00	Vinzare Cumparare	92510	2,54	10,00
19.02.14 14:31	MD14BINO1003	SA "BALINDMONTAJ"	1,00	546	546,00	Vinzare Cumparare	69835	0,78	10,00
19.02.14 14:31	MD14BINO1003	SA "BALINDMONTAJ"	1,00	985	985,00	Vinzare Cumparare	69835	1,41	10,00
19.02.14 14:31	MD14BINO1003	SA "BALINDMONTAJ"	1,00	59	59,00	Vinzare Cumparare	69835	0,08	10,00
19.02.14 14:31	MD14BINO1003	SA "BALINDMONTAJ"	1,00	25	25,00	Vinzare Cumparare	69835	0,04	10,00
19.02.14 14:31	MD14BINO1003	SA "BALINDMONTAJ"	1,00	25	25,00	Vinzare Cumparare	69835	0,04	10,00
19.02.14 14:31	MD14BINO1003	SA "BALINDMONTAJ"	1,00	727	727,00	Vinzare Cumparare	69835	1,04	10,00
19.02.14 14:31	MD14BINO1003	SA "BALINDMONTAJ"	1,00	72	72,00	Vinzare Cumparare	69835	0,10	10,00
19.02.14 14:31	MD14ISRT1005	REPARATIE A TEHNICII DIN FALESTI"	1,00	450	450,00	Vinzare Cumparare	214001	0,21	10,00
19.02.14 14:31	MD14RADI1003	SA "RADIATOR"	144,32	750	108240,00	Vinzare Cumparare	71441	1,05	47,00
19.02.14 14:34	MD14RADI1003	SA "RADIATOR"	144,32	2	288,64	Vinzare Cumparare	71441	0,00	47,00
19.02.14 14:35	MD14RADI1003	SA "RADIATOR"	144,32	4964	716404,48	Vinzare Cumparare	71441	6,95	47,00
19.02.14 14:37	MD14RADI1003	SA "RADIATOR"	144,32	5717	825077,44	Vinzare Cumparare	71441	8,00	47,00
20.02.14 14:31	MD14EURB1005	BC "EUROCREDITBANK"	10,00	10	100,00	Vinzare Cumparare	10800000	0,00	10,00
TOTAL				16932	1932799,56				

Statistica tranzacțiilor extrabursiere pentru perioada 17.02.2014-21.02.2014 Tipul tranzacției: Vânzare-cumpărare

Denumirea emitentului	Numarul inregistrării de stat (ISIN)	Valoarea nominală (lei)	Numarul de tranzacții (unitati)	Volumul total al VM tranzacționate (unitati)	Suma totală a tranzacțiilor (lei)	Ponderea VM în capitalul social (%)
1. CARIERA DE GRANIT ȘI PETRIȘ DIN SOROCA, SOROCA	MD14CARE1008	9	2	298	22946	0,02
2. PISCICOL-NORD S.A., FLOREȘTI	MD14PCOL1005	5	1	391	1388	0,22
3. JLC-INVEST, MUN. CHIȘINĂU	MD14JLIN1008	-	1	771	424	0
4. FABRICA DE VINURI DIN SĂRĂTENII VECHI S.A., SĂRĂTENII VECHI	MD14TENI1005	10	11	8261	24783	4,74
5. SUPRATEN, MUN. CHIȘINĂU	MD14RATE1009	14	2	25	1250	0
6. DRUM-9, CAHUL	MD14RUDM1003	10	3	2041	4082	3,7
Total			20	11787	54873	

Tipul tranzacției: Moștenire

Denumirea emitentului	Numarul inregistrării de stat (ISIN)	Valoarea nominală (lei)	Numarul de tranzacții (unitati)	Volumul total al VM tranzacționate (unitati)	Suma totală a tranzacțiilor (lei)	Ponderea VM în capitalul social (%)
1. MONTTEHSAN, MUN. CHIȘINĂU	MD14HSAN1001	30	2	350	10500	0,93
2. INTERPARES PRIM, MUN. CHIȘINĂU	MD14ASIP1008	1	2	790	790	0
3. DRUMURI-BĂLȚI, MUN. BĂLȚI	MD14DRMB1006	10	1	221	2210	0,01
4. ALIMENTARMAȘ S.A., CHIȘINĂU	MD14AMAS1009	10	2	210	2100	0
5. DAAC Hermes grup, MUN. CHIȘINĂU	MD14MARS1000	1	1	592	592	0
6. TERMOCOM S.A., CHIȘINĂU	MD14TERO1003	50	1	348	17400	0,05
Total			9	2511	33592	

Tipul tranzacției: Donație

Denumirea emitentului	Numarul inregistrării de stat (ISIN)	Valoarea nominală (lei)	Numarul de tranzacții (unitati)	Volumul total al VM tranzacționate (unitati)	Suma totală a tranzacțiilor (lei)	Ponderea VM în capitalul social (%)
1. FABRICA DE CONFECȚII "IONEL" S.A., CHIȘINĂU	MD14NELI1003	2	1	677	1354	0,01
2. B.C. MOLDOVA AGROINDBANK	MD14AGIB1008	200	2	518	518000	0,05
3. EDILITAR, OR. CĂUȘENI	MD14LIDE1005	10	3	50908	120652	41,41
Total			6	52103	640006	

Tipul tranzacției: aport la C.S.

Denumirea emitentului	Numarul inregistrării de stat (ISIN)	Valoarea nominală (lei)	Numarul de tranzacții (unitati)	Volumul total al VM tranzacționate (unitati)	Suma totală a tranzacțiilor (lei)	Ponderea VM în capitalul social (%)
1. MOLDASIG, MUN. CHIȘINĂU	MD14MOSI1005	100	1	95000	950000	15,83
Total			1	95000	950000	

PLANUL DE NEGOCIERI sesiunea bursieră din 26 Februarie 2014

Nr. d/o	Nr. cererii de vânzare	Emitentul valorilor mobiliare	IDNO emitentului	Numărul înregistrării de stat al valorilor mobiliare, ISIN	Numărul valorilor mobiliare în pachet, unități	Prețul pentru o unitate, lei	Valoarea totală a pachetului, lei	% din volumul emisiei	Valoarea nominală a unei valori mobiliare, lei	Data depunerii cererii	Data începerii licitației	Termenul de valabilitate al cererii	Descrierea Detaliu
1	18	SA "FLOARE - CARPET"	1003600088549	MD14CARP1005	1 023 070	23,00	23 530 610,00	16,81	10,00	03.02.2014	17.03.2014	28.03.2014	
2	23	SA "VITA NOVA"	1003604014357	MD14VNOV1002	26 081	11,00	286 891,00	17,25	11,00	07.02.2014	10.03.2014	21.03.2014	Unitatea Administrativ-teritorială (Consiliul raional)
3	25	SA "AVICOLA - VADUL - LUI - VODA"	1003600079903	MD14AVAD1005	139 000	0,42	58 380,00	1,49	1,00	12.02.2014	17.02.2014	28.02.2014	
4	26	SA "TRANSSTROI"	1003610000731	MD14TRAN1008	1 226	4,29	5 259,54	0,99	10,00	12.02.2014	17.02.2014	28.02.2014	
5	27	SA "IAHNI"	1002611002702	MD14IAHN1003	2 271	3,00	6 813,00	0,18	10,00	12.02.2014	17.02.2014	28.02.2014	
6	28	IM "CIUMAI" SA	1002600007950	MD14CIUA1009	1 398	32,27	45 113,46	0,82	100,00	12.02.2014	17.02.2014	28.02.2014	
7	29	SA "FABRICA DE UNT DIN TARACLIA"	1003610000708	MD14DEUN1007	9 535	3,00	28 605,00	2,75	20,00	12.02.2014	17.02.2014	28.02.2014	
8	30	SA "COMBINATUL DE VINURI DIN TARACLIA"	1003610001336	MD14COVI1002	36 224	8,60	311 526,40	2,23	10,00	12.02.2014	17.02.2014	28.02.2014	
9	33	SA"AGROSERVICE-OLANESTI"	1003608003151	MD14OLNE1005	11 687	4,10	47 916,70	23,96	1,00	24.02.2014	28.02.2014	04.03.2014	
10	34	SA"AGROSERVICE-OLANESTI"	1003608003151	MD14OLNE1005	12 197	4,10	50 007,70	25,01	1,00	25.02.2014	28.02.2014	04.03.2014	
11	35	SA"AGROSERVICE-OLANESTI"	1003608003151	MD14OLNE1005	13 448	4,10	55 136,80	27,57	1,00	25.02.2014	28.02.2014	03.03.2014	
12	36	BC"ENERGBANK"SA	1003600008150	MD14ENER1001	23 050	125,00	2 881 250,00	1,15	50,00	25.02.2014	28.02.2014	12.03.2014	

Raportul anual al societății pe acțiuni "Baza de Transport Auto-29"

1. Perioada de gestiune: 2013.
2. Denumirea completă și prescurtată a societății pe acțiuni (emitentului)
Societatea pe acțiuni "Baza de Transport Auto-29".
3. Numărul și data înregistrării de stat a emitentului: MD 0014515 din 11.10.1994.
4. Sediul societății, numerele de telefon și fax pentru relații:
or. Șoldănești str. 31 August 47, tel 0272 2-23-29.
5. Principalele genuri de activitate: servicii de transport a călătorilor.
6. Lista persoanelor cu funcții de răspundere ale emitentului: Poianschi Larisa-administrator..
7. Lista insiderilor și a persoanelor afiliate emitentului și mărimea cotelor deținute în capitalul social al emitentului, conform formularului EM-1 din raportul anual al emitentului.
8. Informația privind valorile mobiliare ale emitentului în Registrul de stat al valorilor mobiliare la ultima zi a perioadei de gestiune (31 decembrie): —.
9. Capitalul social al emitentului la ultima zi a perioadei de gestiune: 1104642.
10. Numărul de acționari înregistrați în registru la ultima zi a perioadei de gestiune: 204 acționari
11. **Lista acționarilor care la ultima zi a perioadei de gestiune dețin 5 și mai mult la sută din acțiunile cu drept de vot plasate ale emitentului:**

Denumirea completă a persoanelor juridice/ numele prenumele persoanei fizice, numărul de înregistrare (IDNO)/codul personal al per- soanei fizice (IDNP)	Numărul de acțiuni cu drept de vot		Cota deținută în numărul total de acțiuni cu drept de vot ale emitentului, %	
	Preferențiale	Ordinare	Preferențiale	Ordinare
1. Popovschi Rodica	-	34057	-	21,58
2. Poianschi Larisa	-	78793	-	49,93

12. Lista filialelor și reprezentanțelor emitentului:
Societatea pe acțiuni "Baza de Transport Auto-29. or. Șoldănești str. 31 August 47.
13. Informația despre reorganizarea emitentului și a persoanelor afiliate acestuia: —.
14. Informația privind registratorul și auditorul emitentului:
a) Registratorul: SA "Registru", or. Chișinău, str. Sciusev 47(Denumirea completă, sediul, numele, prenumele și telefonul conducătorului, data și numărul contractului).
b) Auditorul: SRL "Auditor Victor" or. Chișinău director Mantaiuta Aliona, Licența AM Mi nr. 026443 din 06.11.2007(Denumirea completă, sediul, numele, prenumele și telefonul conducătorului, data și numărul contractului de audit).
15. **Informații despre obligațiile financiare neonorate:**

Tipul obligațiunii	Termenul de scadență	Suma neonorată a obligațiunii la finele perioadei de gestiune, lei
1. credit bancar	2017	688000

16. Bilanțul contabil al emitentului la finele perioadei de gestiune:

Posturile bilanțului	La finele perioadei de gestiune curente, lei	La finele perioadei de gestiune precedente, lei
ACTIV	-	-
1. Active pe termen lung	-	-
1.1 Active nemateriale	2600	-
1.2 Active materiale pe termen lung	3259310	2901127
Total capitolul 1	3261910	2901127
2. Active curente	-	-
2.1 Stocuri de mărfuri și materiale	261561	302305
2.2 Creanțe pe termen scurt	474512	554740
2.4 Mijloace bănești	13182	4756
Total capitolul 2	749255	862001
Total activ	4011165	3763128
PASIV	-	-
3. Capital propriu	-	-
Capital statutar	1104642	1104642
Capital suplimentar	150227	-
Total 3.1 Capital statutar și suplimentar	1254869	1104642
Rezerve stabilite de legislație	15023	15023
Rezerve prevăzute de statut	141154	135204
Alte rezerve	-	-
Total 3.2 Rezerve	156174	150227
Corecții ale rezultatelor perioadelor precedente	-4463	-
Profitul nerepartizat (pierdere neacoperită) al anilor precedenți	-	156174
Profitul net (pierdere) al perioadei de gestiune	211292	X
Profit utilizat al perioadei de gestiune	()	()
Total 3.3 Profit nerepartizat (pierdere neacoperită)	206829	156174
Diferențe la reevaluarea activelor pe termen lung	899208	899208
Subvenții	-	-
Total 3.4 Capital secundar	899208	899208
Total capitolul 3	2517080	2310251
4. Datorii pe termen lung – total	-	-
4.1 Datorii financiare pe termen lung	688000	930000
Total capitolul 4	688000	930000
5. Datorii pe termen scurt	-	-
5.1 Datorii financiare pe termen scurt	450000	-
5.2 Datorii comerciale pe termen scurt	49702	347916
5.3 Datorii pe termen scurt calculate	306383	174961
Total capitolul 5	806085	522877
Total pasiv	4011165	3763128

17. Raportul de profit și pierderi pentru perioada de gestiune:

Indicatorii	Perioada de gestiune cu- rentă, lei	Perioada de gestiune pre- cedentă, lei
1. Venitul din vânzări	3161475	3133878
2. Costul vânzărilor	2195538	2301981
3. Profitul brut (pierdere globală)	965937	831897

4. Alte venituri operaționale	218735	197938
5. Cheltuieli comerciale	-	-
6. Cheltuieli generale și administrative	893813	894545
7. Alte cheltuieli operaționale	154295	163713
8. Rezultatul din activitatea operațională: profit (pierdere)	136564	-28423
9. Rezultatul din activitatea de investiții: profit (pierdere)	1000	12847
10. Rezultatul din activitatea financiară: profit (pierdere)	-75051	-98
11. Rezultatul din activitatea economico-financiară: profit (pierdere)	212615	-15674
12. Rezultatul excepțional: profit (pierdere)	5500	23160
13. Profitul (pierdere) perioadei raportate până la impozitare	218115	7486
14. Cheltuieli (economie) privind impozitul pe venit	6823	-
15. Profitul net (pierdere netă)	211292	7486

18. Informații suplimentare privind profitul societății și utilizarea acestuia

Indicatorii	Perioada de gestiune cu- rentă, lei	Perioada de gestiune pre- cedentă, lei
1. Direcțiile de utilizare a profitului net pe parcursul perioadei de gestiune:	-	-
a) acoperirea pierderilor din anii precedenți	4463	1539
b) rezerve stabilite de legislație;	-	-
c) rezerve prevăzute de statut;	-	5947
2. Activele nete ale emitentului	4011165	3763128
3. Activele nete ale emitentului în raport la:	-	-
- o obligațiune	-	-
- o acțiune preferențială	-	-
- o acțiune ordinară	25-42	23-85
4. Profitul net la o acțiune ordinară a societății	1-34	0-05
7. Valoarea unei acțiuni a societății (cu indicarea sursei de informare)	-	-
- valoarea estimativă	7,00	7,00

19. Persoanele care au semnat bilanțul contabil:

Administratoarea emitentului
Contabilul-șef

Poianschi Larisa
Groza Anatolii

20. Opinia auditorului exprimată în raportul de audit al societății de audit care a efectuat auditul obligatoriu al rapoartelor financiare anuale:

Rapoartele financiare reflectă veridic în toate aspectele semnificative situația financiară a S.A. "Baza de Transport Auto-29" la data de 31 decembrie 2013, rezultatele financiare, fluxul capitalului propriu și fluxul mijloacelor bănești în conformitate cu cerințele Standartelor Naționale de Contabilitate și Legii Contabilității nr. 113-XVI din 27.04.2007.

**SA Firma de construcție
a drumurilor „Edilitate”**

Vă aduce la cunoștință, că Consiliul Societății a luat hotărârea cu privire la convocarea Adunării generale anuale repetată pentru anii 2011, 2012 și Adunării generale ordinare pentru anul 2014 pe data de 31 martie 2014 la ora 13.00 în incinta sălii de festivități a „Edilitate” S.A. pe adresa mun. Chișinău, str. Mihai Eminescu, 49, cu aceeași ordine de zi. Începutul înregistrării – 12.00. Sfârșitul înregistrării – 13.00.

ORDINEA DE ZI:

1. Examinarea și aprobarea dării de seamă a Consiliului Societății pentru anii 2011-2013 de activitate.
2. Examinarea și aprobarea dării de seamă a organului executiv pentru anii 2011-2013 de activitate.
3. Examinarea și aprobarea raportului financiar al Societății pentru anii 2011-2013 de activitate.
4. Aprobarea dării de seamă a Comisiei de Cenzori pentru anii 2011-2013 de activitate și Concluziile Organizației de Audit.
5. Aprobarea direcțiilor prioritare de activitate ale Societății și planul de activitate a organului executiv pe anii 2012-2014.
6. Repartizarea profitului, plata dividendelor pentru anii 2011-2013 de activitate.
7. Aprobarea normativelor de repartizarea profitului-net pentru anii 2012-2014 de activitate.
8. Aprobarea organizației de Audit și stabilirea cuantumului retribuției serviciilor ei.
9. Alegerea organelor de conducere și stabilirea cuantumului retribuției muncii lor.
10. Cu privire la autentificarea procesului-verbal a Adunării Generale a acționarilor pentru anii 2011-2013.

De materialele referitoare la ordinea de zi a Adunării Generale se poate lua cunoștință pe adresa: mun. Chișinău, str. Mihai Eminescu, 49, biroul economistului-șef, începând cu 17 martie 2014 între orele 14.00-16.00 în zilele de lucru.

Lista acționarilor cu drept de participare la Adunarea generală a fost întocmită de către registratorul independent „Registru-F” S.A. potrivit situației din 12 martie 2013

Совет SA „UNIVERSCOM”

Объявляет о созыве очередного годового общего собрания акционеров в очной форме на 04 апреля 2014 года по адресу: мун. Кишинев, ул. Петрикань, 21/3, актовый зал. Начало регистрации – 10-00. Окончание регистрации – 10-45. Начало собрания – 11-00.

ПОВЕСТКА ДНЯ:

1. Утверждение отчета Исполнительного органа по итогам деятельности за 2013 год и Бизнес-плана Общества на 2014-2015 годы.
2. Утверждение годового отчета Совета Общества за 2013 год.
3. Утверждение финансового отчета Общества за 2013 год и рассмотрение заключения Аудитора Общества по нему.
4. Утверждение годового отчета Ревизионной комиссии Общества за 2013 год.
5. О распределении прибыли и о размере дивидендов акционерам за 2013 год, и нормативов распределения прибыли на 2014 год.
6. Утверждение размера оплаты труда органам управления и контроля Общества.
7. О досрочном прекращении полномочий Ревизионной комиссии Общества и избрании нового состава Ревизионной комиссии Общества „Universcom” SA.
8. Утверждение Аудитора Общества и размера оплаты его услуг.

Список акционеров, имеющих право на участие в очередном годовом общем собрании акционеров, составлен независимым регистратором „Група Финансară” SA по состоянию на 21.02.2014 года.

Акционеры должны представить документ, удостоверяющий их личность, составленную согласно действующему законодательству.

С материалами к повестке дня очередного годового общего собрания акционеров можно ознакомиться, начиная с 25 марта 2014 года, по адресу: Кишинев, ул. Петрикань, 21/3, в приемной, в рабочие дни с 10-00 до 16-00.

Совет Общества

Годовая отчетность S.A. „BETON-ARMAT” за 2013 г.

- Отчетный период 2013г.
- Акционерное общество S.A. „BETON-ARMAT”.
- Регистрационный номер 10602427 от 1 ноября 1994 года.
- Адрес: 2023, РМ, мун. Кишинэу, ул. Узинелор, 12 тел. 47-10-06, факс 47-06-32
- Основные виды деятельности: Производство строительных материалов.
- Список должностных лиц эмитента.
Председатель совета – Сторожа Алексей.
Члены совета: Кучер Любов, Кучер Анатолие, Паскару Виорика, Постика Ион.
- Список аффилированных лиц эмитента и величина принадлежащих им долей в уставном капитале эмитента:
Сторожа Алексей – 0,03%; Сторожа Ревека, Сторожа Даниела.; Кучер Любов – 16,308%; Кучер Анатолие – 13,185%; Гаврилицэ Василе – 30,522%; Скляр Владимир – 0,03%; Скляр Галина, Скляр Лариса; Галушка Вера – 0,03%; Галушка Ион, Бец Вероника; Постолакий Ольга – 0,01%; Постолакий Юрий, Постолакий Елена; Постика Ион – 0,04%; Постика Вячеслав, Постика Михаела
- Информация о ценных бумагах эмитента, зарегистрированных в Государственном реестре ценных бумаг, на последний день отчетного периода (31 декабря).

Тип ценных бумаг	Код ISIN	Количество ценных бумаг, единицы	Номинальная стоимость ценных бумаг, лей	Срок обращения	Количество ценных бумаг	
					выкупленных на протяжении отчетного периода	приобретенных на протяжении отчетного периода
Простые акции		136908	25	X	–	–

- Уставный капитал: 3422700
- Количество акционеров, зарегистрированных на последний день отчетного периода: 311
- Список акционеров, которые на последний день отчетного периода владеют 5 и более процентов размещенных голосующих акций эмитента.

Полное наименование юридических лиц / фамилия, имя физического лица, регистрационный номер (IDNO)/персональный код физического лица (IDNP)	Количество голосующих акций		Доля в общем количестве голосующих акций эмитента, %	
	Привилег.	Простые	Привилег.	Простые
Кучер Анатолие; р/н 2034738, IDNP 0972801545944		18052		13,185
Кучер Любов; р/н 2034739, IDNP 0981902487437		22327		16,308
Дорофеев Еужения; р/н 2035392, IDNP 2002002098203		18006		13,152
Гаврилицэ Василе; р/н 2035384, IDNP 0981911887433		41787		30,522
Снегур Нина; р/н 2054523, IDNP 200300302328		8996		6,571

- Информация о регистраторе и аудиторе эмитента.
А) Регистратор: S.A. „Registru”, мун. Кишинэу, ул. Щусева, 47, Доментии Олеся, тел: 27-84-90 №R-101/400 от 18.03.2010 г.
В) Аудитор: S.R.L. „Super-Audit”, мун. Кишинэу, ул. Тимишоара, 11, Руснак Галина, тел. 079702258, №155 от 03.12.2009 г.

16. Бухгалтерский баланс эмитента на конец отчетного периода:

Статьи баланса	На конец текущего отчетного периода, лей	На конец предыдущего отчетного периода, лей
Актив		
1. Долгосрочные активы		
1.1 Нематериальные активы	1880	2585
1.2 Долгосрочные материальные активы	13922516	14756421
1.3 Долгосрочные финансовые активы	337181	333464
Итого по разделу 1	14261577	15092470
2. Текущие активы		
2.1 Товарно-материальные запасы	5022784	5890500
2.2 Краткосрочная дебиторская задолженность	455888	677802
2.4 Денежные средства	976676	149189
2.5 Прочие текущие активы	9960	4887
Итого по разделу 2	6465308	6722378
Всего актив	20726885	21814848
Пассив		
3. Собственный капитал		
Уставный капитал	3422700	3422700
Нераспределенная прибыль (непокрытый убыток) прошлых лет	-	256928
Чистая прибыль (убыток) отчетного периода	52537	(1341468)
Итого 3.3 Нераспределенная прибыль (непокрытый убыток)	52537	(1084540)
Итого 3.4 Неосновной капитал	15399709	16935129
Итого по разделу 3	18874946	19273289
4. Долгосрочные обязательства – всего	26185	199900
4.2 Долгосрочные начисленные обязательства	26185	199900
Итого по разделу 4	26185	199900
5. Краткосрочные обязательства		
5.2 Краткосрочные торговые обязательства	1186312	1677947
5.3 Краткосрочные начисленные обязательства	639442	663712
Итого по разделу 5	1825754	2341659
Всего пассив	20726885	21814848

17. Информация о прибыли и убытках за отчетный период

Показатели	Текущий отчетный период, лей	Предыдущий отчетный период, лей
1. Доход от продаж	18287945	15282037
2. Себестоимость продаж	14369083	12570021

3. Валовая прибыль (валовый убыток)	3918862	2712016
4. Прочие операционные доходы	46345	33054
5. Торговые расходы	596472	486666
6. Общие и административные расходы	4971767	4592420
7. Прочие операционные расходы	6800	488
8. Результат от операционной деятельности: прибыль (убыток)	(1609832)	(2334504)
9. Результат от инвестиционной деятельности: прибыль (убыток)	1585841	1075288
10. Результат от финансовой деятельности: прибыль (убыток)	45425	38817
11. Результат от финансово-экономической деятельности: прибыль (убыток)	21434	(1220399)
13. Прибыль (убыток) отчетного периода до налогообложения	21434	(1220399)
14. Расходы (экономия) на подоходный налог	(31103)	121069
15. Чистая прибыль (чистый убыток)	52537	(1341468)

18. Дополнительная информация о прибыли общества и его использовании:

Показатели	Текущий отчетный период, лей	Предыдущий отчетный период, лей
1. е) плата вознаграждения членам совета общества и членам ревизионной комиссии;	4000	4000
2. Чистые активы эмитента	18874946	19273289
3. Чистые активы эмитента по отношению к: * одной простой акции	137,86	140,77
7. Стоимость одной акции общества (с указанием источника информации): * оценочная стоимость	25,00	25,00

19. Лица, подписавшие бухгалтерский баланс.

Гаврилицэ В.; Кучер Л.

20. Аудиторское заключение:

Raportul anual al societatii pe actiuni “Mineral”

- Anul 2013
- Societatea pe Actiuni pentru Extragerea Blocurilor de Constructie “Mineral” (SA “Mineral”)
- Numarul de identificare de stat- codul fiscal a SA: 1003600060507 din 17 octombrie 1995
- Sediul societatii: 2084 Cricova, str. Chisinaului, 86, tel. 022-45-31-97, fax 022-45-32-48
- Genurile principale de activitate: extragerea substantelor minerale utile
- Persoanele cu functii de raspundere a societatii:
  - Presedintele consiliului- Timohin Timofei
  - Vice-presedinte -Lesanu Tamara – 76 buc,
  - Membru a consiliului – Prodan Tudor- 184 buc,
  - Membru a consiliului – Baltag Grigori
  - Membru a consiliului – Bus Zoia – 292 buc,
  - Presedintele organului executiv- Erhan Vladimir 164 buc,
  - Presedintele Comisiei de Cenzori- Stupa A.
  - Membru a comisiei de cenzori – Belischi V.
  - Membru a comisiei de cenzori – Timofeenco T.
- Lista insiderilor si a persoanelor affiliate si marimea cotelor detinute in capitalul social: SRL “Tehmediator”- 412940 buc, (88. %), SRL “Audit – Sedan”, Dima Maria Timohin Svetlana, Timohin Anastasia, Lesanu Mihail, Lesanu Fevronia, Lesanu Elena, Prodan Lidia – 184 buc, Prodan Veaceslav, Prodan Andrei, Prodan Mircea, Baltag Galina, Baltag Diana, Bus Robert, Erhan Maria, Erhan Vadim, Turcan Snejana.
- Informatia privind valorile mobiliare ale emittentului inregistrate in Registrul de stat al valorilor mobiliare la ultima zi a perioadei de gestiune.

Tip valori mobiliare	Codul ISIN	Numarul valorilor mobiliare, unitati	Valoarea nominala a valorilor mobiliare, lei	Termen de circulatie	Numarul valorilor mobiliare	Achizitionate pe parcursul perioadei de gestiune
Actiuni ordinare	MD14NERA1005	469246	20	X	–	–

- Capitalul social al emittentului la ultima zi a perioadei de gestiune – 9384920 lei
- Numarul de actionari inregistrati in registru la ultima zi a perioadei de gestiune – 157.
- Lista actionarilor care la ultima zi a perioadei de gestiune detin 5 si mai mult la suta din actiunile cu drept de vot plasate ale emittentului: SRL “Tehmediator” – 1002600013584 detine 412940 actiuni ordinare-88.001%
- Lista filialelor si reprezentantelor emittentului:
  - Intreprinderea de baza – MD2084 Cricova, str. Chisinaului, 86
  - Sectia de productie – s. Magdacesti, r-nul Criuleni.
- Informatia despre reorganizare emittentului si a persoanelor affiliate acestuia- nu sunt
- Informatia privind registratorul si auditorul emittentului:
Registrotor: “Registru Corect” SA, mun. Chisinau, str. Columna, 87, licenta 000591 din 10.02.10-10.02.2015, manager general – M. Bitca, contract nr. 66/11 din 01.02.11, tel 92-50-92
Auditor: SRL “Audit-Sedan”, MD-2075 Chisinau, str. I. Vieru15/3, licenta A-MMII nr. 034433 din 21.04.10, Director – M. Dima, contract nr. 4 din 04.07.2013, tel: 022-48-80-47
- Informatia despre obligatiile financiare neonorate: nu avem

16. Bilantul contabil rezumativ la 31.12.2013

Posturile bilantulu	La finele anului de Gestiune curente(lei)	La finele anului de Gestiune precedente(lei)
ACTIV		
1. Active pe termen lung		
1.1 Active nemateriale	1914	3312
1.2 Active materiale pe termen lung	7533791	8370800
1.3 Active financiare pe termen lung	-	-
1.4 Alte active pe termen lung	-	-
Total capitoul 1	7301911	7537103
2. Active curente		
2.1 Stocuri de marfuri si materiale	1722228	2313940
2.2 Creante pe termen scurt	1487854	1236529
2.3 Investitii pe termen scurt	2000000	1750000
2.4 Mijloace banesti	1238082	1014885
2.5 Alte active curente	190922	184341

Total capitoul 2	6634331	6499695
Total activ	13940997	14036798
PASIV		
3. Capital propriu		
Capital statutar	9284920	9384920
Capital suplimentar	6740	6740
Capital nevarsat	( )	( )
Capital retras	(435020)	(435020)
Total 3.1 Capital statutar si suplimentar	8956640	8956640
Rezerve stabilite de legislatie	224040	210540
Rezerve prevazute de statut	-	-
Alte rezerve	2659645	2659645
Total 3.2 Rezerve	2883685	2870185
Corectii ale rezultatelor perioadelor precedente		
Profit nerepartizat (pierdere neacoperita) a anilor precedenti	815798	1086866
Profit net (pierdere) al anului de gestiune	366057	
Profit utilizat al anului de gestiune	( )	( )
Total 3.3 Profit nerepartizat	1181855	1086866
Diferente la reevaloare active. pe term. lung		
Total 3.4 Capital secundar		
Total capitoul 3	13022180	12913691
4 Datorii pe termen lung- total		
4.1 Datorii financiare pe termen lung	-	
4.2 Datorii pe termen lung calculate		10727
Total capitoul 4		10727
5 Datorii pe termen scurt		
5.1 Datorii financiare pe termen scurt	10727	10727
5.2 Datorii comerciale pe termen scurt	195736	550639
5.3 Datorii pe termen scurt calculate	712354	551014
Total capitoul 5	918817	1112380
Total pasiv	13940997	14036798

17. Raportul de profit si pierderi pentru perioada de gestiune

Indicatorii	Perioada de gestiune, lei	Anul precedent, lei
1. Venitul din vanzari	14544833	13682158
2. Costul vanzarilor	12139101	10955225
3. Profitul brut (pierdere globala)	2405732	2726933
4. Alte venituri operationale	675492	1277837
5. Cheltuieli comerciale	378157	446366
6. Cheltuieli generale si administrative	2139568	2079442
7. Alte cheltuieli operationale	266213	1319844
8. Rezultatul din activitate operationala: profit(perdere)	297286	159115
9. Rezultatul din activitate de investitii: profit (pierdere)	146062	199009
10. Rezultatul din activitate de investitii: profit (pierdere)	23339	26505
12. Rezultatul exceptional: profit (pierdere)		
13. Profitul(perdere) perioadei raportate pana la impozitare	466687	384629
14. Cheltuieli (economie) privind impozitul pe venit	100630	114883
15. Profitul net (pierdere neta)	366057	269746

18. Informatii suplimentare privind profitu societatii si utilizarea acestuia:

Indicatorii	Perioade de Gestiune curente, lei	Perioada de gestiune Precedenta, lei
1. Directiile de utilizare a profitului net pe parcursul perioadei de gestiune:	Se vor aproba la adunarea generala a actionarilor	
a) acoperirea pierderilor anilor precedenti		
b) rezerve stabilite de legislatie		13500
c) rezerve prevazute de statut		
d) alte rezerve		
e) plata recompenselor membrilor consiliului societatii si membrilor comisiei de cenzori		26312
f) investirea in vederea dezvoltarii productiei		
g) plata dividendelor - la actiunile preferentiale - la actiunile ordinare		229934
h) alte scopuri		
2. Activele nete ale emitentului	13022180	12913691
3. Active nete ale emitentului in raport la: - o obligatiune - o actiune preferentiala - o actiune ordinara	27.75	27.52
4. Profitul net la o actiune ordinara a societatii	0.78	0.57
5. Datoriile la dividendele anilor precedenti	9837	6323
6. Dividendele anuntate la o actiune de fiecare clasa a emitentului: - intermediare - anuale		
7. Valoarea unei actiuni a societatii (cu indicarea sursei de informatie) - valoarea de piata - valoarea estimativa		

Persoanele care au semnat bilantul contabil:

Directorul societatii
Contabilul - sef

V. Erhan
T. Lesanu

Rapoartele financiare auditate prezinta o imagine fidela a pozitiei financiare a SA "Mineral" la 31 decembrie 2013, precum si a contului de profit si pierderi, fluxului capitalului propriu si a mijloacelor banesti ale acesteia, aferente exercitiului contabil incheiat la data sus mentionata "in conformitate cu Standardele Nationale de Contabilitate si corespund cerintelor prevazute in Codul fiscal al Republicii Moldova.

Darea de seama rezumativa anuală a S.A. "Edilitate" pe anul 2013

- Denumirea: „Firma de constructie a drumurilor „Edilitate” S.A.
- Nr. înregistrării: 1003600045544 din 06.12.1995
- Adresa juridică: mun. Chişinău, str.M. Eminescu, 49,
- Genuri principale de activitate:
  - constructie reţelelor ingineresti, drumurilor;
  - activitatea comunală şi locativă;
  - producerea materialelor şi mărfurilor de constructie.
- Persoanele cu funcţii de răspundere ale societăţii:
  - preşedintele consiliului: Parasca Vasile
  - directorul firmei: Gorbunov Anatoli
  - preşedintele comisiei de cenzori: Silina Irina
- Capitalul social în profitul tipurilor de acţiuni ordinare – 519089 unităţi
valoarea nominală – 10 lei
cota capitalului social – 100%
- Lista persoanelor înregistrate în registru care deţin 5 şi mai mult la sută din acţiunile cu drept de vot
  - Primăria mun. Chişinău, 327501,63,1%
  - CF "Europa-Trust" SRL 65090,12,5%
- Registrator: „Registru-Garant” S.A.
Adresa: str. Mitropolit Varlaam, 65 of. 333 tel. 022-22-99-17, FAX 022-22-99-13 Certificat nr. 1003600103332 din 09.11.1995; CNPF Nr. 000082 din 13.01.2010; Contract nr. 29E din 01.01.2007

Raportul financiar al S.A. "Edilitate" la 01.01.2014

Articolele bilanţului	La finele perioadei de gestiune curente	La finele anului de gestiune precedent
ACTIV		
1. Active pe termen lung		
1.1 Active nemateriale	9657	9714
1.2 Active materiale pe termen lung	20210628	21807599
1.3 Active financiare pe termen lung	80817	80817
1.4. Alte active pe termen lung	530713	709922
2. Active curente		
2.1 Stocuri de mărfuri şi materiale	3514654	6491711
2.2 Creanţe pe termen scurt	8404817	17376925
2.4 Mijloace băneşti	6747907	536257
2.5 Alte active curente	594847	511589
TOTAL general activ	40094040	47524534
PASIV		
3. Capital propriu		
3.1 Capital statutar şi suplimentar	5190890	5190890
3.2 Rezerve	38506131	38506131
3.3 Profit nerepartizat (pierdere neacoperită)	(11026899)	(9152007)
3.4. Capital secundar	10000	10000
4. Datorii pe termen lung		
4.1 Datorii financiare pe termen lung	-	-
4.2 Datorii pe termen lung calculate	-	-
5. Datorii pe termen scurt		
5.1 Datorii financiare pe termen scurt	-	-
5.2 Datorii comerciale pe termen scurt	4342403	9793966
5.3. Datorii pe termen scurt calculate	3071515	3175554
TOTAL general pasiv	40094040	47524534

RAPORTUL PRIVIND REZULTATELE FINANCIARE la 01.01.2014

Indicatorii	Cod rd	Perioada de gestiune	Perioada corespunzătoare a anului precedent
1. Venituri din vânzari	010	45796742	39421359
2. Costul vânzării	020	40541590	35619741
3. Profitul brut (pierdere globală)	030	5255152	3801618
4. Alte venituri operaţionale	040	3148938	3694215
5. Cheltuieli general şi administrative	060	7634406	8121075
6. Alte cheltuieli operaţionale	070	2558491	3027062
7. Rezultatul din activitatea operaţională: profit (pierdere)	080	(1788807)	(3652304)
8. Rezultatul din activitatea de investiţii: profit (pierdere)	090	55164	60515
9. Rezultatul din activitatea financiară: profit (pierdere)	100	(1733643)	(3591789)
10. Rezultatul din activitatea economico-financiară: profit (pierdere)	110		
11. Rezultatul excepţional	120		
12. Profitul (pierdere) perioadei de gestiune până la impozitare	130	(1733643)	(3591789)
13. Chelueli (economii) privind impozitul pe venit	140		
14. Profit net (pierdere netă)	150	(1733643)	(3591789)

Director S.A. "Edilitate"
Contabil-şef

Anatol Gorbunov
Maria Buruiiană

Consiliul SA „Moldtehmed”

a hotărît de a petrece adunarea generală anuală a acţionarilor la data de 28 martie 2014 la ora 11.00, în incinta întreprinderii situată în mun. Chisinau, str.M. Dragan, 19

ORDINEA DE ZI A ADUNĂRII GENERALE ANUALE „MOLDTEHMED” SA:

- Examinarea raportului financiar anual al „MOLDTEHMED” SA pe anul 2013.
  - Aprobarea raportului anual al Consiliului Societăţii privind activitatea economico – financiară în anul 2013.
  - Aprobarea raportului anual al Comisiei de Cenzori „MOLDTEHMED”SA pentru anul 2013 şi a raportului organizaţiei de audit pentru anul 2013.
  - Aprobarea normativelor de repartizare a veniturii Societăţii pe anul 2014.
  - Confirmarea organizaţiei de audit şi stabilirea cuantumului remuneraţiei muncii.
- Materialele ordinii de zi pot fi consultate în zilele de lucru începînd cu 17 martie 2014 în blocul administraţiei de la ora 9.00-16.00.
- Lista acţionarilor cu drept de participare la adunare este alcătuită în baza datelor de la 24 februarie 2014. Înregistrarea la ora 10.00. Începutul adunării la ora 11.00. A dispune de document care confirmă identitatea. **Informaţii la telefon 47-20-96.**

Raportul anual al societății pe acțiuni "Universcom"

1. Perioada de gestiune. Anul 2013
2. Denumirea completă și prescurtată a societății pe acțiuni (emitentului). Societatea pe acțiuni „Universcom”, S.A. „Universcom”
3. Numărul și data înregistrării de stat a emitentului. -1002600037377 din 29 decembrie an. 1993
4. Sediul societății, numerele de telefon și fax pentru relații. MD-2059, Moldova, mun. Chișinău, str. Petricani 21/3, tel. 022 29-48-80, fax 022 31-20-01.
5. Principalele genuri de activitate. Comerțul angro și cu amănuntul, acordarea serviciilor de locațiune.
6. Lista persoanelor cu funcții de răspundere ale emitentului.
  - Președintele Consiliului – Krapivka Igor
  - Membrii Consiliului-Certan S., Balașova G., Plohotniuc M., Nițuleac I.
  - Președintele Organului executiv-director Sofia Sugac
  - Președintele comisiei de cenzori- Bejan Raisa
  - Membrii comisiei de cenzori – Furs I., Margarint M.
7. Lista insiderilor și a persoanelor afiliate emitentului și mărimea cotelor deținute în capitalul social al emitentului, conform formularului EM-1 din raportul anual al emitentului. Krapivka I., Balașova G., Krapivka N., Krapivka M., Vasilevscaia L., Certan S., Dimitrova L., Certan E., Certan M., Certan A., Nițuleac I., Nițuleac I., Nițuleac V., Nițuleac A., Plohotniuc M., Furs I., Pavlovski A., Sugac S., Fomenko V., Sugac M., Anegroae D., Bejan R., Bejan A., Bejan I., Margarint M., Cervatiuc D., Margarint A., Cervatiuc S.
8. **Informația privind valorile mobiliare ale emitentului înregistrate în Registrul de stat al valorilor mobiliare la ultima zi a perioadei de gestiune (31 decembrie).**

Tip valori mobiliare	Codul ISIN	Numărul valorilor mobiliare, unități	Valoarea nominală a valorilor mobiliare, lei	Termen de circulație	Numărul valorilor mobiliare	Răscumpărate pe parcursul perioadei de gestiune	Achiziționate pe parcursul perioadei de gestiune
Acțiuni ordinare	MD14SCOM1001	475544	10	X	-	-	-
Acțiuni preferențiale	-	-	-	-	-	-	-
Obligațiuni	-	-	-	-	-	-	-

9. Capitalul social al emitentului la ultima zi a perioadei de gestiune. 4755441
10. Numarul de acționari înregistrați în registru la ultima zi a perioadei de gestiune 182
11. **Lista acționarilor care la ultima zi a perioadei de gestiune dețin 5 și mai mult la sută din acțiunile cu drept de vot plasate ale emitentului.**

Denumirea completă a persoanelor juridice/numele prenumele persoanei fizice, numărul de înregistrare (IDNO)/codul personal al persoanei fizice (IDNP)	Numărul de acțiuni cu drept de vot		Cota deținută în numărul total de acțiuni cu drept de vot ale emitentului,%	
	Preferențiale	Ordinare	Preferențiale	Ordinare
1. Nesteruc Emilia		25 992		5.47%
2. C.I. „Interparis Prim” SA		225706		47.46%
3. CS„Sigur-Asigur” SA		46554		9.79%
4. Depozitarul Național DE VM		33017		6.94%

12. Lista filialelor și reprezentanțelor emitentului. Nu sunt
13. Informația despre reorganizarea emitentului și a persoanelor afiliate acestuia. Nu sunt
14. Informația privind registratorul și auditorul emitentului:
  - a) Registratorul: „Grupa Financiară” S.A. mun. Chișinău, str. Armenească, 55. of. 301, contract nr. 624 din 09.11.2011; Conducătorul Bondarev Viorica, tel. 022 27-18-45
  - b) Auditorul: „Audit ARC” SRL mun. Chișinău, str. L. Tolstoi, 72, of. 6 contract nr. 1405/13 din 14.05.2013; Conducătorul Veaceslav Zverev, tel. 54-62-83
15. Informații despre obligațiile financiare neonorate: —.

16. Bilanțul contabil al emitentului la finele perioadei de gestiune:

Posturile bilanțului	La finele perioadei de gestiune curente, lei	La finele perioadei de gestiune precedente, lei
Activ		
1. Active pe termen lung		
1.1 Active nemateriale	4 739	4 575
1.2 Active materiale pe termen lung	14 973 395	14 101 599
1.3 Active financiare pe termen lung	3 322 284	3 322 284
1.4 Alte active pe termen lung	96 707	33 535
Total capitolul 1	18 397 125	17 461 993
2. Active curente		
2.1 Stocuri de mărfuri și materiale	3 678 996	2 839 490
2.2 Creanțe pe termen scurt	1 280 427	909 095
2.3 Investiții pe termen scurt	-	-
2.4 Mijloace bănești	225 207	499 512
2.5 Alte active curente	125 041	46 596
Total capitolul 2	5 309 671	4 294 693
Total activ	23 706 796	21 756 687
Pasiv		
3. Capital propriu		
Capital statutar	4 755 441	4 755 441
Capital suplimentar		
Capital nevărsat		( )
Capital retras	(237 050)	(237 050)
Total 3.1 Capital statutar și suplimentar	4 518 391	4 518 391
Rezerve stabilite de legislație	588 485	495 317
Rezerve prevăzute de statut	3 012 207	2 437 759
Alte rezerve	622 758	622 758
Total 3.2 Rezerve	4 223 450	3 555 834
Corecții ale rezultatelor perioadelor precedente	7387	
Profitul nerepartizat (pierdere neacoperită) al anilor precedenți		1 095 281
Profitul net (pierdere) al perioadei de gestiune	2 233 968	
Profit utilizat al perioadei de gestiune	(890 123)	( )
Total 3.3 Profit nerepartizat (pierdere neacoperită)	1 351 232	1 095 281
Diferențe la reevaluarea activelor pe termen lung	10 690 504	10 689 596
Subvenții		

Total 3.4 Capital secundar	10 690 504	10 689 596
Total capitolul 3	20 783 577	19 859 102
4. Datorii pe termen lung – total		
4.1 Datorii financiare pe termen lung	1 227 990	
4.2 Datorii pe termen lung calculate		
Total capitolul 4		
5. Datorii pe termen scurt		
5.1 Datorii financiare pe termen scurt	235	150 267
5.2 Datorii comerciale pe termen scurt	1 018 454	1 056 622
5.3 Datorii pe termen scurt calculate	676 540	690 696
Total capitolul 5	1 695 229	1 897 585
Total pasiv	21 706 796	21 756 687

17. Raportul de profit și pierderi pentru perioada de gestiune:

Indicatorii	Perioada de gestiune curentă, lei	Perioada de gestiune precedentă, lei
1. Venitul din vânzări	11 386 686	12 703 066
2. Costul vânzărilor	7 134 926	8 505 231
3. Profitul brut (pierdere globală)	4 251 760	4 197 835
4. Alte venituri operaționale	1 895 573	1 625 643
5. Cheltuieli comerciale	661 026	503 075
6. Cheltuieli generale și administrative	2 151 395	2 657 377
7. Alte cheltuieli operaționale	915 933	816 468
8. Rezultatul din activitatea operațională: profit (pierdere)	2 418 979	1 846 558
9. Rezultatul din activitatea de investiții: profit (pierdere)	147 968	268 938
10. Rezultatul din activitatea financiară: profit (pierdere)	(19 670)	13 454
11. Rezultatul din activitatea economico-financiară: profit (pierdere)	2 547 277	2 128 950
12. Rezultatul excepțional: profit (pierdere)		
13. Profitul (pierdere) perioadei raportate până la impozitare	2 547 277	2 128 950
14. Cheltuieli (economie) privind impozitul pe venit	313 309	265 584
15. Profitul net (pierdere neta)	2 233 968	1 863 366

18. Informații suplimentare privind profitul societății și utilizarea acestuia:

Indicatorii	Perioada de gestiune curentă, lei	Perioada de gestiune precedentă, lei
1. Direcțiile de utilizare a profitului net pe parcursul perioadei de gestiune:		
a) acoperirea pierderilor din anii precedenți		
b) rezerve stabilite de legislație;	588 485	495 317
c) rezerve prevăzute de statut;	3 012 207	2 437 759
d) alte rezerve;	622 758	622 758
e) plata recompenselor membrilor consiliului societății și membrilor comisiei de cenzori;	299 560	131 307
f) investirea în vederea dezvoltării producției;		
g) plata dividendelor;		
• la acțiunile preferențiale		
• la acțiunile ordinare	1 118 570	2 073 941
h) alte scopuri		
2. Activele nete ale emitentului	20 783 576	19 859 102
3. Activele nete ale emitentului în raport la:		
• o obligațiune		
• o acțiune preferențială	43-70	41-76
• o acțiune ordinară		
4. Profitul net la o acțiune ordinară a societății	4-70	3-92
5. Datoriile la dividendele anilor precedenți	482 936	449 803
6. Dividendele anunțate la o acțiune de fiecare clasă a emitentului:		
• intermediare,		
• anuale.	1 118 570	2 073 941
7. Valoarea unei acțiuni a societății (cu indicarea sursei de informare)		
• valoarea de piață	17	63.54
• valoarea estimativă	10	10

19. Persoanele care au semnat bilanțul contabil.

Director
Contabil sef.

S.Sugac
L. Prodan

20. **Opinia auditorului exprimată în raportul de audit al societății de audit care a efectuat auditul obligatoriu al rapoartelor financiare anuale.**

După opinia noastră, raportul financiar ofera o imagine veridică, autentică și completă a situației financiare a „Universcom” S.A. la 31 decembrie 2013, rezultatele financiare, fluxul capitalului propriu și fluxul mijloacelor bănești sunt reflectate în conformitate cu SNC și Legea Contabilității

SA “Electronservice-Nord”

În conformitate cu decizia din 14.02.2014 Consiliul de conducere a SA “Electronservice-Nord” anunță acționarii întreprinderii că la 26 martie 2014, ora 10.00 în incinta sediului SA “Electronservice-Nord” de pe adresa M. Eminescu 3, or. Edineț va avea loc adunarea generală anuală a acționarilor

CU URMĂTOAREA ORDINE DE ZI:

1. Prezentarea raportului financiar și a dării de seamă asupra activității SA “ElectronService-Nord” pentru anul 2013;
  2. Prezentarea raportului comisiei de cenzori;
  3. Alegerea organului executiv și a membrilor consiliului a SA “ElectronService-Nord” și stabilirea cuantumului retribuției;
  4. Alegerea comisiei de cenzori a SA “ElectronService-Nord” și stabilirea cuantumului retribuției pentru raportul de audit;
  5. Vânzarea încăperilor neutilizate deținute de SA “ElectronService-Nord”;
  6. Discutarea priorităților de dezvoltare pentru anul 2014.
- Adunarea se desfășoară cu prezența acționarilor; Ora începerii înregistrării 9.00
- Acționarii / reprezentanții de drept ai acestora sunt rugați să dispună de acte de confirmare a identității și (după caz) procura; Acționarii pot face cunoștință cu materialele adunării în incinta sediului SA “ElectronService-Nord” începând cu data de 15.03.2014
- Lista acționarilor cu dreptul de participare este întocmită la data de 27 februarie 2014.

Stimați acționari ai SA „Autocomerț-Service”

Organul executiv în baza deciziei Consiliului Societății, anunță convocarea adunării generale anuale ordinare a acționarilor, cu prezența acționarilor, care va avea loc pe data de 28 martie 2014 la orele 10.00, pe adresa: mun. Chișinău, str. Calea Orheiului, nr. 125/1. Înregistrarea acționarilor se va efectua cu începere de la orele 09.30 până la 09.55.

ORDINEA DE ZI:

1. Aprobarea dării de seamă anuale privind activitatea organului executiv și Consiliului Societății asupra rezultatelor activității pentru anul 2013, direcțiile prioritare pentru anul 2014;
2. Examinarea și aprobarea dării de seamă financiară anuală a Societății asupra activității din anul 2013 și a concluziei auditului;
3. Examinarea și aprobarea dării de seamă a Comisiei de Cenzori a societății pentru perioada anului 2013;
4. Aprobarea veniturilor din activitatea societății în anul 2013 și aprobarea normativului repartizării venitului pentru anul 2014;
5. Aprobarea companiei de audit și cuantumul retribuției;
6. Inițierea procedurii de reorganizare a societății;
7. Instrainarea bunurilor imobile a societății în contul datoriilor.
8. Autentificarea procesului-verbal al adunării generale anuale a acționarilor.

Lista acționarilor care au dreptul de a participa la adunarea generală este întocmită la data de 27.02.2014.

Acționarii pot face cunoștință cu materialele ordinii de zi a adunării generale începând cu data de 17 martie 2014 pe adresa: mun. Chișinău, str. Calea Orheiului, nr. 125/1, în decursul zilelor lucrătoare de la orele 09.00 până la orele 12.00.

Acționarii trebuie să posede: buletin de identitate, extras din registrul acționarilor, iar în caz de transmitere a dreptului de vot – procură autentificată conform normelor de procedură.

Informații la tel: 022-460101; 022-459325.
Director general SA „Autocomerț-Service” Dereveanco S.

În atenția Acționarilor Uzinei Mecanice „ARTMET” S.A.

În conformitate cu decizia Consiliului Societății pe Acțiuni Uzina Mecanică „ARTMET”, se anunță convocarea Adunării Generale Extraordinare a Acționarilor, care va avea loc pe data de 14 martie 2014, în incinta sălii de ședințe a Uzinei Mecanice „ARTMET” S.A., mun. Chișinău, str. Feredeului, 12, cu prezența acționarilor sau a reprezentanților legali a acestora.

ORDINEA DE ZI:

1. Cu privire la încheierea tranzacției de proporții.
- Înregistrarea participanților de la orele 9-00 până la 9-50.
- Începutul adunării – ora 10-00.
- Lista acționarilor cu dreptul de participare la adunare este întocmită conform situației din 25 februarie 2014.
- Acționarii pot lua cunoștință de materialele necesare pentru adunare, începând cu data de 10 martie, între orele 13-00 și 16-00, în contabilitatea întreprinderii.

**Relații la telefon:
022-54-50-15; 022-27-14-27.**

S.A. „UNIC”

organizează un concurs al ofertelor de prețuri într-o efectuare lucrărilor de reconstrucție a spațiilor de depozitare la et. 3. Firmele interesate sunt invitate pentru depunerea ofertelor la adresa: MD-2001 mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare 8, până la data de 28.02.2014, ora depunerii 11-00.

**Informații suplimentare
la nr. de telefon 022-265-310.**

In atenția acționarilor CC “TDA” S.A.

În baza deciziei consiliului societății CC “TDA” S.A. se anunță convocarea Adunării Generale anuale a acționarilor pentru data de 22 martie 2014 – ora 15.00, înregistrarea va începe – 14.00 pe adresa mun. Chisinau str. Cuza Voda, 21 în incinta cafenelei “Toamna de Aur”.

ORDINEA DE ZI:

1. Darea de seamă a Organului Executiv privind activitatea întreprinderii în anul 2013 și aprobarea raportului financiar.
2. Darea de seamă a Comisiei de Cenzori.
3. Cu privire la repartizarea profitului net obținut în anul 2013 și aprobarea normativelor de repartizare (în%) a profitului pentru anul 2014.
4. Aprobarea companiei de audit financiar pentru anul 2014.
5. Aprobarea comisiei de cenzori.
6. Cu privire la majorarea capitalului social prin intermediul emisiei suplimentare de acțiuni.
7. Cu privire la unele modificări și completări în statutul societății.
8. Stabilirea coantumului retribuției muncii membrilor consiliului societății.
9. Cu privire la autentificarea procesului verbal al Adunării Generale anuale a acționarilor.

Cu materialele pentru ordinea de zi a Adunării Generale acționarii se vor familiariza în zilele de lucru începând cu data de 12.03.2014 până pe 21.03.2014 între orele 16.00 -17.00 pe adresa mun. Chisinau str. Cuza Voda 21 contabilitatea CC “TDA” S.A.

Lista acționarilor cu drept de participare la adunarea generală va fi întocmită la data de 12.02.2014.

Acționarii vor avea asupra lor buletinul de identitate, pentru copii adeverința de naștere, iar reprezentantul lor procura autentificată în conformitate cu legislația în vigoare.

Relații la tel. 022.77.14.88; 022.77.14.85

S.A. «Consmont»

informează despre transmiterea registrului acționarilor SA „Consmont” de la Registratură Independent „Grupa Financiară” SA la Registratură Independent „Registratură-Centru” SA.

Consiliul societății SA “Floare-Carpet”

invită acționarii la Adunarea Generală Ordinară anuală, cu prezența acționarilor, care va avea loc la 11.04.2014 pe adresa: or. Chișinău, str. Grădina Botanică, 15 (sala festivă SA “Floare-Carpet”). Începutul înregistrării – 13.00. Începutul adunării – 15.00. Înregistrarea acționarilor se va efectua în baza buletinului de identitate (pașaportului), iar a reprezentanților în temeiul procurii autentificată conform legislației în vigoare.

ORDINEA DE ZI:

1. Aprobarea dării de seamă a Consiliului societății pe anul 2013.
2. Aprobarea dării de seamă a Comisiei de cenzori pe anul 2013.
3. Examinarea dării de seamă a activității financiare pe anul 2013.
4. Aprobarea direcțiilor prioritare ale activității S.A. “Floare-Carpet”.
5. Aprobarea avizului organizației de audit.
6. Repartizarea profitului net obținut în anul 2013 și aprobarea normativelor repartizării profitului net pentru anul 2014.
7. Alegerea membrilor Consiliului societății și stabilirea cuantumului retribuției muncii.
8. Aprobarea organizației de audit și stabilirea cuantumului retribuției serviciilor acordate.

Lista acționarilor de participare la Adunarea Generală Ordinară Anuală a fost întocmită conform situației din 24.02.2014. Cu materialele referitor la ordinea de zi acționarii pot lua cunoștință începând cu 01.04.2014 de la 9.00 până la 16.00 în sala de ședințe (etajul 6).

Informații suplimentare tel. 85-66-20.

Î.M. “Călărași Divin” S.A.

informează o rezoluție acționarilor, primită la o adunare extraordinară a acționarilor din 15.01.2014 e., pe următorul punct de ordinea de zi: *Уменьшение уставного капитала С. П. «Калараш Дивин» А. О.;* Единогласным решением присутствующих акционеров, было утверждено: «Уменьшить уставный капитал С. П. «Калараш Дивин» А.О., с суммы 44 087 000 лей, до суммы 881740 лей, путем уменьшения номинальной стоимости акций с 50,00 лей до 1,00 лей.

Зарегистрировать в предусмотренном законодательством порядке соответствующие изменения в Национальной Комиссии по Финансовому Рынку Молдовы и Реестре юридических лиц Молдовы».

Consiliu Societății IP „GAZPROIECT” SA

anunță convocarea adunării generale a acționarilor IP „GAZPROIECT” SA cu prezența acționarilor, care va avea loc la 28.03.2014 în incinta societății pe adresa: mun. Chișinău, str. Vadul-lui-Vodă nr. 68. Înregistrarea participanților la adunarea – de la ore 10-00 până la 10-55. Începutul adunării – la ora -11-00

ORDINEA DE ZI:

1. Aprobarea dării de seamă a Consiliului Societății privind rezultatele activității în anul 2013.
2. Aprobarea dării de seamă a Comisiei de cenzori a societății privind rezultatele activității în anul 2013.
3. Încetarea împuternicirilor membrilor consiliului și a comisiei de cenzori a societății.
4. Alegerea Organelor de Conducere și Control ale Societății, stabilirea cuantumului retribuției muncii lor și a compensațiilor anuale.
5. Confirmarea organizației de audit, stabilirea cuantumului retribuției serviciilor ei.

Lista acționarilor care au dreptul să participe la adunarea generală extraordinară este întocmită la data de 20 februarie 2014.

Acționarii pot lua cunoștință cu materialele ordinii de zi, începând cu 14 martie 2014 de la orele 09-00 până la 13-00 în zilele lucrătoare, în incinta societății pe adresa: mun. Chișinău str. Vadul lui Vodă, nr. 68 – anticamera.

Pentru participare la adunare este necesar să prezentați documentul ce autentifică identitatea, iar în cazul transmiterii dreptului de vot – și procura autentificată conform Legislației în vigoare a Republicii Moldova.

**Consiliu Societății IP “GAZPROIECT” SA
Telefon de contact: 47 03 66,
tel. mob. 060066141**

În atenția acționarilor „Aparat” S.A.

„Aparat” SA, Vă anunță, că Consiliul Societății a luat hotărârea cu privire la convocarea Adunării Generale Extraordinare cu prezența acționarilor, pe data de 14 martie 2014, ora 11.15, în incinta blocului administrativ „Aparat” SA pe adresa: or. Bălți, str. Sennaia, 2. Începutul înregistrării – 10.00. Sfirșitul înregistrării – 11.00.

ORDINEA DE ZI

1. Cu privire la aprobarea unor contracte;
2. Cu privire la acordarea unor împuterniciri.

De materialele referitoare la ordinea de zi a adunării generale extraordinare se poate lua cunoștință pe adresa societății: or. Bălți, str. Sennaia, 2 începând cu 04.03.2014 între orele 10.00-15.00.

Lista acționarilor, cu drept de participare la adunarea generală extraordinară, a fost întocmită de către Registratură Independent „Registratură-Garant” SA potrivit situației din 20.02.2014.

Acționarii prezintă în mod obligatoriu actele de identitate, iar reprezentantul – procura autentificată la notar.

SA “Baza de Transport Auto-29”

Vă aduce la cunoștință, că la data de 24 martie 2014 se convoacă Adunarea generală ordinară a acționarilor, pe adresa or. Șoldănești str. Prieteniei 2. Modul desfășurării Adunării- cu prezența acționarilor. Înregistrarea acționarilor între orele 12.00-13.00.

ORDINEA DE ZI:

1. Darea de seamă privind activitatea economico-financiară pentru anul 2013;
2. Darea de seamă a Comisiei de Cenzori;
3. Darea de seamă a Consiliului Societății;
4. Repartizarea profitului pentru anul 2013 și aprobarea normativelor de repartizare a profitului pentru anul 2014.
5. Aprobarea Companiei de Audit;
6. Alegerea Membrilor Consiliului Societății;
7. Alegerea Membrilor Comisiei de cenzori.

Lista acționarilor care au dreptul să participe la adunare a fost întocmită pe data de 10.02.2014. Pentru participare, acționarii prezintă buletinul de identitate, iar reprezentanții procură perfectată în conformitate cu legislația în vigoare.

Acționarii pot lua cunoștință cu materialele pentru ordinea de zi la sediul SA “BTA-29”.

Cheltuielile pentru transport și alte cheltuieli care țin de participarea acționarilor la adunare nu se achită.

Tel: 0272 2-23-29; 94-3-29.

STIMAȚI ACȚIONARI! S.A. “COMBINATUL AUTO NR.1”

Directorul executiv S.A. “Combinatul Auto nr. 1” aduce la cunoștință convocarea Adunării Generale Anuale a acționarilor pentru data de 27 martie 2014 pe adresa: mun. Bălți, str. Ștefan cel Mare, 125.

ORDINEA DE ZI:

1. Aprobarea raportului financiar pe anul 2013.
2. Aprobarea dării de seamă a organului executiv pe anul 2013.
3. Aprobarea dării de seamă a consiliului societății pe anul 2013.
4. Aprobarea dării de seamă a comisiei de cenzori pe anul 2013.
5. Aprobarea reorganizării prin dezmembrare (separare) cu transmiterea unor active și pasive ale S.A. “Combinatul Auto nr. 1” și alipirea patrimoniului separat la o societate cu răspundere limitată.
6. Aprobarea documentelor cu privire la reorganizarea societății:

- proiectul dezmembrării,
- rezultatelor evaluării patrimoniului,
- bilanțului de repartizare,
- actul de transmitere a patrimoniului ce se separă,
- altele.

7. Aprobarea micșorării capitalului statutar al S.A. “Combinatul Auto nr. 1”.
8. Aprobarea modificărilor și completărilor în Statutul S.A. “Combinatul Auto nr. 1”
9. Despre autentificarea semnăturilor președintelui și secretarului pe procesul verbal al adunării generale anuale a acționarilor.
10. Cu privire la aprobarea organizației de audit și suma de plată pentru serviciile sale.

Începutul înregistrării acționarilor – 9.00.

Începutul adunării – 10.00

Lista acționarilor cu drept de participare la adunare a fost perfectată conform situației din 25.02.2014

Acționarii pot să se familiarizeze cu materialele ordinii de zi a adunării începând cu 17.03.2014 în sediul societății pe acțiuni pe adresa: mun. Bălți, str. Ștefan cel Mare, 125, de la ora 9.00 până la ora 15.00, excepție în zilele de odihnă.

Participanții la adunare vor prezenta buletinul de identitate (pașaport) sau alte documente ce autentifică persoana. Reprezentanții vor mai prezenta procura autentificată conform legislației în vigoare.

**Relații la telefonul 0-231-2-64-63
Directorul S.A. “Combinatul Auto nr. 1”**

S.A. „Corporația de Finanțare Rurală”

Consiliul Societății pe acțiuni „Corporația de Finanțare Rurală”, anunță convocarea Adunării Generale anuale a acționarilor la data de 28 martie 2014, ora 11.00 în sala de conferințe a Federației Generale a Sindicatelor, pe adresa: mun. Chișinău, str. 31 August 1989, nr. 129.

ORDINEA DE ZI:

1. Darea de seamă a Consiliului Corporației cu privire la rezultatele activității în anul 2013;
2. Darea de seamă a Direcției Executive a Corporației cu privire la rezultatele financiare obținute în anul 2013;
3. Darea de seamă a Comisiei de Cenzori;
4. Cu privire la modificarea Statutului societății pe acțiuni „Corporația de Finanțare Rurală”;
5. Cu privire la dizolvarea (lichidarea) societății pe acțiuni „Corporația de Finanțare Rurală”;
6. Cu privire la desemnarea Lichidatorului s-au a Comisiei de lichidare.
7. Cu privire la emisia de X de acțiuni ordinare și preferențiale a societății pe acțiuni „Corporația de Finanțare Rurală”;
8. Cu privire la repartizarea profitului anual al Corporației, inclusiv plata dividendelor anuale pentru anul 2013;
9. Încetarea înainte de termen a împuternicirilor componenței actuale a consiliului S.A. „Corporația de Finanțare Rurală”;
10. Alegerea consiliului S.A. „Corporația de Finanțare Rurală” în noua componență.
11. Cu privire la stabilirea cuantumului retribuției muncii, remunerațiilor anuale și compensațiilor pentru membrii Consiliului și Comisiei de Cenzori;
12. Cu privire la stabilirea listei organizațiilor de audit și mărimii cuantumului serviciilor lor, pentru anul 2014;

De materialele cu privire la ordinea de zi a Adunării Generale a acționarilor puteți lua cunoștință la sediul Corporației – mun. Chișinău, str. Ion Creangă nr. 10/5, începând cu 17 martie 2014 (în zilele de lucru), între orele 08.30 – 16.30.

Lista acționarilor cu drept de participare la Adunarea Generală anuală a acționarilor Corporației se va întocmi conform situației din 25 februarie 2014.

Pentru participare la Adunarea Generală anuală a acționarilor Corporației, acționarii vor prezenta buletinul de identitate (pașaportul), iar reprezentanții acționarilor – actul care atestă împuternicirea (procura sau extrasul din Registrul de stat al persoanelor juridice).

Înregistrarea participanților la Adunarea generală anuală a acționarilor Corporației se va efectua de către Comisia de înregistrare în ziua adunării, în localul petrecerii adunării, între orele 09.00 – 10.45.

Consiliul Societății

CAPITAL Market

Împreună
în lumea
finanțelor

Secția de marketing
Tel.: +373 69 821216

S.A. „Edilitate”

cu sediul pe str. M. Eminescu, 49 petrece pe data de 04.03.2014 la 14.00 concurs de locațiune a încăperilor nelocuibile de pe str. M. Eminescu, 49, str. Gh. Madam 44/1; str. Cucurilor, 41; str. Haltei, 3.

În atenția acționarilor SA «Combinatul materialelor de construcție din or. Cahul»!

Organul executiv al societății, în temeiul deciziei Consiliului Societății din 17 februarie 2014, convoacă adunarea generală ordinară anuală a acționarilor S. A «Combinatul materialelor de construcție din or. Cahul». Adunarea va avea loc cu prezența acționarilor la 27 martie 2014, pe adresa: or. Cahul, str. Muncii, 1 „a”. Înregistrarea de la ora 9-00 până la 9-45. Începutul adunării la ora 10-00.

ORDINEA DE ZI:

1. Darea de seamă anuală a organului executiv privind activitatea economico-financiară a Societății în anul 2013.
2. Darea de seamă a Comisiei de cenzori.
3. Darea de seamă anuală a Consiliului Societății.
4. Aprobarea normativelor de repartizare a profitului Societății pentru anul 2014.
5. Aprobarea normativelor de repartizare a profitului Societății pentru anul 2013.
6. Cu privire la lichidarea SA «Combinatul materialelor de construcție din or. Cahul», numirea comisiei de lichidare.
7. Confirmarea organizației de audit și stabilirea cuantumului retribuției serviciilor ei.

Lista acționarilor care au dreptul să participe la adunare a fost întocmită de către registratorul independent «Registru-Corect» S.A. conform situației din 24 februarie 2014.

Acționarii pot lua cunoștință cu materialele pentru ordinea de zi a adunării, începând cu 17 martie 2014, între orele 9:00-14:00, pe adresa: or. Cahul, str. Muncii, 1 „a”.

Acționarii urmează să prezinte buletinul de identitate, iar reprezentanții acestora – și procura, autenticată conform legislației în vigoare. Persoanele juridice prezintă Extrasul din Registrul de Stat al Întreprinderilor și Organizațiilor cu termen valabil.

Relații la tel.: 0299 4-17-02

STIMAȚI ACȚIONARI SA „MINERAL”

Organul executiv al societății pe acțiuni „Mineral” în baza deciziei Consiliului Societății anunță convocarea adunării generale anuale a acționarilor care va avea loc pe data de 10 aprilie 2014 ora 14-00, pe adresa: or. Cricova, str. Chișinăului, 86.

ORDINE DE ZI:

1. Aprobare dării de seamă anuale a Consiliului societății pe anul 2013.
2. Examinarea dării de seamă financiară anuală a societății pe anul 2013 și direcțiilor de activitate principale pentru anul 2014.
3. Examinarea dării de seamă anuală a comisiei de cenzori;
4. Repartizarea profitului societății pe anul 2013 și aprobarea normativelor de repartizare a profitului pentru anul 2014.
5. Confirmarea organizației de audit și stabilirea cuantumului de retribuție a serviciilor ei;
6. Autentificarea semnăturilor președintelui și secretarului la procesul verbal al adunării acționarilor

Înregistrarea acționarilor participanți la adunare se va desfășura la data de 10 aprilie 2014 începând cu ora 13-00 până la 14-00.

Lista acționarilor cu dreptul de participare la adunarea generală anuală a fost întocmită conform situației 1 aprilie 2014.

Începând cu 28 martie 2014 acționarii pot să ia cunoștință cu materialele ordinii de zi zilnic în zilele lucrătoare între orele 14.00-16.00 în incinta societății pe adresa: or. Cricova, str. Chișinăului, 86.

Acționarii la înregistrare vor prezenta buletinul de identitate, iar reprezentanții acestora – și procura autenticată conform legislației în vigoare.

Relații la tel. 453-197,453-176.

HOTĂRÎRE

cu privire la rezultatele controlului tematic privind respectarea legislației în domeniul asociațiilor de economii și împrumut de către A.E.Î. „COLICĂUȚI”

Nr. 12/3 din 14.02.2014

Monitorul Oficial nr. 43-46/267 din 21.02.2014

În temeiul Ordonanței Comisiei Naționale a Pieței Financiare (CNPF) nr. 59/5-O din 14.12.2013 și Ordinului Președintelui CNPF nr. 188 din 14.12.2013, urmare a necesității verificării executării măsurilor prescrise prin Hotărârea CNPF nr. 37/2 din 13.09.2012, a fost efectuat controlul tematic privind respectarea legislației în domeniul asociațiilor de economii și împrumut de către A.E.Î. „COLICĂUȚI” (satul Colicăuți, raionul Briceni, IDNO 1003604151320), ce deține licență de categoria B seria CNPF nr. 000011, eliberată la data de 20.11.2008, pentru perioada de activitate 01.04.2012 – 30.11.2013, în cadrul căruia s-au constatat următoarele.

Administratorii A.E.Î. „COLICĂUȚI” (în continuare – asociația) nu au întreprins măsurile necesare în vederea executării integrale a prescripțiilor stipulate în pct. 3 din Hotărârea CNPF nr. 37/2 din 13.09.2012. Potrivit datelor reflectate în registrul de casă, în perioada 01.04.2012-30.11.2013 au fost rambursate depuneri de economii de circa 379,9 mii lei, din care 61,5 la sută au fost achitate din contul de depozit al asociației, în condițiile în care 54,4 la sută din mijloacele bănești încasate la contul de decontare (cu excepția depozitului bancar și investițiilor din fondul de lichiditate) au fost utilizate pentru cheltuieli generale și administrative. Totodată, în perioada de referință au fost stinse creanțe privind contractele de împrumut încheiate, dobânzi și penalități aferente în sumă de circa 446,7 mii lei. Astfel, la situația din 30.11.2013, fiind cont de faptul că creanțele insolubile trecute la pierderi constituie 4666,9 mii lei, depozitul bancar are o valoare de 210,8 mii lei, iar capitalul propriu al asociației înregistrează o valoare negativă de -2227,5 mii lei, se atestă riscul de nerambursare a depunerilor de economii membrilor asociației în mărime de 996,0 mii lei.

Pentru întreaga perioadă supusă controlului se constată încălcarea continuă a cerințelor art. 33 alin. (3) lit. e) din Legea asociațiilor de economii și împrumut nr. 139-XVI din 21.06.2007 (în continuare – Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007) și pct. 4 din Normele de prudență financiară a asociațiilor de economii și împrumut, aprobate prin Hotărârea CNPF nr. 17/8 din 30.04.2008 (în continuare – Normele de prudență financiară), conform cărora asociația care deține licență de categoria B este obligată să dețină și să mențină rezerva instituțională în raport cu valoarea activelor la orice dată de minimum 10 la sută începând cu al șaselea an de activitate. În contextul valorii negative a rezervei instituționale, în perioada corespunzătoare valoarea totală a cotelor de membru ale asociației a depășit limita de 20 la sută din rezerva instituțională, ceea ce contravine prevederilor pct. 7 din Normele de prudență financiară.

Ca rezultat al supravegherii respectării de către asociație a condițiilor de licențiere, având ca teme prevederile art. II din Legea nr. 95 din 03.05.2012 „Pentru modificarea și completarea Legii asociațiilor de economii și împrumut nr. 139-XVI din 21 iunie 2007” și Hotărârea CNPF nr. 36/1 din 02.08.2013 „Cu privire la prescrierea unor asociații de economii de a întreprinde măsuri în vederea conformării condițiilor de licențiere”, se constată nerespectarea de către asociație a situației din 30.11.2013 a cerințelor art. 29 alin. (3) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007 privind valoarea totală minimă a activelor acesteia.

Analiza evoluției principalilor indicatori ai activității asociației de economii și împrumut, care se prezintă în tabelul de mai jos, constată diminuarea valorii activelor datorită descreșterii depozitului bancar cu 54,1 la sută ca rezultat al rambursării depunerilor de economii, iar diminuarea pierderii nete este cauzată de scăderea valorii creanțelor insolubile trecute la pierderi și a cheltuielilor generale și administrative.

În perioada supusă controlului organele de conducere ale asociației nu au asigurat ținerea contabilității în conformitate cu prevederile art. 7 alin. (2), art. 13 alin. (2) lit. a), lit. d), lit. f) și lit. h), art. 18, art. 23 alin. (1) și alin. (6), art. 29 alin. (6) din Legea contabilității nr. 113-XVI din 27.04.2007 (în continuare – Legea nr. 113-XVI din 27.04.2007), art. 9 alin. (2) lit. b), art. 44 alin. (1) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007. Astfel, rapoartele financiare și specializate ale asociației din perioadele 30.04.2012-31.08.2012, 31.12.2012 și 30.11.2013 nu reflectă imaginea reală și fidelă a elementelor contabile ale activității asociației, fiind constatate

cazuri în care datele privind împrumuturile acordate și creanțele aferente acestora, datoriile aferente dobânzilor calculate la depuneri de economii, creanțele insolubile trecute la pierderi, activele materiale și nemateriale pe termen lung și alte active nu corespund celor înregistrate în registrele contabile obligatorii care au servit drept bază pentru întocmirea rapoartelor în cauză. Totodată, balanța conturilor pentru perioada 30.04.2012-30.06.2012 nu este bazată pe principiul dublei înregistrări, constatându-se inegalitatea debitului și a creditului.

Nefiind respectate cerințele art. 19 din Legea nr. 113-XVI din 27.04.2007, pct. 13 și pct. 14 din Normele pentru efectuarea operațiunilor de casă în economia națională a Republicii Moldova, aprobate prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 764 din 25.11.1992 (în continuare – Normele pentru efectuarea operațiunilor de casă), contabilul-șef al asociației a contabilizat fapte economice fără a avea la bază documente primare, iar în unele cazuri primirea și eliberarea numerarului din casierie a fost efectuată în lipsa dispozițiilor de încasare și plată. De asemenea, eliberarea banilor în anumite perioade nu a fost făcută în ziua întocmirii dispoziției de plată, fiind astfel încălcate prevederile pct. 19 din Normele pentru efectuarea operațiunilor de casă.

Reieșind din cele expuse, în temeiul art. 8 lit. b), lit. c), lit. f) și lit. t), art. 9 alin. (1) lit. d), lit. j) și lit. r) din Legea nr. 192-XIV din 12.11.1998 „Privind Comisia Națională a Pieței Financiare”, art. 9 alin. (2) lit. b) și lit. e), art. 29 alin. (3), art. 31, art. 44 alin. (4), art. 46 alin. (1), alin. (2) și alin. (5), art. 49 alin. (1) lit. a), lit. c) și lit. d), alin. (2) lit. e) și lit. h) din Legea nr. 139-XVI din 21.06.2007, art. 19 alin. (1) și alin. (2) lit. e) din Legea nr. 451-XV din 30.07.2001 „Privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător”, Normelor de prudență financiară, Comisia Națională a Pieței Financiare

HOTĂRĂȘTE:

1. Se suspendă, pe un termen de 6 luni, licența A.E.Î. „COLICĂUȚI” seria CNPF nr. 000011, eliberată la 20.11.2008 pentru desfășurarea activității asociațiilor de economii și împrumut de categoria B.

2. Se inițiază procedura de tragere la răspundere contravențională a directorului executiv al A.E.Î. „COLICĂUȚI” conform Codului contravențional al Republicii Moldova.

3. Se prescrie administratorilor A.E.Î. „COLICĂUȚI” întreprinderea măsurilor privind înlăturarea încălcărilor reflectate în actul de control, asigurarea respectării necondiționată a prevederilor actelor legislative și normative, inclusiv conformarea valorii totale minime a activelor cu cerințele legislației, în termen de 6 luni din data intrării în vigoare a prezentei hotărâri, cu implementarea următoarelor măsuri de stabilizare:

- asigurarea stingerii creanțelor privind contractele de împrumut încheiate;
- rambursarea depunerilor de economii acceptate și a dobânzilor aferente cu respectarea clauzelor contractuale;
- neadmiterea stabilirii ratei dobânzii la împrumuturi și la depuneri de economii la un nivel care ar putea influența negativ situația financiară a asociației;
- întreprinderea măsurilor în vederea rambursării depunerilor pentru garantarea împrumuturilor membrilor asociației și/sau preluarea acestora în contul rambursării datoriilor expirate ale membrilor asociației;
- minimizarea cheltuielilor generale și administrative.

4. Se ia act de stingerea, în perioada 01.12.2013 – 30.01.2014, a creanțelor privind contractele de împrumut încheiate în mărime de 67,0 mii lei aferente a 10 membri restanțieri.

5. A.E.Î. „COLICĂUȚI” va prezenta rapoarte lunare cu privire la măsurile întreprinse în vederea executării pct. 3, cu anexarea copiilor documentelor justificative.

6. Se avertizează administratorii A.E.Î. „COLICĂUȚI” cu retragerea licenței pentru desfășurarea activității asociației în cazul neexecutării prevederilor pct. 3 și pct. 5 din prezenta hotărâre.

7. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Direcției generale plasamente colective și microfinanțare.

8. Prezenta hotărâre intră în vigoare din data publicării.

PREȘEDINTELE COMISIEI NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE
Artur GHERMAN

Chișinău, 14 februarie 2014.

Nr. 12/3.

(mii lei)					
Nr.	Indicatori	30.11.2012	30.11.2013	2013 față de 2012 (-, +)	2013 față de 2012 (%)
1.	Total active	642,6	313,8	-328,8	48,8
2.	Depozite bancare	460,0	210,8	-249,2	45,8
3.	Credite bancare și împrumuturi primite	1183,2	1183,2	0,0	-
4.	Depuneri de economii	1267,6	996,0	-271,6	78,6
5.	Pierdere netă	-595,8	-184,4	-411,4	30,9
6.	Cheltuieli generale și administrative	314,9	294,0	-20,9	93,4
7.	Creanțe insolubile trecute la pierderi	4871,9	4666,9	-205,0	95,8

Решения
Национальной комиссии
по финансовому рынку

2

Арбитраж как эффективная
альтернатива решения
конфликтов

4

Бизнес в Молдове
– оправданный или
безрассудный риск?

5

В Молдове будет ужесточено наказание за проведение рейдерских захватов

Это предусматривают поправки в действующее законодательство, которые парламент принял в первом чтении. Изменения внесены для предупреждения и противодействия незаконным действиям по получению в собственности акций и активов коммерческих обществ и установлению контроля над ними.

Для борьбы с рейдерскими захватами ужесточаются существующие и вводятся новые наказания. В частности, в Уголовный кодекс вводится ряд новых статей, предусматривающих наказание за нарушения законодательства при осуществлении деятельности по оценке ценных бумаг и относящихся к ним активов, воспрепятствование реализации прав участников (акционеров) коммерческих обществ и незаконное лишение этих прав и т.д.

В частности, нарушения законодательства оценщиком при оценке ценных бумаг (недооценка, переоценка), приведшие к крупному нарушению, будут наказываться штрафом в размере от 500 до 2000 условных единиц с возможным лишением права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью сроком на 5 лет. Штраф для юридического лица составит от 2 тыс. до 4 тыс. у.е., с лишением права заниматься определенной деятельностью или ликвидацией юридического лица. Те же действия, нанесшие ущерб в

особо крупных размерах, или приведшие к началу процедуры несостоятельности, будут наказываться штрафом в размере от 1 тыс. до 3 тыс. у.е. или лишением свободы на 3 года, с возможным лишением права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью сроком от 2 до 5 лет. Юридическое лицо будет наказываться в этом случае штрафом в размере от 4 тыс. до 6 тыс. с лишением права заниматься определенной деятельностью или с ликвидацией юридического лица.

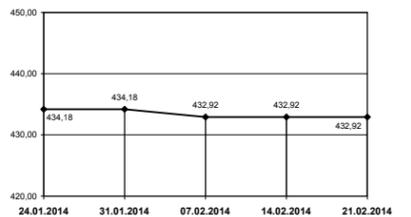
Воспрепятствование реализации прав участников (акционеров) коммерческих обществ и незаконное лишение этих прав будет наказываться штрафом в размере от 500 до 3000 у.е., или от 160 до 240 часов неоплачиваемых общественных работ, с возможным лишением права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью сроком до 3 лет. Те же действия, если они были осуществлены путем принуждения акционеров или члена совета коммерческого общества голосовать

в той или иной форме, или отказаться от голосования, и связаны с шантажом, угрозой применения насилия, уничтожения, повреждения личного имущества, причинили убытки в особо крупных размерах или привели к несостоятельности общества, будут наказываться штрафом в размере от 2 тыс. до 5 тыс. у.е., или лишением свободы на срок до 2 лет, с лишением права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью сроком от 2 до 5 лет.

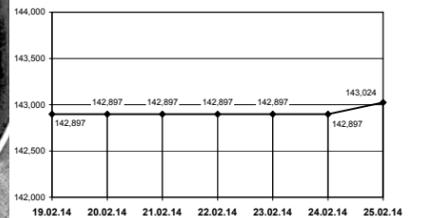
InfoMarket

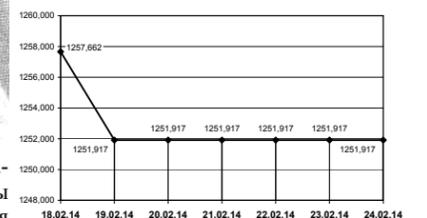
CNPF

Banking Stock Index – InfoMarket

EVM-Composite

Курс валют на 26.02.2014

Валюта	Ставка	Курс
USD	1	13.5662
EUR	1	18.6487
RON	1	4.1279
RUB	1	0.381
UAH	1	1.3843

Обзор биржевых сделок за неделю

В период с 17 по 21 февраля 2014 года на Фондовой бирже Молдовы проведено 17 сделок с акциями 6 эмитентов.

Все сделки были зарегистрированы в Основной Секции биржи (интерактивный рынок). Общий объем торгов составил 1,9 млн леев. Около 85% от общего объема составили сделки с акциями кишиневского общества «Radiator» по цене 144,32 лей за акцию. На протяжении недели рыночная цена акций «Moldova Agroindbank» снизилась с 1040 до 1000 лей. Наиболее торгуемыми были ценные бумаги строительной компании «Bălindontaj» (Бэлць) – 7 сделок по 1 лею за акцию.

Фондовая биржа Молдовы предоставляет консалтинговые услуги в области лицензируемой деятельности (биржевой). Информация по телефону 022-27-76-36.

www.moldse.md

Фондовая биржа Молдовы

Вниманию акционеров, представителей акционерных обществ и профессиональных участников финансового рынка!

Газета Capital Market в рамках кампании по подписке на 2014 год проводит акцию «Подпишись на Capital Market», участники которой получают 10-процентную скидку на публикацию финансового отчета.

Кроме того, подписавшиеся на нашу газету смогут в качестве бонуса осуществить запрос о ранее опубликованных отчетах и объявлениях акционерных обществ.

CAPITAL Market

Împreună
în lumea
finanțelor

Отдел рекламы.
Тел.: +373 69 821216

Moldpresa®
Tu alegi, noi difuzăm!

Решения Национальной комиссии по финансовому рынку

В ходе очередного заседания Административного совета Национальной комиссии по финансовому рынку, состоявшегося 21 февраля 2014 года, был рассмотрен ряд вопросов.

Административный совет НКФР отменил приостановление операций на текущих счетах акционерного общества "COMPLECONS", сообщив о принятом решении налоговой инспекции и коммерческим банкам.

Кроме того, было принято решение о внесении изменений в Распоряжение Национальной комиссии по финансовому рынку №3/7-О от 20.01.2012 "О приостановлении операций с ценными бумагами, выпущенными Акционерным обществом „Reparații Auto”".

Кроме того, Административный совет утвердил проект Постановления Национальной комиссии по финансовому рынку об утверждении Положения о порядке и условиях допуска к сделкам ценных бумаг, выпущенных министерством финансов, который будет отправлен на согласование заинтересованным органам и учреждениям, а также пройдет публичная консультация на условиях действующего законодательства.

Изучив представленное заявление, Административный совет Национальной комиссии по финансовому рынку разрешил государственную регистрацию изменений, внесенных в учредительные документы и данные страховой компании „DONARIS GROUP” S.A. в Государственном реестре юридических лиц, связанных со сменой директора представительства в секторе Рышкановка, мун. Кишинев.

Кроме того, разрешена государственная регистрация изменений, внесенных в учредительные документы и данные страховой компании „MOLDCARGO” S.A. в Государственном реестре юридических лиц, связанных с включением в устав представительства в Единцах: г. Единцы, ул. О. Чиримпей, 68; а также государственная регистрация представительства в Единцах в районном представительстве Государственной регистрационной палаты и назначение управляющего этим представительством.

Административный совет Национальной комиссии по финансовому рынку принял решение о переоформлении лицензий:

– Страховой компании „GRAWE CARAT ASIGURĂRI” S.A. серии CNPF №000668, выдан-

ную 30 августа 2011 года, на право осуществления деятельности в сфере страхования (общее страхование), и серии CNPF №000097, выданную 9 декабря 2008 года, на право осуществления деятельности в сфере страхования (страхование жизни), путем замены приложений к лицензии с: изменением адреса, по которому осуществляется лицензируемая деятельность, с г. Тараклия, ул. Комсомольская, 4 на г. Тараклия, ул. Генерала Инзова, 4; включением адреса, по которому осуществляется лицензируемая деятельность: г. Яловены, с. Ниморены;

– Страховой компании „ACORD GRUP” S.A. серии CNPF №000741, выданную 16 марта 2012 года на неопределенный срок, на право осуществления деятельности в сфере страхования (общее страхование), путем замены приложения к лицензии с изменением адреса, по которому осуществляется лицензируемая деятельность, с ул. Национальная 10, каб. 60, г. Унгены на ул. Бойко 2А, г. Унгены;

– Страхового брокера „PARTENER-BROKER” S.R.L. серии CNPF №000629, выданную 22 мая 2009 года и действительную до 22 мая 2014 года, на право осуществления посреднической деятельности в страховании и/или перестраховании, путем замены приложения к лицензии с исключением следующих адресов, по которым осуществляется лицензируемая деятельность: ком. Ставчену, ул. Буковиней 7; г. Рышканы, ул. Индепенденций, 36; г. Комрат, ул. Победы, 202; г. Чадыр-Лунга, ул. Ленина, 13; г. Глодяны, ул. Суверанитэций, 15;

– Страхового брокера „BROKER EXPERT” S.R.L. серии CNPF №000751, выданную 1 мая 2013 года на неопределенный срок, на право осуществления посреднической деятельности в страховании и/или перестраховании, путем замены приложения к лицензии с исключением следующего адреса, по которому осуществляется лицензируемая деятельность: мун. Кишинев, ул. Мирон Костин, 7, каб. 212.

Административный совет Национальной комиссии по финансовому рынку принял решение приостановить банковские операции на текущих счетах страхового брокера „EXTRA ASIG” S.R.L. и страхового брокера „SEMASIG-PRIM” S.R.L. до тех пор, пока они не приведут деятельность в соответствие с требованиями законодательства, за исключением операций пополнения счетов и отчислений в публичный национальный бюджет, сообщив об этом в налоговую инспекцию и финансовые организации.

Молдова ввела наказания за ложные сведения при получении кредитов

Молдова ввела жесткие наказания за обман при получении кредитов и страховых пособий. Как передает "ИНФОТАГ", ссылаясь на принятый парламентом 20 февраля закон, наказанием за дачу ложных сведений при получении кредитов и страховых пособий будет штраф от 30 до 60 тыс. леев (\$2,2-4,2 тыс.), а также лишение свободы на срок от двух до шести лет.

В документе говорится, что причиненный физическими лицами ущерб в особо крупных размерах будет наказываться штрафами от 40 тыс. до 60 тыс. леев и лишением свободы на 3-8 лет. Вилка штрафов хозяйствующих субъектов составит 60-120 тыс. леев.

На основании принятого закона санкции также будут применяться и к лицам, нарушающим правила кредитования и выплаты страховых пособий. Размер штрафов будет варьировать от 20 до 40 тыс. леев, при условии, что ущерб нарушений превышает 10 тыс. леев.

Закон предусматривает наказания и за манипуляции на рынке ценных бумаг штрафами от 20 тыс. до 80 тыс. леев. В нем говорится, что профессиональная деятельность на финансовом рынке без лицензии будет штрафовать от 10 тыс. до 60 тыс. леев.

Срок от одного до шести лет и штрафы от 20 до 80 тыс. леев предусмотрены для нарушителей коммерческой или банковской тайны.

В Молдове будут внедрены электронные подписи трех видов с разной степенью защиты и юридической значимости для разных правовых актов

Это предусматривает проект Закона об электронной подписи и электронном документе, который Парламент Молдовы одобрил в четверг в первом чтении. Речь идет о внедрении простой электронной подписи, усиленной неквалифицированной, а также усиленной квалифицированной электронной подписи.

Простая электронная подпись будет использоваться в качестве способа аутентификации, без непосредственной ссылки на подписчика. Второй тип подписи будет ссылаться на подписчика, позволит его идентифицировать. Эта подпись будет создаваться при помощи средств, которые могут находиться исключительно под контролем подписчика. Усиленная неквалифицированная подпись также будет связана с данными, к которым она непосредственно относится таким образом, чтобы любое последующее изменение данных могло быть обнаружено.

Усиленная квалифицированная электронная подпись будет отвечать всем требованиям, предъявляемым к предыдущему типу подписи, но дополнительно будет основываться на квалифицированном сертификате открытого ключа. Она также будет создана с использованием защищенного устройства создания подписи, и будет проверяться защищенно с использованием устройства проверки электронной подписи и/или продукта, ассоциированного с электронной подписью. Третий тип подписи будет применен в электронном удостоверении личности. Простая и усиленная неквалифицированная подписи будут использоваться преимущественно в отношениях между экономическими агентами, а усиленная квалифицированная подпись – при взаимодействии с госструктурами и предоставлении электронных услуг населению. Третий вид подписи будет приравнен с точки зрения юридической значимости к собственноручной подписи.

Применение электронной цифровой подписи и электронного документа является положением Соглашения об ассоциации РМ – ЕС. Закон об электронной подписи и электронном документе направлен на создание правовых условий для эффективного и безопасного использования альтернативных форм аутентификации рукописной подписи.

Парламент Молдовы одобрил в первом чтении поправки в действующее законодательство, облегчающие процесс открытия новых предприятий

В частности, они предусматривают отмену требования для юридических лиц об обязательном наличии печати для регистрации, исключение необходимости наличия уставного капитала общества в размере не менее 5,4 тыс. леев, перечисления до момента госрегистрации компании денежных средств в размере не менее 40% от уставного капитала.

Согласно предложенным изменениям, требование о наличии печати для регистрации будет переведено в разряд необязательных. Размер уставного капитала общества будет устанавливаться учредителями самостоятельно в своем уставе. Предусмотрена также обязательная регистрация налогоплательщика в налоговом органе только в том случае, если государственный идентификационный номер не является фискальным кодом. Соответствующие поправки в Налоговый кодекс, Гражданский кодекс, Закон об основных принципах регулирования предпринимательской деятельности, Закон об обществах с ограниченной ответственностью были одобрены ранее правительством в соответствии с Дорожной картой действий, направленных на устранение критических ограничений, препятствующих развитию благоприятного делового климата, на 2013-2014 гг.

Поправки призваны оптимизировать процедуры, время и расходы предпринимателей на этапе запуска бизнеса, а также улучшить позиции Молдовы в рейтинге Всемирного банка Doing Business.

InfoMarket

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

об утверждении списка независимых регистраторов, которые могут быть назначены для эмитентов, не обеспечивающих ведение реестров

№12/1 от 14.02.2014

Мониторул Официал №43-46/265 от 21.02.2014

***

В соответствии с положениями ст. 1, ст. 3, ст. 8 п. б) Закона №192-XIV от 12.11.1998 г. "О Национальной комиссии по финансовому рынку" (повторно опубликован в Официальном мониторе Республики Молдова, 2007, №117-126 BIS) и п. 14.3 Положения о порядке ведения реестра владельцев именных ценных бумаг регистратором и номинальным владельцем, утвержденного Постановлением Национальной комиссии по ценным бумагам №15/1 от 16.03.2007 (Официальный монитор Республики Молдова, 2007, №51-53, ст. 199), Национальная комиссия по финансовому рынку

ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Утвердить список независимых регистраторов, которые могут быть назначены для эмитентов, не обеспечивающих ведение реестров в соответствии с действующим законодательством, согласно приложению.

2. Признать недействительным Постановление Национальной комиссии по финансовому рынку №46/3 от 15.10.2010 "Об утверждении списка независимых регистраторов, которые могут быть назначены для эмитентов, не обеспечивающих ведение реестров" (Официальный монитор Республики Молдова, 2010, №206-209, ст. 723).

3. Настоящее постановление вступает в силу со дня опубликования.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ НКФР

Кишинэу, 14 февраля 2014 г.

Артур ГЕРМАН

№12/1.

Приложение к Постановлению НКФР №12/1 от 14 февраля 2014 г.

СПИСОК независимых регистраторов (в алфавитном порядке), которые могут быть назначены для эмитентов, не обеспечивающих ведение реестров

№	Независимый регистратор	Адрес
1	"GRUPA FINANCIARĂ" AO	ул. Армениякэ, 55, мун. Кишинэу
2	"INTERMEDIA-GRUP" AO	ул. Подгоренилор, 36, мун. Кишинэу
3	"REAL-REGISTR" AO	ул. Киев, 122, оф. 3, мун. Бэлць
4	"REGISTRATOR-CENTRU" AO	ул. Каля Ешилор, 10, мун. Кишинэу
5	"REGISTRU" AO	ул. Щусева, 47, мун. Кишинэу
6	"REGISTRU-IND" AO	бул. Г. Виеру, 22/1, оф. 60, мун. Кишинэу
7	"SOLIDITATE" AO	ул. Фередулуй, 4, мун. Кишинэу

Прибыль крупных банков после кризиса

За последние три года прибыль банковского сектора Молдовы серьезно выросла. Если в 2010 году чистая прибыль молдавских банков составила 219,1 млн лей, то в 2013 году она возросла примерно в пять раз.

В Республике Молдова действует 14 банков, три из которых (Agroindbank, Moldindconbank и Victoriabank) занимают доминирующие позиции на рынке по объему активов, которые в конце года в совокупности составили 50% всех активов банковской системы – 76,18 миллиардов лей.

Таким образом, в прошлом году Victoriabank получил прибыль на сумму 232,3 млн лей, а два года назад чистая прибыль банка составила 220,7 млн лей, превывсив на 16,4% прогнозы, что на 37,7% больше, по сравнению с 2011 годом. Активы банка, по состоянию на конец 2012 года, составляли 10,12 миллиардов лей. Чистая прибыль банковской системы в целом испытала влияние крупных убытков Banca de Economii на сумму свыше 300 млн лей, вследствие ухудшения качества кредитов и активов банка. А годом ранее Victoriabank получил прибыль на сумму 160,8 млн лей, то есть на 10% больше, чем было предусмотрено бизнес-планом. Основным показателем регулируемого риска (согласно внутренним и международным нормам), показатель платежеспособности (соответствия капитала) составил 23,32%, по состоянию на 31.12.2011 (минимальный уровень, установленный НБМ, составляет 12%). Рост балансовых показателей и превышение финансовых результатов сверх запланированного уровня послужили росту показателя рентабельности выше среднего уровня по банковской системе в целом следующим образом: рентабельность активов (ROA) – 2,1%, по сравнению со средним показателем банковской системы в 2%, рентабельность капитала (ROE) – 17,7%, по сравнению со средним показателем банковской системы в 11,5%. Тогда Victoriabank занимал лидирующие позиции по показателям рентабельности капитала, заняв второе место среди всех коммерческих банков Молдовы.

В 2010 году чистая прибыль Victoriabank составила 191,739 млн лей.

ЗА ТРИ ГОДА ПРИБЫЛЬ AGROINDBANK УВЕЛИЧИЛАСЬ НА 61 МЛН ЛЕЙ, А MOLDINDCONBANK ЗАНЯЛ ВТОРОЕ МЕСТО В СПИСКЕ

Agroindbank, один из лидирующих банков Молдовы по объему полученной прибыли за прошлый год (320,83 млн лей), регистрирует впечатляющий рост за последние годы. Самый крупный банк страны зарегистрировал прибыль в размере 303,38 млн лей в 2012 году, 282,36 млн лей – в 2011 году и 259,91 млн лей – в 2010 году.

Четыре года назад, в 2010 году, прибыль Moldindconbank составляла скромную сумму в размере 51,37 млн лей, в то время как в 2011 году прибыль удвоилась и

составила, по состоянию на конец года, 111,28 млн лей. Два года назад прибыль банка выросла до 172,19 млн лей, а в прошлом году банк занял второе место среди самых прибыльных банков Молдовы, получив 301,27 млн лей.

КРИЗИС 2009 ГОДА ПРИЧИНИЛ БАНКАМ УБЫТКОВ НА СУММУ 145,5 МЛН ЛЕЙ

В 2009 году банковская система Молдовы испытывала сильное давление мирового финансового кризиса, который сделал неясными прогнозы экономических агентов относительно своей деятельности в среднесрочной перспективе.

„Капитал I уровня по системе снизился на 2,4 процента, до 6453,1 млн лей. Согласно требованиям НБМ, капитал I уровня должен быть не менее 100 миллионов лей. У всех банков этот показатель превышает минимальный размер, что отражает устойчивость банков к рискам (риск невозвратных кредитов, других активов)”, – говорится в сообщении НБМ.

Уменьшение капитала I уровня было обусловлено и отзывом лицензии у ВС “Investprivatbank” S.A., регистрации некоторыми банками убытков, связанных в основном с пополнением резервов для покрытия рисков по кредитам. В сложных условиях кризиса некоторые акционеры выдали банкам финансовую поддержку, путем проведения дополнительных эмиссий акций на сумму 290,3 млн лей.

Доля неудачных кредитов в 2009 году в общем объеме кредитов увеличилась на 10,4 процентного пункта по сравнению с началом года, составив в конце года 16,3 процента. Все же, по сравнению с ноябрем 2009 года, обозначилась незначительная положительная динамика, когда этот показатель снизился на 0,3 процентного пункта.

Необходимость покрытия вероятных убытков по таким кредитам привела к увеличению убытков по кредитам в совокупном портфеле на 4,7 процентного пункта до 9,7 процента, по состоянию на конец года. Также по кредитам отмечается и управление рисками по направлениям кредитования, отражающее приоритеты национальной экономики. Так, наибольшая доля в совокупном портфеле кредитов, по состоянию на 31.12.2009, принадлежала кредитам для промышленности и торговли – 51,6 процента, сельскому хозяйству и пищевой промышленности – 15,9 процента, кредитам на недвижимость, строительство и развитие – 12,5 процента и потребительские кредиты – 8,7 процента.

ВОССТАНОВЛЕНИЕ ПОСЛЕ КРИЗИСА – ПРИБЫЛЬ В 219 МЛН ЛЕЙ

Последствия кризиса 2009 года ощущались и в 2010 году, на фоне неторопливого восстановления банковской системы.

По данным НБМ, в структуре активов в 2010 году росли: кредиты и чистый финансовый лизинг на 15,3 процента, до 23350,5 млн лей; ценные бумаги – на 9,9 процента, до 6651,1 млн лей; средства, одолженные НБМ – на 22,7 процента, до 2384,6 млн лей.

Одновременно снизились валовые средства овернайт на 24 процента, до 4155,2 млн лей, другие чистые активы – на 7 процентов, до 3767,2 млн лей, и налички – на 8,5 процента, до 1994,3 млн лей. Наибольшая доля кредитов и финансового лизинга, выросшая на 4,5 процентного пункта по сравнению с 2009 годом, указывает на перераспределение активов в пользу этих компонентов, то есть оживление этого направления деятельности.

Прибыль молдавских банков продолжила рост – в 2011 году чистый доход по банковской системе составил 879,7 млн лей, или в 4,7 раза больше, по сравнению с доходом предыдущего года. Рентабельность активов и акционерного капитала, по состоянию на 31.12.2011, составила 2 процента и 11,5 процента, соответственно, увеличившись по сравнению с концом предыдущего года на 1,5 процентного пункта и 8,9 процентного пункта.

В структуре активов в 2011 году росли: кредиты и чистый финансовый лизинг на 19 процентов, до 27747,6 млн лей, средства, одолженные НБМ – на 84,1 процента, до 4390,3 млн лей. Одновременно снизились валовые средства овернайт на 17,2 процента, до 3442,3 млн лей, ценные бумаги – на 3,5 процента, до 6416,9 млн лей, другие чистые активы – на 1,2 процента, до 3719,9 млн лей, и наличка – на 0,2 процента, до 1990,9 млн лей.

УМЕНЬШЕНИЕ ДОХОДОВ, НЕ СВЯЗАННЫХ С ПРОЦЕНТАМИ, «СЪЕЛО» 300 МЛН ЛЕЙ ПРИБЫЛИ

По состоянию на конец 2012 года, прибыль банковской системы составила 572,6 млн лей, то есть на 28,9 процента меньше, по сравнению с аналогичным периодом предыдущего года. На этот результат повлияло увеличение расходов, в том числе по процентным ставкам, а также доходов, не связанных с процентными ставками. НБМ тогда сообщил, что снижение внутреннего спроса на фоне внешнего экономического развития и сужение деятельности местных экономических агентов отразились в определенной степени на некоторых финансовых показателях банковской системы. Совокупный объем новых кредитов в 2012 году снизился на 2914,0 млн лей или на 9,8 процента, до 26694,0 млн лей, по сравнению с 2011 годом. Совокупный объем новых срочных кредитов в 2012 году упал на 1522,9 млн лей или на 3,8 процента по сравнению с 2011 г., составив 38927,3 млн лей.

Кроме того, данные НБМ показывают, что по состоянию на конец года, прибыль банков составила 1,02 миллиарда лей. По сравнению с аналогичным периодом предыдущего года, прибыль выросла на 585,6 млн лей (134,8 процента). Такая динамика образовалась благодаря снижению расходов, не связанных с процентными ставками, на 549,9 млн лей (15,9 процента) и, в частности, уменьшения обесценивания финансовых активов на 422,2 млн лей (57,3 процента). Одновременно выросли доходы от процентных ставок на 348,5 млн лей (7,9 процента).

Виктор УРСУ

ТЕЛЕФОН ДОВЕРИЯ

Телефон доверия был создан в целях более эффективного сотрудничества с гражданским обществом по предупреждению нарушений и служебных злоупотреблений, уже допущенных или допускаемых сотрудниками Национальной комиссии по финансовому рынку, а также профучастниками, работающими на рынке ценных бумаг, страхования, микрокредитования и коллективных инвестиций.

Телефон доверия: (+373 22) 859-405.

E-mail: info@cnprf.md

Снизился объем сделок с валютой в обменно-валютных кассах Молдовы

Объем сделок с валютой в обменно-валютных кассах Молдовы в январе 2014 г. составил \$296,6 млн, сократившись на 21,4% в сравнении с предыдущим месяцем.

Как сообщили агентству InfoMarket в Нацбанке, в частности, в январе 2014 г. объем покупки иностранной валюты за молдавские леи на внутреннем наличном валютном рынке уменьшился на 21,9% – с \$287,4 млн (в эквиваленте) до \$224,6 млн, а объем продаж – на 20,1% – с \$90,1 млн до \$72 млн.

В общем обороте валютной наличности по-прежнему доминировали сделки с евро, которые в январе 2014 г. составили \$144,1 млн (48,6% от общего оборота), снизившись на 16,1%. При этом, объем покупок евро сократился на 16,4% – до \$102,7 млн, а объем продаж уменьшился на 15,3% – до \$41,4 млн. Объем сделок с долларом США сократился на 24,9% – до \$83,4 млн (28,1% от общего оборота), при этом объем покупки долларов снизился на 23,6% – до \$62,4 млн, а объем продаж – на 28,6% – до \$21 млн.

Объем сделок с российским рублем в январе 2014 г. составил \$64,3 млн (21,7% от общего оборота), что ниже показателей предыдущего месяца на 27,3%. При этом объем покупки российских рублей сократился на 28,3% – до \$57,2 млн, а объем продаж – на 18,4% – до \$7,1 млн.

Объем сделок с румынским леем составил \$2,4 млн (0,8% от общего оборота), что ниже показателей предыдущего месяца на 29,4%. При этом объем покупки и продажи румынского лея снизился также на 29,4% в обоих случаях, составив по \$1,2 млн. Объем сделок с украинской гривной в январе составил \$2,4 млн (0,8% от общего оборота), сократившись на 14,3% в сравнении с предыдущим месяцем.

При этом объем покупки украинской гривны уменьшился на 21,4% – до \$1,1 млн, а продаж – на 7,1% – до \$1,3 млн. В сравнении с декабрем 2013 г., в январе 2014 г. доля сделок с долларом в ОВК уменьшилась на 1,3 п. п., с евро – выросла на 3,1 п. п., с российским рублем – снизилась на 1,7 п. п. Доля сделок с румынским леем уменьшилась на 0,1 п. п., а с украинской гривной – не изменилась.

InfoMarket

CAPITAL Market

Împreună
în lumea finanțelor

Secția de marketing
Tel.: +373 69 821216

CAPITAL Market

Периодическое издание НКФР

Индекс подписки:
Moldpresa: 67770
Poșta Moldovei: PM21700
Издатель: CAPITAL MARKET I.S.
Регистрационный №:
1003600114204, 27 октября 2003 года
Учредитель: Национальная Комиссия по финансовому рынку
Административный совет:
Председатель: Юрие ФИЛИП,
Елена ВАСИЛАКЕ, Еуджениу ВИЦУ,
Зоя ТУЛБУРЕ, Надежда ФИЛИП.
Главный редактор:
Геннадий ТУДОРЯНУ
Тел.: /373 22/ 229-445
Заместитель главного редактора:
Татьяна СОЛОНАРЬ
Тел.: /373 22/ 229-335

Прием объявлений и отчетов:
capital@market.md, ziarulcm@gmail.com
Тел.: /373 22/ 22-12-87, 22-77-58
Факс: /373 22/ 22-05-03
Адрес: ул. Василе Александри, 115.
(угол бул. Штефан чел Маре)
Расчетный счет: 225139437,
ф/к 1003600114204,
КБ “Eximbank - Gruppo Veneto Banca” АО,
филиал №11, Кишинэу, BIC EXMMMD22436.
В номере использованы материалы информационных агентств “Moldpres” и “InfoMarket”.
Статьи, помеченные знаком , публикуются на правах рекламы.
Каждый материал, опубликованный на страницах “Capital Market”, отражает точку зрения его автора, которая может не совпадать с точкой зрения редакции. Перепечатка текстов и фотоснимков разрешается только с письменного согласия издания.

Отпечатано в типографии “Edit Tipar Grup”

Арбитраж как эффективная альтернатива решения конфликтов

Интервью с председателем Международного Арбитражного Суда при Ассоциации Ликвидаторов и Администраторов Республики Молдова (ALARM) Ириной Селевестру

— Ваша организация является неправительственной и некоммерческой. В связи с этим, как бы Вы охарактеризовали сотрудничество с государственными органами, судами и органами, регулирующими определенные отрасли экономики?

— Государство должно информировать деловую среду, в частности, и общество в целом о существовании альтернативных возможностей решения конфликтов, таких как медиация и арбитраж. Пока не видно, чтобы государство продвигало эту идею.

— Каковы преимущества арбитражного пути разрешения споров по сравнению с судебным?

— Одно из главных преимуществ заключается в скорости решения споров, так как арбитражная процедура длится не более 6 месяцев. Кроме того, арбитраж представляет для сторон шанс не подчиняться излишнему формализму, который часто душит эффективное и оперативное урегулирование спора. Таким образом, при условии соблюдения императивных норм закона, правопорядка и нравственности, стороны могут через арбитражную оговорку или по отдельному соглашению утвердить правила, по которым арбитражный суд должен следовать в разрешении спора. В отсутствие таких правил, арбитражный суд может решить спор, следуя по своим утвержденным правилам.

Тут надо сказать, что судебные инстанции перегружены. Если трудовые, административные и уголовные дела разбираются в первую очередь, то экономические споры в обычном порядке. Надо отметить при этом, что ежедневно судья рассматривает около 30 дел. Можете себе представить качество судебных решения в таких условиях? Поэтому разрешение споров в судах длится по 2-3 года. Недавние реформы судебной системы ухудшили еще больше ситуацию в этом вопросе. Экономический агент, которому должны возместить долг, теряет время, деньги и, в конце концов, ответчик располагает временем, чтобы продать активы и стать неплатежеспособным. Нынешняя форма разрешения споров в судах выгодна ответчикам, которые заинтересованы в затягивании процесса разрешения конфликта.

С другой стороны, арбитраж предполагает решение споров в течение максимум 6 месяцев. Как правило, споры разрешаются в течение двух заседаний, даже без присутствия сторон. Это возможно благодаря тому, что стороны вместе выбирают арбитра, который должен урегулировать конфликтную ситуацию, то есть они полностью доверяют ему.

Другими преимуществами решения споров Международным арбитражем являются следующие:

— Арбитражные решения являются окончательными и обязательными для сторон — в соответствии со статьей 28 (6) Закона об арбитраже, арбитражное решение, переданное сторонам, обладает силой окончательного судебного решения, которое может быть оспорено только путем подачи в компетентную судебную инстанцию заявления об отмене, но не по существу, а только по процедурным вопросам. Сторона, выигравшая дело, может

потребовать выдачи исполнительного листа по арбитражному решению. Арбитражное решение, по которому был выдан исполнительный лист, исполняется в принудительном порядке в соответствии с процедурой, установленной для исполнения судебных решений;

— Международное признание арбитражного решения — решение арбитражного трибунала пользуется более широким международным признанием, чем государственные судебные инстанции. Более 120 государств подписали и ратифицировали Конвенцию ООН о признании и приведении в исполнение иностранных арбитражных решений, (в Нью-Йорке в 1958 г.), к которой присоединилась и Республика Молдова. Кроме этого, есть еще много двусторонних и многосторонних соглашений, которые содействуют международному признанию арбитражных решений;

— Нейтралитет — вытекающее из принципа автономии сторон арбитражное разбирательство дает преимущество абсолютного равенства сторон, в том числе из разных государств, в выборе места арбитража, языка, правил процедуры, гражданства и национальной принадлежности арбитра. Возможность выбора вполне способна обеспечить идеальный нейтралитет, исключая неправомерное преимущество одной из сторон;

— Специализация арбитров — арбитры Международного Арбитражного Суда являются высококвалифицированными специалистами в области права и международной торговли, и они могут быть выбраны сторонами из списка арбитров. Таким образом, существует возможность выбора в качестве арбитров для рассмотрения коммерческих споров специалистов в области предмета судебного разбирательства, повышая, тем самым, доверие сторон и гарантирования квалификации тех, кто будет судить. Арбитраж принимает эффективные решения, располагая арбитрами с большим опытом и признанной репутацией в этой области. Кроме того, невыполнение условий квалификации может быть основанием для отвода арбитра;

— Конфиденциальность — арбитраж наделяется конфиденциальностью, арбитражное разбирательство проводится в режиме закрытого заседания, что позволяет сохранить коммерческую тайну и предотвращает судебную рекламу, что немало важно в коммерческих отношениях. Частный характер арбитража исключает принцип публичности ведения дела. Таким образом, только стороны — лично или через своих представителей — участвуют в урегулировании спора. Также, принятые арбитражные решения наделяются конфиденциальностью, они доводятся до сведения только участвующих сторон. Арбитры в соответствии с законом отвечают за ущерб, если не соблюдают конфиденциальность арбитража, публикуя или разглашая без разрешения сторон сведения, которые стали им известны во время выполнения полномочий арбитра. Таким образом, репутация сторон, в частности, бизнесменов, остается незатронутой, независимо от окончательного решения, принятого арбитражным судом.

— Что Вы можете сказать по поводу стоимости арбитража в сравнении с судебными расходами?

— Минимальные затраты представляют собой еще одно преимущество арбитража. Арбитражный сбор исчисляется в процентах, в регрессивном порядке и в рассрочку, от общей стоимости предмета спора,

в соответствии с Нормами об арбитражных сборах и расходах, а также арбитражный сбор включает гонорар арбитров. Тот факт, что стороны могут договориться урегулировать имущественные споры, существующие между ними, через арбитражный суд, может представлять собой, исходя из динамики развития бизнеса, идею о партнерстве, где могут продолжаться и поддерживаться договорные отношения. Идея о партнерстве через арбитраж поддерживается, среди прочего, и возможностью распределять арбитражные расходы в соответствии с согласием сторон. Только в отсутствие таких соглашений применяется правило, предусмотренное для урегулирования споров судебными инстанциями, а именно судебные расходы несет проигравшая сторона.

Можно сравнить два способа разрешения споров с точки зрения затрат: в судах оплачивается госпошлина в размере 3% от суммы иска, но не менее 270 лей и не более 50 тыс. лей. В арбитраже оплачивается пошлина минимум 3 тыс. лей. Но если спорная сумма составляет 1 миллион лей, тогда истец оплачивает госпошлину в размере 30 тыс. лей, а в арбитраже — 15 тыс. лей с миллиона. При иске на сумму 1,7 миллионов лей государство взимает пошлину в размере 50 тыс. лей, в то время как арбитр — 18,5 тыс. лей. Для завершения спора в суде выигравшая сторона должна оплатить еще две госпошлины (за иск и за обращение), в то время как арбитраж не требует оплаты других пошлин, если бенефициарий не согласен с решением арбитра и обращается в судебную инстанцию.

— Насколько молдавские бизнесмены понимают выгоды применения арбитража при разрешении споров?

— Достаточно сказать, что лишь 1% лиц, у которых возникли споры по экономическим вопросам, обращаются в арбитраж. Например, в России эта цифра составляет 30% от общего числа экономических конфликтов. В России хорошо действует арбитражная система. Большинство договоров содержит условия, приори предусматривающие обращение к арбитру в случае возникновения спора. Здесь очень важную роль играет тот факт, что представители бизнеса хорошо знают слабые стороны судебной системы, такие как коррупция, перегруженность, что ведет к низкому качеству судебных решений, высокие издержки, длительные процессы и так далее. А арбитр имеет хорошую мотивацию, в том числе и финансовую, так как половина пошлины, взимаемой за решение спора, идет арбитру в качестве гонорара.

Я бы сказала, что спрос на услуги арбитража сильно зависит от деловой культуры, в том числе и в вопросах разрешения споров.

В целом мирное разрешение споров выгодно тем, кто честно ведет свои дела.

— Можете набросать портрет классического клиента коммерческого арбитража?

— Сложно дать общее описание, подходящее всем пользователям этой услуги. Однако точно могу сказать, что арбитраж предназначен тем предпринимателям, которые уверены, что законодательство на их стороне, честно ведут свой бизнес, ставят акцент на партнерских отношениях, а не на подавлении и захвате. Кроме того, эти бизнесмены отдают себе отчет, что обращаются в инстанцию, где нет возможности обмануть или повлиять на решение арбитра.

— Часто ли представители страхового рынка обращаются к услугам арбитров?

— За пять лет деятельности арбитража в Молдове и за все время работы Международного арбитража при ALARM, у нас не было ни одного клиента из сферы страхования. Изучая Закон о страховании, можно легко заметить, что это как раз одна из тех отраслей, которые, в первую очередь, требуют услуг арбитров для разрешения спорных ситуаций. В этом секторе нередки конфликты, нуждающиеся в оперативных и беспристрастных решениях. Ведь сама по себе цель страхования предполагает гарантию получения возмещения клиентом, чье имущество пострадало. А в нынешних условиях, когда в судах дела рассматриваются, по меньшей мере, год, эта миссия практически невыполнима. Если учесть, что, обращаясь в суд, и клиент, и компания несут дополнительные расходы, тогда положение вещей становится совсем печальным. Чтобы избежать таких сложных и неприятных ситуаций, стороны могут вписать в договор пункт о возможности обращения в арбитраж в случае возникновения спора. Если к тому же предусмотрена и процедура рассмотрения дела без присутствия сторон, то в течение 30 дней стороны получают решение арбитра, и спор считается разрешенным.

— Расскажите, какова процедура разрешения споров арбитром?

— В первую очередь, стороны должны предусмотреть в договоре возможность решения споров при помощи арбитража. Информация об услугах арбитров размещена на многих сайтах, например www.arbitraj.md, www.arbitraj.chamber.md, www.insolv.md, www.aita.md, в зависимости от сферы деятельности экономического агента. На этих сайтах можно найти информацию об арбитражной процедуре, законодательстве в данной сфере, преимуществах по сравнению с другими способами разрешения споров, специализации арбитров, расходах, арбитражных решениях. Кроме того, потенциальные клиенты могут обратиться в организации, действующие в сфере арбитража, где они бесплатно получают дополнительную информацию.

Сторона, которой предлагают договор на подпись, должна быть осведомлена о плюсах и минусах арбитража. В договоре должен быть указан порядок разрешения споров: при помощи одного или трёх арбитров, язык общения, ускоренный порядок рассмотрения или простой, и другие детали.

В случае если возникает спор между сторонами, подписавшими договор, составляется заявление в арбитраж. Арбитражный секретариат, удостоверившись в наличии всех документов, передает заявление председателю для составления заключения о начале работы по заявлению, или чтобы дать истцу срок в 10 дней для устранения недочетов. Заключение отправляется истцу в течение 15 дней, где указывается согласие на рассмотрение дела или отказ в заявлении истца. Что касается числа арбитров, если арбитр или арбитры не были назначены арбитражным соглашением, и не был предусмотрен порядок назначения, сторона, пожелавшая обратиться в арбитраж, отправляет до или вместе с заявлением на рассмотрение, лично или при помощи Международного арбитража, письменное извещение противной стороне, приглашая его назначить арбитра. Уведомлением в адрес Международно-

го арбитража и/или истца в течение не более 15 дней с момента получения оповещения, а в случаях споров с участием зарубежных лиц в течение 30 дней, ответчик назначает арбитра, указывая его имя, фамилию или отвечает на предложение истца решить спор в арбитраже, соглашаясь на предложенного арбитра.

Если ответчик не отвечает в срок или не реагирует на приглашение назначить арбитра, или есть непонимание между сторонами относительно назначения арбитров, арбитр назначается председателем Арбитража.

Избранный арбитр должен представить заявление, в котором указывается отсутствие родственных связей или наличие иных интересов с сторонами процесса. После чего арбитру передается дело, он назначает, как правило, два заседания, о чем извещает стороны. В ходе второго заседания принимается решение, которое вручается сторонам. В завершение стороны получают рекомендацию арбитра.

В случае если в договоре есть условие, предусматривающее рассмотрение арбитром дела в отсутствие сторон, тогда спор разрешается без оповещения сторон в ходе одного заседания.

— Сколько сертифицированных арбитров есть в Молдове?

— В настоящий момент в список арбитров ALARM включено 26 арбитров, но это не означает, что только они работают в Молдове. Арбитром может быть любое лицо, которому стороны доверяют его решение. В Молдове действует несколько арбитражей.

— Как рекламируются услуги арбитража в Молдове?

— Каждое арбитражное учреждение располагает собственным сайтом, представляющим собой хороший источник информации для всех, кому это интересно. Но в остальном конкретных рекламных мер нет. Нет никаких тенденций, которые повлияли бы на продвижение арбитража в Молдове. Я имею в виду тот факт, что государство не оставляет места для условия, дающего возможность решения споров в арбитраже или при помощи медиации в типовых договорах с различными поставщиками услуг, например с MoldovaGaz, ApA Canal, Union Fenosa и другими. Эти аспекты не продвигаются ни Национальным агентством по регулированию в энергетике, ни Правительством Молдовы, ни Агентством по защите прав потребителей. В результате убытки терпят и поставщики, и потребители, участвуя в бесконечных судебных разбирательствах. Такие положения в типовых договорах косвенно повлияли бы на продвижение идеи арбитража среди населения.

На сегодняшний день многие эксперты считают, что арбитраж требует активного продвижения и популяризации, думаю, что в не столь отдаленном будущем деятельность арбитража в Молдове будет более заметной.

— В какой мере решения арбитров применяются сторонами?

— За пять лет деятельности, за которые было рассмотрено свыше 300 споров, у нас было всего четыре случая, когда кто-то из участников процесса не был согласен с решением арбитра. Я думаю, что это хороший показатель. Арбитры не так популярны при разрешении споров, как судьи, но у них есть возможность тщательно рассмотреть дело и оказать качественную услугу.

Беседовала
Татьяна СОЛОНАРЬ

Бизнес в Молдове – оправданный или безрассудный риск?

В Молдове все меньше открывается новых компаний. К такому заключению можно прийти, анализируя данные, опубликованные Государственной лицензионной палатой Молдовы. Согласно статистике, за последние семь лет количество предприятий, зарегистрированных в Молдове, постоянно снижается. Как объясняют этот факт сотрудники министерства экономики, и что думают на этот счет независимые эксперты?

ВСЕ МЕНЬШЕ НОВЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Глава управления политики развития малых и средних предприятий и свободных профессий при министерстве экономики Валентина Веверицэ считает, что снижение числа новых предприятий в Молдове обусловлено в некоторой степени недостатком финансовых инструментов. „Финансы по-прежнему представляют собой основное препятствие для предпринимателя, несмотря на то, что национальное законодательство не ставит препоны на пути доступа к финансированию. Тем более, это относится к новым предприятиям”, – уверена В. Веверицэ.

По ее мнению, собственный капитал занимает важное место в предпринимательской деятельности, однако этого источника финансирования постоянно растущих потребностей в деньгах недостаточно. Возможности работы за счет собственных ресурсов тают каждый год, поэтому растет значение заемного капитала.

“В то же время отсутствие залога препятствует получению кредита. Это снижает доверие предпринимателей к банкам, которые, на самом деле, должны быть основными финансовыми партнерами бизнеса”, – утверждает представитель Минэкономики.

В. Веверицэ считает, что недостаток ресурсов для инвестиций и оборотных средств затрудняет не только увеличение числа предприятий, но и процесс диверсификации продукции, рост конкурентоспособности, развитие малых предприятий в крупные, интернационализацию малых и средних предприятий, осуществление экспорта на международные рынки.

В свою очередь Александру Фала, сотрудник Аналитического центра Expert-Grup, считает, что тенденция уменьшения числа регистрируемых предприятий в Молдове вызывает опасения. Объяснить это падение можно тем, что люди не желают начинать предпринимательскую деятельность, они разочарованы неблагоприятной деловой средой. Другой причиной может быть тот факт, что в основном большинство отраслей консолидированы, и начать бизнес, войдя на готовый рынок, очень тяжело.

„Наличие в некоторых отраслях экономики антиконкурентных схем тоже отталкивает от создания своего бизнеса, это становится ненужным. Однако самой сложной проблемой для новых компаний является, конечно, недостаток финансовых средств”, – считает Александру Фала.

По его мнению, немало проблем новым компаниям создает низкий уровень подготовки рабочей силы, в том числе и менеджеров. Часто случается, что те, кто создает свой бизнес, не готовы к этому, не имеют представления о таких аспектах, как финансовая отчетность, НДС или налоговая накладная. Правда, есть и такие, кто, не имея специальной подготовки, успешно занимается бизнесом благодаря своим интеллектуальным способностям.

МНЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКИХ АГЕНТОВ

И предприниматели уверяют, что в процессе создания бизнеса встречаются множество препятствий. Среди них выделяют:

- относительно высокий уровень процентных ставок по кредитам (высокая инфляция и риски процентной ставки; ограниченная конкуренция в банковском секторе;
- отсутствие залога (ряд банков требует залог свыше 180% от стоимости выдаваемого кредита);
- отсутствие хорошо развитого вторичного рынка;
- отсутствие долгосрочных финансовых ресурсов для кредитования;
- низкий уровень развития финансового посредничества и информационное неравенство между кредиторами и клиентами.

Вместе с тем, министерство экономики заявляет, что в сфере регистрации предприятий были проведены радикальные перемены, позволившие снизить срок регистрации с 42 дней и с 11 процедур в 2004 году, до 7 дней и 6 процедур в 2013 году, о чем сообщают данные рейтинга „Doing Business” Всемирного банка.

„Явного роста процесса создания новых компаний в Молдове не видно еще и потому, что по-прежнему сказываются последствия мирового экономического кризиса на нашу страну”, – считает В. Веверицэ.

ПРОГРАММЫ ПОДДЕРЖКИ БИЗНЕСА МАЛОИЗВЕСТНЫ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЯМ?

Источники в Минэкономики сообщают, что правительство принимает меры поддержки предпринимателей путем различных государственных программ, например Национальной программы экономического участия молодежи (PNAET) и Программы привлечения денежных переводов в экономику „PARE 1+1”, в которых предоставляются гранты.

Программа PNAET предназначена молодым лицам в возрасте от 18 до 30 лет, желающим развивать предпринимательскую деятельность в сельском хозяйстве или в производственном секторе, создавая, таким образом, новые рабочие места. Программа охватывает три компонента внедрения: Компонент I: Обучение и консультации в области предпринимательства, Компонент II: Получение кредитов с максимальной суммой до 300.000 лей (период погашения до 5 лет) с частью безвозвратного гранта (40%). Компонент III: Постфинансовый мониторинг.

Программа PARE 1+1 предназначена для работников-мигрантов и/или их родственников первой степени родства, которые желают инвестировать и/или начать свой собственный бизнес. Программа PARE 1+1 состоит из 4 компонентов: I – „Информирование и извещение”, II – „Обучение и поддержка предпринимательства”, III – „Финансирование бизнеса / Правило 1+1”, IV – „Постфинансовый мониторинг и оценка Программы”.

Кроме того, действует Государственный фонд гарантирова-

ния кредитов, предлагающий 5 продуктов гарантирования для упрощения доступа к кредитным ресурсам, участников предпринимательской деятельности:

1. Для действующих предприятий:
  - гарантия – до 50% от суммы кредита, но не более 1000 тыс. лей;
  - гарантийный период – максимум 5 лет.
2. Для новых предприятий, которые испытывают проблемы с получением кредита как из-за отсутствия кредитной истории, так и из-за недостаточности залога:
  - гарантия – до 70% от суммы кредита, но не более 500 тыс. лей;
  - гарантийный период – максимум 5 лет.
3. Для бенефициариев PARE 1+1:
  - гарантия – до 50% от суммы кредита, но не более 200 тыс. лей;
  - гарантийный период – максимум 5 лет.
4. Для бенефициариев PNAET:
  - гарантия – до 50% от суммы кредита, но не более 150 тыс. лей;
  - гарантийный период – максимум 5 лет.
5. Для экспортеров:
  - гарантия – до 50% от суммы кредита, но не более 2000 тыс. лей;
  - гарантийный период – максимум 5 лет.

По состоянию на 31 декабря 2013 года, фонд управлял 112 активными гарантиями, которые позволили выдать экономическим агентам кредитов на сумму 56,2 млн лей и стимулировали инвестиций на сумму около 73,7 миллионов лей в национальную экономику, сообщают представители Минэкономики.

С другой стороны, эксперт А. Фала считает, что многие экономические агенты не знают о наличии проектов финансовой поддержки малого бизнеса, хотя правительство в лице Минэкономики проводит такие проекты. „К сожалению, информация о таких программах плохо распространяется среди населения. Есть много людей, которые хотят начать бизнес, но не знают, как воспользоваться помощью, они в целом не знают о сути этих программ”, – говорит эксперт.

ПАДАЕТ “ПРОДОЛЖИТЕЛЬНОСТЬ ЖИЗНИ” ПРЕДПРИЯТИЙ

Согласно официальной статистике, примерно 97,5% от общего числа экономических агентов страны составляют малые и средние предприятия. Эти предприятия активно участвуют в производстве товаров и оказании услуг, удовлетворяя спрос, в частности, на внутреннем рынке.

В то же время Лилия Тараненко, докторант Международного независимого университета Молдовы, считает, что «продолжительность жизни» малых и средних предприятий невысока. Согласно проведенному ей анализу, примерно 25% малых предприятий работает свыше 5 лет, 10% малых предприятий работает более 10 лет, и менее 1% – свыше 15 лет. „Малые и средние предприятия находятся в состоянии постоянного кризиса или предкризисном состоянии по разным причинам”, – утверждает Л. Тараненко.

По ее мнению, мировой экономический спад, политическая и законодательная нестабильность, жесткая конкуренция – таковы ряд факторов, ухудшающих финансовое положение малых и средних предприятий и даже ведущих к банкротству.

В свою очередь представители министерства экономики говорят, что есть ряд факторов, которые отрицательно сказываются на развитии малых и средних предприятий страны. Речь идет о низком уровне развития и внедрения инноваций; низкой конкурентоспособности МСП; невысокой предпринимательской культуре и профессиональном образовании, а также плохим знанием техники экспорта и выхода на внешние рынки.

В этой связи А. Фала отметил, что создание бизнеса с нуля влечет некоторые риски. Поэтому выживают те, кто приспосабливается к определенным условиям. „То, что в Молдове много случаев прекращения деятельности предприятий, не должно беспокоить. Создание бизнеса и прекращение его деятельности за короткий период времени – нормальный процесс. Часто длительные жизни предприятия диктуются не только экономической средой, но и неэффективным менеджментом, плохой подготовкой персонала”, – считает А. Фала.

ВСЕ БОЛЕЕ МРАЧНЫЕ ПРОГНОЗЫ ДЛЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЕЙ

За последние семь лет число предприятий, зарегистрированных в Молдове, постоянно падает, отмечают данные Государственной лицензионной палаты.

Так, в январе-ноябре 2013 года в стране было зарегистрировано 5 724 предприятия, тогда как в 2010 году – 5 794 предприятий. Высшей точкой является 2007 год, когда Лицензионная палата зарегистрировала 11 480 предприятий. В то же время, надо отметить, что и количество компаний, исключенных из Государственного реестра, падает. Так, в январе-ноябре 2013 года было исключено 2 521 предприятие, тогда как в 2012 году ликвидировано 3 218 предприятий. Больше всего предприятий было исключено в 2011 году (3 430 предприятий), а меньше всего в 2004 (982 компаний).

Всего, по состоянию на 1 января 2014 года, в Молдове было зарегистрировано 164 566 юридических лиц и индивидуальных предпринимателей, из которых:

- 51% – общества с ограниченной ответственностью (84 410);
- 40% – индивидуальные предприниматели (65 134);
- 3% – акционерные общества (4 664);
- 2% – кооперативы (производственные, потребительские и предпринимательские) – 3 987;
- 1% – государственные и муниципальные предприятия (1 524);
- 1% – некоммерческие организации (1 735);
- остальные 2% – другие виды предприятий, такие как филиалы, представительства, товарищества (командитные), арендные предприятия, межхозяйственные предприятия, колхозы, ассоциации крестьянских хозяйств и другие, число которых составляет 3 112.

Если проанализировать виды деятельности, заявленные на момент регистрации, то можно отметить, что большая часть – 54% предприятий – занимается торговлей (30% – оптовая торговля и 24% – розничная торговля), 12% заняты в перерабатывающей отрасли, 6% – в сфере сельского хозяйства, 5% – в сфере транспорта и связи, 3% – заняты в сфере сделок с недвижимостью, 3% – строительной отрасли, другие 3% – гостиничным и ресторанным биз-

несом, 2% – финансовой деятельностью и 1% – в сфере здравоохранения и социальной защиты.

СТАНДАРТЫ ЕС – ДОЛГИЙ ПУТЬ

Что касается того, как отразится на положении дел в малых и средних предприятиях процессы сближения со стандартами Европейского Союза, В. Веверицэ сообщила, что применение новых европейских стандартов приведет к появлению новых бизнес-идей для МСП Молдовы. Все будет зависеть от уровня внедрения инновационной деятельности и креативности компаний.

„В процессе интеграции и мировой конкуренции, эффективное использование инструментов информационных технологий и технологий связи увеличит возможность управления предприятиями, улучшит конкурентоспособность и создаст новые возможности для компаний”, – считает она.

Такого же мнения придерживается и эксперт А. Фала, утверждающий, что приближение к нормам ЕС усилит процесс реструктуризации экономики. Неэффективные компании исчезнут, останутся лишь те компании, которые выдержат конкуренцию. В то же время появятся шансы для развития новых отраслей экономики.

Представитель Expert-Grup предлагает, что Молдова должна решить проблемы в сфере качества импортных товаров. „Пока не будет улучшено их качество, молдавские экспортеры не смогут конкурировать на других рынках”, – говорит эксперт.

По его мнению, то же самое относится и к поставкам на рынки СНГ. „В средне- или долгосрочной перспективе молдавские экспортеры будут вынуждены конкурировать на этих рынках, например, с более дешевыми китайскими товарами, или европейскими, более качественными. Поэтому, если не сможем снизить цены до уровня китайских товаров, надо поднять качество до европейского уровня”, – считает эксперт.

В этом контексте А. Фала считает, что идея о том, что присоединение к ЕС означает отказ от рынков СНГ, ошибочна. „На самом деле, Соглашение с ЕС означает всего лишь уравнивание наших позиций между Западом и Востоком. Это Соглашение не противоречит Соглашению о свободной торговле со странами СНГ. Наоборот, с подписанием нового соглашения с ЕС, появятся новые возможности для молдавских экономических агентов, имеющих партнеров как в ЕС, так и в СНГ”, – уверен эксперт.

По его мнению, присоединение к Таможенному союзу России, Беларуси и Казахстана послужит «закрытию» Молдовы и обусловит подорожание импорта из ЕС, что сильно ударит по конкурентоспособности молдавских товаров.

„Более того, вероятное присоединение к Таможенному союзу предполагает, также, улучшение качества товаров, так как одним из основных рынков, куда стремится выйти Союз, является ЕС. То есть, подписание Соглашения о свободной торговле с ЕС для Молдовы означает несколько шагов вперед по сравнению со странами Таможенного союза. И наоборот, если наша страна откажется от этого преимущества, мы пойдем в ногу с Таможенным союзом и потеряем выгоды от желаемого экономического развития”, – уверяет А. Фала.

Лилия АЛКАЗЭ

Некоторые импортеры не будут платить НДС и пошлины на сырье

Экономические агенты, импортирующие сырье для производства товаров на экспорт, не будут платить НДС и таможенные пошлины, если выпуск продукции и ее экспорт занимают менее 180 дней. Это предусматривает постановление, принятое накануне правительством для облегчения деятельности инвесторов в Молдове.

Как сообщает «ИНФОТАГ», положение касается также материалов, принадлежностей, первичной упаковки и комплектующих изделий. Срок выплаты НДС и таможенных пошлин при их импорте продлен на 180 дней, а если производитель укладывается в этот срок при переработке, выпуске и экспорте, то и вовсе освобождается от данных выплат.

Вице-премьер, министр экономики Валериу Лазэр напомнил, что установление благоприятного режима налогообложения таможенного администрирования, поощряющего реализацию инвестиционных проектов, предусматривает бюджетно-налоговая политика 2014 г.

По его словам, постановление направлено на упорядочивание процесса промышленного производства в РМ и облегчение налогового администрирования. Благодаря документу, товаропроизводители не будут «замораживать» оборотные средства, необходимые в производственном процессе.

Лазэр считает, что принятые меры благоприятны, в первую очередь, для иностранных компаний в сфере автопромышленности, которые импортируют в РМ для конечной сборки дорогостоящие материалы и детали, экспортируя 100% продукции.

Правительство приняло Регламент о размерах и критериях установления расходов работодателя на транспорт, питание и профессиональное обучение работников.

Документ освобождает от налогов расходы работодателя на питание, транспорт и обучение работников. Они установлены в пределах 25 леев в день на транспорт и 35 леев в день на питание одного работника.

Вычитать из налогообложения расходы на питание сотрудников смогут только работодатели, у которых среднемесячная зарплата равна или превышает 3/4 от размера средней прогнозируемой зарплаты по экономике. При этом должен быть внутренний приказ работодателя об установлении политики питания рабочих, документ о согласии последних на питание, документы, подтверждающие расходы на питание, налоговые накладные.

Вычет расходов на профподготовку будет зависеть от специфики деятельности предприятия и работника.

Положения нацелены на повышение производительности и улучшение условий труда работников, развитие деловой среды и повышения уровня ее привлекательности для инвесторов.

Мелисса Рекас: В сентябре 2014 г. Всемирный банк планирует запустить второй Проект повышения конкурентоспособности в Молдове

В ходе конференции «Деловая среда в Молдове: дорожная карта по реформированию процессов регламентирования и стимулирования частных инвестиций» специалист по развитию частного сектора Всемирного банка отметила, что Проект повышения конкурентоспособности – II будет состоять из трех компонентов: консолидация потенциала регуляторной реформы; развитие конкурентоспособности предприятий малого и среднего бизнеса; повышение доступа к финансированию.

Первый компонент предполагает повышение культуры проведения регуляторной реформы и разработку механизмов по упрощению деятельности деловой среды. Второй компонент направлен на повышение институциональных возможностей ODIMM и МІЕРО по развитию рынка малых и средних экспортно-ориентированных предприятий. Третий предполагает повышение доступа к финансированию малых предприятий, в том числе, путем открытия кредитной линии для инвестиций МСП. Мелисса Рекаса отметила, что за последние 10 лет Молдова добилась определенного прогресса в процессе упрощения регламентирования бизнеса.

Однако проблемы в сфере таможенного и налогового администрирования, доступа к финансированию, в вопросах юстиции остаются крайне актуальными. Так, по ее словам, проведенный ВБ анализ инвестиций компаний в Молдове (в 2003-2004 г. и 2008-2009 г.) показал, что 23% инвестиций не были эффективными. Она отметила, что без политической воли внедрение реформ невозможно – ответственность за внедрение регуляторной реформы и повышение уровня конкурентоспособности в Молдове, особенно в контексте созда-

ния зоны свободной, всеобъемлющей и углубленной торговли РМ-ЕС, полностью несут власти страны. По ее словам, правительство должно обеспечить продвижение реформ, отчетность и мониторинг по их внедрению (чтобы знать, на каком уровне они блокируются), консультации с профессиональными ассоциациями, а также получение обратной связи об эффективности этих реформ.

Как сообщалось ранее, Проект повышения конкурентоспособности – I в Молдове внедрялся в Молдове в 2005-2012 гг., на эти цели Всемирный банк выделил \$14,3 млн. Кроме того, в конце 2012 г. ВБ выделил \$30 млн на реализацию Программы повышения конкурентоспособности в Молдове. Всего с 1992 г. ВБ реализовал в Молдове 48 проектов на сумму \$990 млн.

МІЕРО разрабатывает проект по привлечению инвестиций в промышленные парки Молдовы

Как сообщила пресс-служба Минэкономики, проект разрабатывается при поддержке Организации по промышленному развитию ООН (UNIDO) и Международной финансовой корпорации (IFC) группы Всемирного банка.

Проект предусматривает повышение институциональных способностей Организации по привлечению инвестиций и продвижению экспорта из Молдовы (МІЕРО) в привлечении инвесторов, в том числе, иностранных, в промпарки страны. Сотрудничество предусматривает обмен опытом между МІЕРО и аналогичными учреждениями других стран в продвижении инвестиций в промышленные центры страны, установление связей для привлечения местных и иностранных инвестиций в промпарки, предоставление поддержки и консультаций экспертов региональных промпарков и пр. «Учитывая стратегическую важность промпарков для национальной экономики, а также их инвестиционный потенциал, мы предложим партнерам по развитию на местном и международном уровнях поддержать, в том числе, финансово, необходимые меры по продвижению возможностей промышленных парков страны», – сказала Дона Школа. Как сообщалось ранее, в настоящее время в Молдове действует 6 промышленных парков: Tracom (Кишинев), Bionergagro (Дрокия), Cimişlia (Чимишлия), Răut (Бельцы), CAAN и La Triveneta Cavi Development (Страшены), Edineţ (Единец). Планируется, что они позволят создать около 6,5 тыс. новых рабочих мест и привлечь инвестиции на сумму около 160 млн евро.

InfoMarket

Что сыграет квартет молдавской экономики?

Правительство Молдовы предлагает запретить ввоз и производство на территории страны шифера. Того самого шифера, которым в Молдове покрыты до 70% частных домовладений. Доступный строительный материал хотят запретить под предлогом его неэкологичности. Инициаторы проекта ссылаются на опыт Европы, где шифер запрещен с 1999 года. Причина – материал содержит асбест и вреден для здоровья.

Получается абсолютно парадоксальная ситуация. С одной стороны, мы стремимся в Европу. Это означает безусловную необходимость поддерживать конкурентную борьбу на отраслевых и потребительских рынках нашей экономики. То, как это делают европейцы.

Поясним читателю экономический аспект конкурентоспособности шифера на строительном рынке Молдовы.

По предварительным подсчетам в стране ежегодно используется около 4 млн квадратных метров шифера. Что придется использовать нашим потребителям, если поспешные идеи властей будут реализованы?

При использовании ближайшего заменителя – металлопрофиля, затраты на кровельный материал составляют около 28 млн долл. США. Также при применении кровли из металлопрофиля, дополнительно необходимо использовать изоляционные материалы и утеплители, что значительно удорожает цену одного квадратного метра готовой кровли. В результате стоимость одного квадратного метра готовой кровли из шифера с учетом устройства обрешетки составляет около 15 долл. США, а металлопрофиля – 55 долл. США.

Так, например, затраты на обустройство кровли небольшого

дома с площадью 150 квадратных метров из шифера составят 2250 долларов США, из металлопрофиля – 8250 долларов.

Очевидно, что при среднемесячной заработной плате в Молдове 282 долл. США, такие затраты на кровлю для простых людей становятся не просто обременительными, а скажем прямо – практически невыносимыми. Как дожить до пенсии пенсионеру, если ему вдруг придется отремонтировать крышу своего дома? Ведь даже при одном листе разбившегося шифера ему придется теперь менять всю кровлю на фантастическую для него сумму!

Запрет его использования повлечет существенный рост цен и затраты на установку кровельных материалов, что особо сильно ударит по социально уязвимым слоям населения.

Необходимо тщательно рассмотреть еще один важнейший аспект «шиферной паранойи» – экологичность и безопасность для здоровья людей. Одним из «бронированных» аргументов возможного запрета шифера является содержание в нем асбеста.

Теперь внимание! Прочтите и передайте соседям!

Шифер действительно содержит асбест. Но! Важно помнить, что на самом деле существуют два совершенно различных типа асбеста: амфиболовый и хризотилево-

отличающихся химическим составом и влиянием на человека.

Молдова всегда использовала только хризотил в производстве высокоплотных цементных материалов – шифера, труб. Именно поэтому опыт Европы неприменим для Молдовы, так как вид асбеста и сфера использования были различны.

Медицинские исследования однозначно заявляют, что хризотил при контролируемом использовании безопасен для человека. Швейцарские токсикологи Дэвид М. Бернштейн и Йорг Шевалье несколько месяцев исследовали влияние хризотилево-волокон на возможность легочных патологий. Их вывод однозначен – такая связь отсутствует. Им вторят их британские коллеги из английской «Safety Executive» – реальное число заболевших от хризотила РАВНО НУЛЮ!

Это утверждение справедливо и для Молдовы, поскольку в нашей стране нет зарегистрированных случаев асбестообусловленного заболевания.

Имея на руках все вышеприведенные факты, мы задаем себе вопрос – зачем искусственно убивается конкуренция на молдавском рынке строительных материалов? Кто-то надеется, что это никак не повлияет на развитие рынка строительных материалов и экономики страны в целом? Или этот «кто-то» идет на это сознательно, не задумываясь о последствиях таких решений?

Весь опыт экономически развитых стран свидетельствует однозначно: свободная конкуренция – это неприкасаемая «священная корова», особенно в странах с переходной экономикой. Экономика не терпит антирыночных, популистских решений. Именно кон-

куренция приводит к реструктуризации и росту эффективности. Молдова не исключение!

Так, например, для Германии – локомотива европейских экономических успехов и, практически, гаранта всей европейской экономической стабильности, именно свободная конкуренция является одним из главных приоритетов на протяжении нескольких десятков лет. В стране действует сильное и абсолютно независимое Федеральное ведомство по делам картелей, контролирующее соблюдение антимонопольных законов. Сила его опирается на четкую и продаваемую концепцию поддержания конкуренции как важнейшего механизма рыночной экономики. Характерно, что не только политика этого ведомства, но и его руководство не зависели от смен кабинетов в ФРГ: за 42 года существования его возглавляли всего 3 руководителя!

Абсолютно очевидно, что при принятии любого решения в экономике власти должны руководствоваться приоритетами и интересами большинства граждан страны.

Вектор движения Молдовы очевиден – Европа и европейские ценности, в числе которых, не будем забывать, на первом месте стоят интересы каждого человека. Пока же политика на строительном рынке напоминает ту самую баню про квартет, который никак не мог сыграть слаженно. Потому что, декларируя стремление к цивилизованному развитию экономики, на деле речь идет об уничтожении конкуренции между шифером и другими кровельными материалами.

Василе ГЕРГИ